

TERVISEKASSA

2022 majandusaasta aruanne

Nimi	Tervisekassa
Registrikood	74000091
Aadress	Lastekodu 48, 10113 Tallinn
Telefon	+372 669 6630
E-post	info@tervisekassa.ee
Kodulehekülje aadress	www.tervisekassa.ee
Majandusaasta algus	1. jaanuar 2022
Majandusaasta lõpp	31. detsember 2022
Põhitegevusala	riiklik ravikindlustus
Juhatus	Rain Laane (esimees) Pille Banhard Maivi Parv Karl-Henrik Peterson
Audiitorühing	KPMG Baltics OÜ

Sisukord

Juhatuse pöördumine	2
Tegevusaruanne	4
Eelarve täitmise aruanne	7
Kindlustatute arv	9
Tulud	10
Kulud	13
1. Tervishoiuteenused	20
1.1 Haiguste ennetamine	21
1.2 Perearstiabi	23
1.3 Eriarstiabi	27
1.4 Õendusabi	36
1.5 Hambaravi	38
1.6 Kiirabi	41
1.7 Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi	42
1.8 Isikukaitsevahendite kulu hüvitamine	42
1.9 Psühhiaatriline sundravi	42
2. Tervisedendus	44
3. Ravimid	46
3.1. Kindlustatutele kompenseeritavad ravimid	47
3.2. Täiendav ravimihüvitis	49
3.3. HIV-i ravimid, antidoodid ja immuunpreparaadid	49
4. Ajutise töövõimetuse hüvitised	50
5. Meditsiiniseadmete hüvitised	54
6. Eestis kindlustatu ravi välisriigis	56
7. Muud kulud	59
7.1 Toetustegevused	59
7.2 Euroopas kindlustatu tervishoiuteenused	59
7.3 Mitmesugused tervishoiukulud	60
7.4 Covid-19 kulud	61
Tervisekassa tegevuskulud	62
Reservkapital	64
Riskireserv	65
Jaotamata tulem	66
Raamatupidamise aastaaruanne	67
Bilanss	68
Tulemiaruanne	69
Rahavood	69
Netovara muutuste aruanne	70
Raamatupidamise aastaaruande lisad	71
Majandusaasta aruande allkirjad	81
Vandeaudiitori aruanne	82

Juhatuse pöördumine

Eesti Haigekassast on saanud Tervisekassa. Nimevahetus on olnud põhimõtteline ja vajalik muudatus, mis on seotud eesmärgiga rõhutada meie tegevuse lõpptulemust – tervise hoidmist ja taastamist. Tervisekassa ei ole passiivne raviarvete maksja, vaid me tegeleme üha rohkem haiguste ennetuse ja tervisedendusega, et parandada tervisetulemit.

Tervisekassa investeerib igal aastal tervishoiusüsteemi üha rohkem raha, et inimestele pakkuda kvaliteetseid ravi-teenuseid ja parimaid võimalusi haiguste ennetamiseks.

Ravikindlustuse toel hoolitseme selle eest, et vajalik arstiabi, ravimid, abivahendid ja hüvitised oleksid inimestele kättesaadavad ning seda vastavalt meie ühise ravirahakoti võimalustele. 2022. aastal rahastasime tervishoidu 1,9 miljardi euro eest, mida oli 133 miljonit eurot rohkem kui mullu. Seejuures investeerisime tervishoiutöötajate palgatõusu 48,5 miljonit eurot.

Tegeleme üha jõulisemalt inimeste terviseteeconnaga, et aidata hoida meie inimeste tervist ja suurendada tervena elatud aastate arvu. Just seepärast suuname aasta-aastalt üha rohkem vahendeid haiguste ennetamisele ja tervise edendamisele. Rahastame vähi sõeluuringuid, vaktsiine, laste ja täiskasvanute hambahaiguste ennetust, samuti pakume sõltuvusnõustamisi, vaimse tervise teenuseid ning toetame paljusid tervisedenduse projekte.

Esmatasandi arstiabi on hästi toimiva tervishoiusüsteemi vundament. Möödunud aastal lisasime esmatasandile uusi tervishoiuteenuseid 5,7 miljoni euro eest, et tagada inimestele paremaid ravivõimalusi. Tervisekassa toel on Eestis rajatud möödunud aasta lõpu seisuga 60 tervisekeskust, et parandada tänapäevaste tingimustega arstiabi kättesaadavust igas piirkonnas. Samuti laiendasime e-konsultatsioonide võimalust kahele erialale: laste oftalmoloogia ning plastika- ja rekonstruktiivkirurgia. Praeguseks toimib e-konsultatsiooni teenus juba 31 erialal ja valikuvõimalused laienevad ka edaspidi.

Selleks et tervishoiutöötaja jutule saaks kiiremini ja mugavamalt, rahastame 2022. aastast kõnekeskuse teenust ja toetame jätkuvalt kaugteenuseid. Perearstiteenuse järjepidevuse tagamiseks oleme edukalt käivitanud inkubatsiooni- ja mentorlusprogrammi.

2022. aastal juurutasime esmatasandile ka kooliõdede kvaliteedisüsteemi, mille eesmärk on motiveerida kooliõdesid senisest veel enam panustama laste tervise hoidmisse ja tervislike käitumismustrite kinnistamisse, samuti haiguste ennetamisse.

Laiendasime eriarstiabi teenuste paketti, et tagada inimestele uusi ravi- ja diagnostikavõimalusi vähiravis, neuroloogias, kardioloogias, kirurgias, uroloogias, depressiooniravis jne. Möödunud aastal rahastasime eriarstiabi 937 miljoni euro eest, mida on 88 miljonit euro võrra rohkem kui 2021. aastal.

Igal aastal rahastame uusi ja väga häid ravimeid. 2022. aastal kompenseerisime ravimeid ligi 900 000 inimesele kokku ligi 274 miljonit euro eest. Alustasime mitmekümne uue ravimi hüvitamist. Loetellu lisandus tosikond uut võimalust erinevate vähivormide raviks. Samuti hakkasime mullu rahastama uusi ravimeid vaimse tervise toetamiseks ja laiendasime ravimivalikut harvikaigustega patsientidele, südamepuudulikkusega patsientidele, hulgiskleroosi ja fibroosierivaid kopsuhaiguseid põdevatele jpt patsientidele.

Laiendasime hüvitatavate meditsiiniseadmete valikut 566 uue seadme võrra. Märkimisväärselt parandasime diabeetikutele veresuhkru kontrolliks vajalike seadmete kättesaadavust. Hüvitatavate seadmete valik laienes ka astmaatikutele, stoomidega, uneapnoega, silmahaigusega, lümfitursetega või venoosse puudulikkuse, haavade ja armidega patsientidele. Eelmise aasta algusest hakkasime Sotsiaalkindlustusameti asemel rahastama ortoosi, tallatugesid, kateetreid ja uriinikotte. Kokku hüvitasime mullu meditsiiniseadmed 93 600 inimesele.

Tervishoius tuleb kasvatada digivõimekust, digiteenuste osakaalu ja automatiseerimist, sest vaid nii astume vastu tervishoiu kitsaskohtadele, nagu tervishoiutöötajate puudus ja ülekoormus. 2022. aastal tegime algust tervisejuhtimise töölaua projektiga, mis on üks olulisemaid ettevõtmisi üleminekul uue põlvkonna terviseinfosüsteemile.

Juhatus (vasakult: Karl-Henrik Peterson, Maivi Parv, Rain Laane, Pille Banhard)

Oleme kanda kinnitanud **tervikliku raviteekonna loomisel**. Mullu jõudis edukalt lõpule insuldi raviteekonna projekt, hakkasime tegelema endoproteesimist vajava inimese raviteekonna parandamisega ja anname oma panuse ka kopsuvähki põdeva patsiendi raviteekonna arendamisse.

Tervishoiusüsteem vajab suunamuutust. Me näeme, et Eesti tervishoid suudab pakkuda maailmatasemel ravi, kuid selle jätkusuutlikkuse tagamiseks tuleb riigil panustada oluliselt rohkem tervishoiu arengusse, tervisedendusse ja haiguste ennetusse. Meie ühine eesmärk on tulevikus leida viise, kuidas investeerida meie inimeste tervisesse kõige tulemuslikumalt, säilitades solidaarse ravikindlustuse.

Tervis on taastumatu ressurss ja selle hoidmine on parim võimalik investeering, mida inimene teha saab. Tervishoiuvõrgustik tagab vajaliku arstiabi, kuid head tervist ei garanteeri meile ükski imeravim või arst, kui meie tervisekäitumine seda ei toeta. Raskete haiguste ennetamiseks saab tervislikumalt elada, end vaksineerida, sõeluuringutel osaleda ja tervisekontrollis käia. Palun tee seda, sest elu on ees!

Tegevusaruanne

Ravikindlustussüsteem ja Tervisekassa

Eesti tervishoiusüsteem on üles ehitatud kohustuslikule solidaarsuse põhimõttest lähtuval ravikindlustusele.

2023. aasta märtsis kiitis Riigikogu heaks Eesti Haigekassa seaduse muudatuse, millega saab 2023. aasta 1. aprillist Eesti Haigekassa uueks nimeks Tervisekassa. Sellest lähtuvalt kasutame aruandes Tervisekassa nime.

Tervisekassa (kuni 31. märtsini 2023 Eesti Haigekassa) on seaduse alusel asutatud avalik-õiguslik juriidiline isik, mille põhifunktsioon oli asutamise ajal solidaarse ravikindlustussüsteemi administreerimine ja ravikindlustushüvitiste võimaldamine kindlustatud inimestele. Praeguseks oleme võrreldes asutuse loomise ajaga saanud ülesandeid juurde ning vastutame ka ravikindlustusega inimeste vältimatu abi ja rahvatervise kaitsega seotud vajalike teenuste eest. Asutusse on üle toodud rahvatervishoiu ülesandeid, nagu nakkushaiguste tõrjeks ja kontrolliks vajalike ravimite hanked, vaktsiinihanked, vaktsiinikahjude hüvitamine, samuti vastutus perearstiabi korralduse eest.

Tervisekassa eesmärk on tagada inimestele sujuvad tervise- ja raviteekonnad

Meie eesmärk on inimestele ravikindlustushüvitiste võimaldamine, tervishoiuteenuste eest tasumine ning tervishoiuteenuste korraldamisega seotud teiste ülesannete täitmine vastavalt ravikindlustuse seadusele, tervishoiuteenuste korraldamise seadusele ja muudele õigusaktidele.

Lähtume ravikindlustuse korraldamisel kahest põhimõttest.

Solidaarsus – praegu töötavad kindlustatud katavad mittetöötavate kindlustatute ravikindlustuse kulud. See tähendab, et laste, õpilaste ja pensionäride tervishoiuteenuste kulud katavad täiel määral praegused töötajad. Vastastikku on solidaarsed ka töötajad, kelle töötasult makstava sotsiaalkindlustusmaks ravikindlustuse osa on 13% ja kes saavad ravikindlustushüvitisi võrdsetel alustel, sõltumata nende enda panusest või isiklikust haigusriskist.

Võrdne ja ühetaoline kohtlemine – tagame kõikidele kindlustatutele ja partneritele võrdsed õigused ja ühetaolise kohtlemise vastavalt kehtivatele õigusaktidele.

Meie visioon on tagada inimestele turvatunne terviseprobleemide tekkimisel ja lahendamisel selliselt, et meie tervena elatud aastate arv kasvab.

Meie missioon on tagada kindlustatutele ravikindlustushüvitiste kättesaadavus.

Põhiväärtused

Edumeelsus – meie tegevus on suunatud pidevale ja jätkusuutlikule arengule, mille eelduseks on kompetentsed, lojaalsed, tulemusele pühendunud töötajad.

Hoolivus – oleme usaldusväärsed, avatud ja sõbralikud. Teeme otsuseid teisi arvestades ja läbipaistvalt.

Koostöö – loome usaldusväärse õhkkonna organisatsiooni sees ning suhetes partnerite ja klientidega.

Organisatsioon ja juhtimine

Tervisekassa kõrgeim organ on nõukogu, mille liikmed esindavad tööandjate, kindlustatute ja riigi huve. Nõukogu esimees on tervise- ja tööminister. Tervisekassa igapäevatööd juhib neljaliikmeline juhatus. Tervisekassas oli 31. detsembril 2022 seisuga kokku 200 ametikohta, millest oli täidetud 196 (töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale oli 183).

Tabel 1. Olulisemad näitajad aastatel 2018–2022

	2022 tegelik	2021 tegelik	2020 tegelik	2019 tegelik	2018 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Kindlustatute arv perioodi lõpus	1 304 431	1 273 743	1 265 601	1 262 381	1 251 617	2%
Tervisekassa tulud (tuhat eurot)	2 051 383	1 931 195	1 654 076	1 476 102	1 318 541	6%
Tervishoiukulud (tuhat eurot)	1 874 796	1 781 388	1 623 984	1 424 249	1 287 860	5%
Tervisekassa tegevuskulud (tuhat eurot)	16 553	13 879	13 356	13 383	11 514	19%
Tervishoiuteenuseid ja hüvitisi kasutanud inimeste arv						
Tervishoiuteenuseid kasutanud inimeste arv	1 214 474	1 181 966	1 138 389	1 145 078	1 141 044	3%
Perearstiabi	1 135 788	1 099 474	1 031 601	1 037 415	1 035 493	3%
Eriarstiabi	777 573	742 696	730 200	778 197	779 027	5%
ambulatoorne ravi	762 607	726 950	713 665	761 279	761 799	5%
päevaravi	60 116	54 005	53 921	61 301	60 086	11%
statsioonaarne ravi	118 637	118 913	118 748	131 871	131 978	0%
Õendusabi	28 714	27 482	23 729	19 326	19 045	4%
Hambaravi	183 820	169 103	170 265	171 975	167 367	9%
Hüvitisi kasutanud inimeste arv						
Hambaravihüvitis	362 372	318 909	284 523	263 657	223 619	14%
Proteesihüvitis	38 745	37 927	35 312	40 957	38 653	2%
Soodusravimid	885 811	841 074	832 075	863 060	861 925	5%
Meditsiiniseadmed	93 647	80 864	77 951	78 681	75 157	16%
Töövõimetushüvitis	319 107	267 178	209 237	183 659	186 223	19%
Vastuvõttude arv						
Perearstiabi vastuvõttude arv	8 770 109	8 286 905	7 105 078	6 941 853	6 955 358	6%
perearsti vastuvõttud	5 111 937	5 025 680	4 740 688	4 867 540	4 961 469	2%
pereõe vastuvõttud	3 344 542	2 880 738	2 028 147	1 726 106	1 635 461	16%
sh perearsti ja -õe kaugvastuvõttud	5 629 847	5 200 006	3 986 058	2 645 907	2 476 701	8%
profülaktilised vastuvõttud*	313 630	380 487	336 243	348 207	358 428	-18%
Eriarstiabi ambulatoorseste vastuvõttude arv	3 624 145	3 521 016	3 384 600	3 972 992	3 936 966	3%
arsti vastuvõttud	2 396 688	2 365 329	2 329 810	2 857 921	2 893 274	1%
õe vastuvõttud	720 669	688 792	621 919	589 481	531 087	5%
sh arsti ja õe kaugvastuvõttud	308 783	283 682	363 932	–	–	9%
muud vastuvõttud	506 788	466 895	432 871	525 590	512 605	9%
Õendusabi vastuvõttude arv	366 388	348 373	360 032	360 351	332 921	5%
arsti vastuvõttud	84 812	70 815	75 524	74 013	66 948	20%
õe vastuvõttud	280 836	276 851	283 453	272 974	254 769	1%
muud vastuvõttud	740	707	1 055	13 364	11 204	5%
Õendushooldusteenuste vastuvõttude arv**	575 616	626 673	327 321	–	–	-8%

	2022 tegelik	2021 tegelik	2020 tegelik	2019 tegelik	2018 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Operatsioonide arv	143 013	130 989	130 670	144 406	140 950	9%
ambulatoorne ravi	18 330	17 435	15 346	16 644	15 674	5%
päevaravi	59 509	51 833	50 963	58 557	57 923	15%
statsioonarne ravi	65 174	61 721	64 361	69 205	67 353	6%
Sünnituste arv	11 245	12 712	12 701	13 594	13 803	-12%
Ravimihüvitis						
Soodusretseptide arv	9 556 160	8 988 280	8 782 946	8 706 435	8 636 819	6%
Soodusretsepti keskmine maksumus Tervisekassale (eurot)	17,53	17,60	17,39	15,98	15,77	0%
Soodusretsepti keskmine maksumus patsiendile (eurot)	6,40	6,44	6,42	6,34	6,31	-1%
Töövõimetushüvitis						
Tervisekassa hüvitatud töövõimetuspäevade arv***	7 391 500	7 932 493	6 969 745	6 409 262	6 458 021	7%
Ühe päeva töövõimetuse hüvitise maksumus (eurot)	28,02	28,10	27,53	26,11	24,40	0%

* *Perearsti profülaktiline vastuvõtt sisaldab ennetavat tervisekontrolli ja immuniseerimiste läbiviimist sh perearstide poolt läbi viidud COVID-19 vaktsineerimist 2021. aastast alates.*

** *Alates 2021. aastast lisandus näitajatesse (täismahus) õendusteenus üldhooldekodus, seega ei ole 2021 ja 2020. aasta vastuvõttude arvud võrreldavad.*

*** *Alates 1. aprillist 2022 maksab sünnitushüvitise asemel sotsiaalkindlustusamet ema vanemahüvitist.*

Eelarve täitmise aruanne

Tabel 2. Eelarve täitmine tuhandetes eurodes

	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
TERVISEKASSA TULUD					
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa	1 633 546	1 562 469	105%	1 490 379	10%
Tegevustoetus	363 291	369 065	98%	335 935	8%
Tulud kindlustuslepingute alusel	1 816	1 600	114%	1 632	11%
Sissenõuded ja tulud ravikindlustushüvitistelt	1 281	1 500	85%	1 660	-23%
Finantstulud	1 515	0	-	-	-
Muud tulud	7 205	3 937	183%	9 210	-22%
Tervisekassa tulud kokku v.a. COVID-19 kulud	2 008 654	1 938 571	104%	1 838 816	9%
COVID-19 lisaraha riigieelarvest	42 729	28 200	152%	92 379	-54%
Tervisekassa eelarve tulud kokku	2 051 383	1 966 771	104%	1 931 195	6%
TERVISHOIUKULUD					
Tervishoiuteenuste kulud	1 385 248	1 407 917	98%	1 255 275	10%
Haiguste ennetamise kulud	19 204	20 065	96%	16 198	19%
Perearstiabi kulud	205 065	204 357	100%	179 396	14%
Eriarstiabi kulud	937 526	937 722	100%	849 579	10%
Õendusabi kulud	61 305	63 179	97%	49 090	25%
Hambaravi kulud	72 122	70 559	102%	61 978	16%
Kiirabi kulud	67 109	68 417	98%	61 392	9%
Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi	11 947	13 477	89%	9 263	29%
Isikukaitsevahendid	810	13 272	6%	22 757	-96%
Psühhiaatriline sundravi	1 259	2 600	48%	-	-
Reserv/ sh TTL palgakomponendi kompenseerimine	8 901	14 269	62%	5 622	58%
Tervise edendamise kulud	2 419	4 550	53%	2 242	8%
Ravimite kulud	190 174	211 571	90%	183 973	3%
Kindlustatutele kompenseeritavate ravimite kulud	167 481	182 039	92%	158 159	6%
Täiendav ravimihüvitis	8 824	8 432	105%	7 994	10%
HIVI ja AIDSi ravimid, antidoodid ja immuunpreparaadid	13 869	21 100	66%	17 820	-22%
Ajutise töövõimetuse hüvitiste kulud	207 131	179 858	115%	222 933	-7%
Meditiiniseadmete hüvitise kulud	15 872	15 240	104%	12 728	25%
Eestis kindlustatute ravi välisriigis	7 974	13 000	61%	9 060	-12%
Muud kulud	66 126	55 218	120%	95 177	-31%
Muud kulud	26 010	37 578	69%	20 703	26%
COVID-19 kulud	40 116	17 640	227%	74 474	-46%
Kokku	1 874 944	1 887 354	99%	1 781 388	5%

	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
TEGEVUSKULUD					
Tööjõukulud	9 563	9 476	101%	8 381	14%
Majandamiskulud	2 405	2 500	96%	2 030	18%
Infotehnoloogia kulud	2 997	3 810	79%	2 249	33%
Arenduskulud	324	790	41%	254	28%
Muud tegevuskulud	1 264	1 341	94%	965	31%
Tegevuskulud kokku	16 553	17 917	92%	13 879	19%
Eelarve kulud kokku	1 891 497	1 905 271	99%	1 795 267	5%
EELARVE TULEM	159 886	61 500	-	135 928	-
RESERV					
Reservkapitali muutus	7 213	7 213	-	6 967	-
Riskireservi muutus	2 615	2 615	-	2 583	-
Jaotamata tulemi muutus	150 058	51 672	-	126 378	-
Kokku reserveide muutus	159 886	61 500	-	135 928	-

Kindlustatute arv

Tabel 3. Kindlustatute arv

Kindlustuse liik	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	Muutus 2022 vs 2021	Muutus (%) 2022 vs 2021
Töötavad kindlustatud inimesed	648 618	637 336	620 564	11 282	2%
Kindlustatutega võrdsustatud inimesed	594 643	582 662	586 058	11 981	2%
Muud kindlustatud inimesed	61 170	53 745	58 979	7 425	14%
Riigi kindlustatud inimesed	55 921	49 006	54 651	6 915	14%
Välislepingu alusel kindlustatud inimesed	4 597	4 122	3 771	475	12%
Vabatahtliku lepingu alusel kindlustatutega võrdsustatud inimesed	652	617	557	35	6%
Kokku	1 304 431	1 273 743	1 265 601	30 688	2%

Statistiliselt arvestatakse eelkõige töötavate kindlustatute kategooriat. See tähendab, et kui inimesel on mitu kehtivat kindlustust, siis ravi-kindlustuse statistika andmeid topekt ei näita. Seetõttu kajastuvad näiteks nii pensionärina kui ka töötava inimesena kindlustatute andmed vaid töötavate kindlustatute all.

Ravikindlustusele on õigus igal Eesti alalisel elanikul, samuti kõigil, kes viibivad siin tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel või ajutise viibimisalusega, kui nende eest tasutakse sotsiaalmaksu. Lisaks tagab riik ravikindlustuse alla 19-aastastele lastele, õpilastele ja üliõpilastele, ajateenijatele, rasedatele, töötutele, lapsehoolduspuhkusel olijatele, ülalpeetavatele abikaasadele, pensionäridele, puudega inimeste hooldajatele ja Tervisekassaga vabatahtliku kindlustuslepingu sõlminutele. Ravikindlustuse statistikas on eri alustel ravikindlustatud inimesed jagatud viide rühma:

- **töötavad kindlustatud:** tööandja poolt kindlustatud inimesed, füüsilisest isikust ettevõtjad (sh nende tegevuses osalevad abikaasad), juhtimis- ja kontrollorgani liikmed, võlaõigusliku lepingu sõlminud inimesed, ettevõtlustulult maksu maksjad, osalise või puuduva töövoimega inimesed;
- **kindlustatutega võrdsustatud:** pensionärid, lapsed, õpilased, rasedad, ülalpeetavad abikaasad, usulise ühenduse registrisse kantud kloostri nunnad või mungad;
- **riigi kindlustatud:** töötukassas arvel olijad, lapsehoolduspuhkusel olijad, ülalpeetavaid lapsi kasvatavad vanemad, puudega inimese hooldajad, ajateenijad, doktoranditoetuse saajad, loometoetuse saajad, päästeteenistuse toetuse saajad, mittetöötavad vanaduspensionärid, rahvusvahelise kaitse saajad;
- **välislepingu alusel kindlustatud:** teisest Euroopa Liidu (EL) liikmesriigist Eestisse elama asuvad pensionärid, teisest EL-i liikmesriigist Eestisse lähetatud töötajad, teise EL-i liikmesriiki lahkuvad Eesti pensionärid, Vene Föderatsiooni sõjaväepensionärid;
- **vabatahtliku lepingu alusel kindlustatutega võrdsustatud:** ravikindlustuse seadusest tulenevalt kindlustatud inimestega võrdsustamise lepingu alusel kindlustatud inimesed.

2022. aasta 31. detsembri seisuga kasvas kindlustatute arv eelneva aasta sama perioodiga võrreldes 30 688 inimese ehk 2% võrra. Võrdluseks, et 2021. aastal suurenes kindlustatute arv 2020. aastaga võrreldes 8142 kindlustatu võrra ehk 1%. 2022. aastal suurenes kindlustatute arv kõikides kindlustusrühmades, kuid suurim kasv toimus töötavate kindlustatute ja kindlustatutega võrdsustatute kindlustusrühmas.

Aruandeaastal tõusis ravikindlustatud inimeste arv oluliselt nende hulgas, kellel ei ole Eestis püsivat aadressi. Eestisse saabus suur hulk Ukraina sõjapõgenikke ja neist üsna märkimisväärne osa taotles pärast elamisloa saamist Eesti inimestega võrdsetel alustel ravikindlustust. Kokku oli 31. detsembri seisuga Eestis ravikindlustatud 30 167 Ukraina sõjapõgenikku.

Ravikindlustust omavatest Ukraina sõjapõgenikest üle poole ehk 51% oli 2022. aastal kindlustatutega võrdsustatud isikute staatuses (pensionärid, lapsed, õpilased, rasedad, osalise või puuduva töövoimega inimesed), 29% töötavate kindlustatute staatuses ning 20% riigi poolt kindlustatute staatuses. Kokku oli Eestis ravikindlustatud inimeste seas Ukraina sõjapõgenikest kindlustatuid 2%.

Tulud

Praegune ravikindlustussüsteemi eelarve sõltub kõige enam tööjõumaksude, sh kohustusliku sotsiaalmaksu laekumisest. Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa moodustab ligi 80% Tervisekassa tuludest. Lähtudes 2022. aastat mõjutavatest teguritest, kinnitati 2022. aasta alguses riigi lisaelarvega Tervisekassa 2022. aasta eelarvepositsiooniks 61,5 miljonit eurot.

Prognoosituga võrreldes kasvasid 2022. aasta jooksul Tervisekassa tulud 85 miljoni euro ehk 4% võrra. Eelmise aastaga võrreldes on aruandeaasta tulude laekumine suurenenud üle 120 miljoni euro ehk 6% võrra.

Tabel 4. Tulude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa	1 633 546	1 562 469	105%	1 490 379	10%
Tegevustoetus	363 291	369 065	98%	335 935	8%
Tulud kindlustuslepingute alusel	1 816	1 600	114%	1 632	11%
Sissenõuded ja tulud ravikindlustushüvitistelt	1 281	1 500	85%	1 660	-23%
Finantstulud	1 515	0	-	0	-
Muud tulud (va COVID-19 tulud)	7 205	3 937	183%	9 210	-22%
COVID-19 lisaraha riigieelarvest	42 729	28 200	152%	92 379	-54%
Tulud kokku	2 051 383	1 966 771	104%	1 931 195	6%

Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa

2022. aastal oli sotsiaalmaksu ravikindlustuse tulu laekumine 1,6 miljardit eurot, mis oli kavandatud eelarvest üle 71 miljoni euro võrra suurem. Sotsiaalmaksu parem laekumine tulenes peamiselt 2022. aasta suhtelisest kõrgest tööhõivest ja palgakasvust. Kõige parem oli maksulaekumine detsembris, mil sotsiaalmaksutulu laekus eelarvesse kavandatud ligi 11 miljoni euro võrra rohkem.

Alates 2022. aastast ei maksa riik sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa (13%) inimeste eest, kes on loetletud sotsiaalmak-suseaduse §-i 6 lõike 1 punktides 1 ja 5.

Tegevustoetus

Tegevustoetus on sotsiaalmaksu järel Tervisekassa teine suurem tuluallikas. Tegevustoetuse eesmärk on laiendada ravikindlustuse tulubaasi, et vähendada selle sõltumist vaid tööhõivest põhinevast rahastamisest. Alates 2018. aastast kavandatakse Tervisekassa eelarvesse täiendava tuluna eraldi riigieelarvest, mis arvestatakse mittetöötavate vanaduspensionäride vanaduspensionitelt. Alates 2020. aastast on tegevustoetuse tuludes riigieelarve eraldi tervishoiukulude katteks. Tervishoiukulude katteks eraldatud toetuse eesmärk on säilitada inimestele tervishoiuteenuste kättesaadavus ka sotsiaalmaksutulude prognoositava vähenemise korral. Selle põhjuseks võivad olla nii tööealise elanikkonna vähenemisest tulenevad mõjud kui ka näiteks COVID-19 mõju majandusele ja sotsiaalmaksu laekumisele.

Tervisekassa 2022. aasta tegevustoetuse eraldi oli kokku 363 miljonit eurot. Sellest 220 miljonit eurot moodustas tulu mittetöötavate vanaduspensionäride pensionitelt (2021. aastal 190 miljonit eurot) ning 143 miljonit toetus tervishoiukulude katteks ja tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamiseks (2021. aastal 143 miljonit eurot). Mittetöötavate vanaduspensionäride vanaduspensionitelt tegevustoetuseks kantava eraldise suurus oli 2022. aastal 13% mittetöötavate pensionäride pensionite kogusummast (2021. aastal 12%).

Alates 2022. aasta 1. juunist korraldab vaksineerimisega seotud kommunikatsiooni ja teavituskampaaniaid Tervisekassa. Sotsiaalministeerium eraldas Tervisekassale vaksineerimise kommunikatsiooniks ligi 130 tuhat eurot ja see summa kajastub tegevustoetuse tuludes.

Võrreldes planeerituga laekus tegevustoetuse tulu 5,8 miljonit eurot ehk 2% vähem, mida mõjutas tervishoiukuludeks eraldatud toetuse planeeritust väiksem laekumine.

Tulud kindlustuslepingute alusel

Need on tulud, mis saadakse kindlustatud inimesega võrdsustamise lepingust ja Eestis elavate Vene Föderatsiooni sõjaväepensionäride kindlustamisest.

Ravikindlustuse seaduse §-i 22 järgi võib kindlustuseta inimene ennast ise kindlustada, sõlmides Tervisekassaga lepingu ning tasudes igakuised kindlustusmaksed. Kindlustusmaks arvutamise aluseks on Statistikaameti viimati avaldatud eelmise kalendriaasta Eesti keskmine kuine brutopalk, mis korrutatakse 0,13-ga. Kindlustusmaks suuruse muutub igal aastal pärast seda, kui Statistikaamet avaldab eelmise kalendriaasta Eesti keskmise brutopalka. Kindlustusmaks suuruse ühe kalendrikuu eest oli 2022. aasta 30. juunini 188,20 eurot ja alates 1. juulist 201,20 eurot.

2022. aasta 31. detsembri seisuga oli kindlustatud inimesega võrdsustamise lepingu alusel kindlustatud 652 inimest ja saadi tulu ligi 1,5 miljonit eurot. Eelneva aastaga võrreldes kasvas vabatahtliku kindlustuslepingu sõlminud inimeste arv 35 inimese võrra ning vabatahtlikest kindlustuslepingutest saadud tulu kasvas ligi 300 tuhande euro võrra.

Vene Föderatsiooni relvajõudude mittetöötavate pensionäride kindlustamisest saadi 2022. aastal tulu ligi 337 tuhat eurot, kindlustatud oli 158 inimest. Eelneva aastaga võrreldes vähenes Vene Föderatsiooni relvajõudude mittetöötavate pensionäride arv 31 inimese võrra ja saadav tulu 74 tuhande euro võrra. Kuni 28. veebruarini 2022 tasus Vene Föderatsioon iga sõjaväepensionäri eest 151,50 eurot kuus ja alates 1. märtsist 165,33 eurot kuus. Ravikindlustusmaks kuutasu arvutamisel on aluseks võetud 2022. aasta keskmine ravikulu 70–79-aastaste vanuserühmas.

Võrreldes kavandatuga kasvasid kindlustuslepingute alusel saadavad tulud 216 tuhande euro võrra ehk 14%, mida mõjutas vabatahtlikest kindlustuslepingutest saadava tulu parem laekumine.

Sissenõuded ja tulud ravikindlustushüvitistelt

Sissenõuetena kajastatakse kindlustusfirmadele esitatud liikluskahju tagajärjel väljamakstud tervishoiukulude sissenõuded ning tervishoiuteenuse osutajatele, apteekritele ja kindlustatutele kontrolli tulemusel esitatud nõuded.

2022. aastal laekus nõuetest tulu 1,3 miljonit eurot, mida on kavandatud eelarvega võrreldes ligi 219 tuhande euro võrra (15%) vähem. 2022. aasta sissenõuetest moodustavad 41% kindlustusfirmadele esitatud liikluskahju sissenõuded, 31% tervishoiuteenuse osutajatele esitatud nõuded ning 28% eraisikute nõuete alusel tuludes arvestatud summad.

2022. aasta tulude laekumist mõjutas kõige enam kindlustusfirmadele esitatud liikluskahju sissenõuete vähenemine 39% ehk 343 tuhande euro võrra. Eraisikute nõuete alusel arvestati tuludes nõudeid 50% ehk 118 tuhande euro võrra eelmisest aruandeaastast enam.

Finantstulud

Tervisekassa saab Rahandusministeeriumiga sõlmitud hoiulepingu alusel riigi kontsernikontol hoitava raha jäägilt intressi, mille suurus on võrdne kassareservi tulususega. Tulusus sõltub perioodi jooksul võlakirjaturu hinnaliikumisi mõjutanud sündmustest ja lühiajalise deposiidi intressimääradest.

2022. majandusaastal sai Tervisekassa riigi kontsernikontol hoitava raha jäägilt intresse 1,5 miljonit eurot. Eelneval aruandeaastal Tervisekassa riigi kontsernikontol hoitava raha jäägilt intresse ei teeninud.

Muud tulud

Muude tulude all kajastatakse Tervisekassa esitatud nõuded EL-i liikmesriikide pädevatele asutustele nende riikide kindlustatutele Eestis osutatud raviteenuste eest, tulu raviteenuste arvete töötlemisest ning tegevuskulude ja ravikindlustuse kuludega seotud valuutakursi muutuste kasumid. Samuti on muude tulude all kajastatud 2022. aastal COVID-19 kulude katmiseks eraldatud vahendid.

2022. aastal laekus muid tulusid kokku ligi 50 miljonit eurot, mida on kavandatud eelarvega võrreldes ligi 18 miljoni euro võrra (55%) rohkem. Eelmise aruandeaastaga võrreldes tulude laekumine aga vähenes, kuna seoses COVID-19 haiguskoormuse vähenemisega oli aruandeaastal väiksem vajadus COVID-19 kulude katmiseks.

COVID-19 kulude katmiseks eraldati riigieelarvest ja kajastati muudes tuludes ligi 43 miljonit eurot, sh tervishoiuteenuste kättesaadavuse parandamiseks üle 20 miljoni euro, COVID-19 ravimitele üle 4 miljoni euro, COVID-19 vaktsineerimisele 5,6 miljonit eurot ning töövõimetushüvitise täiendava kolme päeva kulude kompenseerimiseks üle 12 miljoni euro. COVID-19 kulude katmiseks laekunud tulud moodustasid 2022. aastal 86% muudest tuludest.

Tulu sihtfinantseerimisest (v.a ülaltoodud COVID-19 kulude katmine) laekus muudesse tuludesse 1,9 miljonit eurot: Sotsiaalministeerium eraldas vaimse tervise projekti elluviimiseks 500 tuhat eurot, Ukraina sõjapõgenike esmase tervisekontrolli kulude katmiseks 145 tuhat eurot, vaktsiinikindlustuse süsteemi käivitamiseks 406 tuhat eurot ning psühhiaatrilise raviteenuse eest tasumiseks üle 434 tuhande euro. Terviseportaali arendamiseks eraldati üle 305 tuhande euro.

Muude tulude all kajastuvatest nõuetest liikmesriikide pädevatele asutustele laekus EL-i liikmesriikide kindlustatutele Eestis osutatud raviteenuste eest tulu 5 miljonit eurot, mida on 1,7 miljonit eurot rohkem kui 2021. aastal.

Majandustegevusest, sh muu tuluna majandustegevusest, viivistest, leppetrahvidest ja valuutakursi muutustest saime kokku ligi 314 tuhat eurot, mida on 254 tuhat eurot enam kui 2021. aastal.

Kulud

Tervisekassa kulude eelarve jaguneb tervishoiukuludeks ja tegevuskuludeks.

Tervishoiukulude eelarve täitmine oli aruandeperioodil 1,9 miljardit eurot ehk 99%. 2022. aastal saime katta tervishoiukulusid, sh kulusid haiguste ennetamiseks ja raviks, rahastada ravimite ja meditsiiniseadmete ostmist ning maksta rahalisi hüvitisi kokku ligi 92 miljoni euro võrra suuremas mahus (5%) kui 2021. aastal. Tervisekassa tegevuskulude eelarve täitmine oli aruandeperioodil 16 miljonit eurot ehk 92%.

2022. aasta tervishoiukulude eelarve kavandamisel lähtusime järgmistest põhimõtetest:

- pakkuda kindlustatutele laiemat valikut tõendus põhiseid tervishoiuteenuseid, ravimeid ja meditsiiniseadmeid;
- pöörata lisaks haiguste diagnoosimisele ja ravile suurt tähelepanu ka terviseriskide ennetusele;
- rahastada Tervisekassa poolt kindlustatud inimeste tervishoiuteenuseid vastavalt hinnatud nõudlusele ja eelarve vahenditele;
- arvestada palgakomponendi muutumisega teenuste hindades alates 1. aprillist 2022;
- arvestada COVID-19 jätkuva levikuga, sh jätkata vaktsineerimisega.

2022. aasta eelarve täitmist on mõjutanud:

- ajutiste töövõimetushüvitiste kavandatust oluliselt suurem kasutus;
- tervishoiuteenuste eelarve prognoositust väiksem kasutus, mida mõjutas kõige enam isikukaitsevahendite hüvitamise kulude kavandatust väiksem kasutamine;
- ravimite eelarve prognoositust väiksem kasutus;
- COVID-19 viiruse jätkuv levik ja sellest tulenevate lisakulude hüvitamine tervishoiuteenuste osutajatele, Ukraina põgenikekriis ning energiahindade kallinemine.

Ajutise töövõimetuse hüvitise kulude eelarve täitmine

Ajutise töövõimetuse hüvitiste eelarve on võrreldes kavandatuga ületatud üle 27 miljoni euro võrra ehk 15%, mis tuleb haigus- ja hooldushüvitiste kavandatust suuremast väljamaksmisest. Haigushüvitiste eelarve on ületatud kavandatuga võrreldes 16 miljonit euro ulatuses ehk 13%, hooldushüvitiste eelarve 10,5 miljonit eurot ehk 35% kogu eelarvest. Haigus- ja hoolduslehtede kasutamine on viimasel kahel aastal olnud rekordiline COVID-19 pandeemia tõttu.

Haiguspäevade hüvitamise muudatuse lisakulu, mis oli seotud töövõimetushüvitise maksamise korra ajutise muudatusega, oli 32 miljonit eurot ning see kaeti 12,4 miljonit euro ulatuses riigieelarvest ja ülejäänud kulud kattis Tervisekassa omavahenditest.

Tervishoiuteenuste kulude eelarve täitmine

Tervishoiuteenuste eelarve täitmine oli kavandatust ligi 22 miljoni võrra väiksem (täitmine 98%). Siinjuures ei ole tervishoiuteenuste eelarvesse arvestatud COVID-19 täiendavaid vahendeid perearstiabi, eriarstiabi, kiirabi ja õendusteenuse töö ümberkorraldamiseks ning tervishoiutöötajatele täiendava tasu maksmiseks. COVID-19 kulud kajastuvad muude kulude eelarves.

Tervishoiuteenuste kulude vähenemist mõjutas kõige enam isikukaitsevahendite kulude kavandatust väiksem hüvitamine. Kulud jäid kavandatust veidi madalamaks kõikides tervishoiuteenuste liikides, v.a üld- ja eriarstiabi ning hambaravi.

Eeldusel, et 2022. aastal sarnaneb isikukaitsevahendite vajadus eelmise aastaga, kavandati tervishoiuteenuste eelarvesse 13 miljonit eurot isikukaitsevahendite kulude hüvitamiseks esimesel poolaastal. Seda arvestusega, et alates 1. juulist liigub seni eraldi arvetena esitatud isikukaitsevahendite, nende käitlemiseks vajaliku jäätmekäitluse ja desinfitseerimisvahendite kulu eraldi komponendina teenuste hindadesse. Isikukaitsevahendite kulude katmiseks eelarvesse kavandatud 13 miljonit eurot kasutati 6% ehk 810 tuhat eurot. Väiksem kasutus oli peamiselt tingitud COVID-19 haiguskoormuse vähenemisest tulenevast väiksemast vajadusest isikukaitsevahendite järele. Samuti olid tervishoiuteenuse osutajad kahel eelneval aastal kogunud piisava isikukaitsevahendite varu.

Ravimite kulude eelarve täitmine

Ravimite eelarve täitmine on kavandatud eelarvega võrreldes üle 21 miljoni võrra väiksem (täitmine 90%), mis tuleneb nii kindlustatutele kompenseeritavate ravimite eelarve kui HIV-i ravimite, antidootide ja immuunpreparaatide eelarve väiksemast täitmisest.

Oluliselt mõjutasid 2022. a ravimite valdkonda erinevate ravimite tarneraskused ning suukaudsete COVID-19 ravimite Eestisse jõudmise viibimine.

Tarneraskused mõjutasid 2022. aastal tuhandeid patsiente. Tervisekassa rolliks taolistel juhtudel on kiirelt korraldada asendusravimite (mis sageli on müügiloata) kompenseeritavaks muutmine erandkorras.

Tervisekassa tegevuskeskkonda mõjutanud tegurid

2022. aasta algas koroonaviiruse jätkuvalt laialdase levikuga. COVID-19 haiguse kulude katmiseks eraldati riigieelarvest ja kajastati muudes tuludes töövõimetushüvitise täiendava kolme päeva kulude kompenseerimiseks 12,4 miljonit eurot, COVID-19 vaktsineerimise kulude katmiseks 5,6 miljonit eurot, ravi kättesaadavuse parandamiseks 20,3 miljonit eurot ning COVID-19 ravimitele 4,4 miljonit eurot.

COVID-19 haiguse kulude täiendavaks katmiseks kasutati 2022. aastal kokku 40 miljonit eurot, mida on 34 miljonit ehk 46% vähem kui 2021. aastal.

Tabel 5. COVID-19 kulude katmine (tuhandetes eurodes)

COVID-19 lisaraha kasutamine	2022 tegelik	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Haiguste ennetamine (koolitervishoid)	61	289	-79%
Perearstiabi	779	5 571	-86%
Perearsti nõuandetelefon	473	850	-44%
Eriarstiabi	20 541	34 120	-40%
Kiirabi	3 645	5 705	-36%
Õendusabi	4 332	3 156	37%
Õendusabi üldhooldusteenusel	15	0	-
Ravimid	4 679	7 065	-34%
COVID-19 vaktsineerimine	5 591	17 718	-68%
Kokku	40 116	74 474	-46%

2021. aasta COVID-19 kulude katmise tegelikes andmetes kajastub vaid riigieelarvest Tervisekassale eraldatud summa. 2022. aasta puhul kajastuvad nii riigieelarve eraldisest kui ka Tervisekassa tervishoiukuludest kaetud kulud.

2022. aastal tasusime COVID-19 **haiguse ennetamiseks** üle 60 tuhande euro, millega kaeti koolitervishoiu vaktsineerimisega seotud kulud.

Perearstidele tasusime vastuvõtuajaväliselt valvakeskuses töötamise eest või täiendava tööjõu eest nimistu juures, kui perearst või -õde oli kas haigestunud või määratud isolatsiooni ning asendamine ei olnud oma praktilise piires võimalik. Samuti tasusime nimistuväliste patsientide ja perearstita inimeste teenindamise eest, kellel oli COVID-19 haiguse kahtlus ja kes ei viibinud oma perearsti teeninduspiirkonnas. Perearstidele tasusime COVID-19 valmisolekutasudeks kokku ligi 399 tuhat eurot ning edukustasudeks ligi 380 tuhat eurot. Kokku tasusime perearstidele valmisoleku- ja edukustasudeks ligi 779 tuhat eurot (2021. aastal 5,5 miljonit eurot).

2021. aastal suurendasime **perearsti nõuandetelefoni** tasu COVID-19 testimisele suunamise võimekuse tõstmise eest. Perearsti nõuandetelefoni võimekuse suurendamiseks tasusime 2022. aastal 473 tuhat eurot (2021. aastal 850 tuhat eurot).

Eriarstiabis hüvitasime töötasu COVID-19 patsientidega tegelevates nakkusosakondades (sh I-II astme intensiivravi) ja III astme intensiivravi osakondades ning erakorralise meditsiini osakondades. Esitatud raviarvete põhjal rakendasime täiendavalt COVID-19 haigusega seotud tavaosakonna ja intensiivraviosakonna voodipäevatasu iga patsiendi ravimisel. COVID-19 haigusega seotud voodite valmisoleku ning COVID-19 haiguse ravikuludeks tasusime 2022. aastal kokku üle 20 miljoni euro (2021. aastal üle 34 miljoni euro).

Hüvitasime haiglavõrgu arengukava haiglatele ning kiirabipidajatele ületundidega seotud kulud, sest osa personali oli haige/eneseisolatsioonis ning olemasolev personal pidi tegema ületunde. Ületunnitasudena tasusime **kiirabile** kokku ligi 3,6 miljonit eurot (2021. aastal 5,7 miljonit eurot).

Hooldekodudes tasusime täiendava õe ressursi eest seoses COVID-19 haiguse levikuga. **Statsionaarse õendusteenuse** kogukulu oli 2022. aastal ligi 4,3 miljonit eurot (2021. aastal 3,1 miljonit eurot).

COVID-19 raviks kasutatavatele **ravimitele** kulus kokku ligi 4,7 miljonit eurot (2021. aastal 7 miljonit eurot).

COVID-19 kulude katmine haiglavõrgu arengukava haiglatele

Haiglavõrgu arengukava haiglatele (HVA) tasusime COVID-19 kulusid kokku ligi 23 miljoni euro ulatuses, millest enamik kulus statsionaarse eriarstiabi valmisolekutasude ja lisatasude katmiseks. Võrreldes 2021. aastaga tasusime aruandeaastal COVID-19 kulusid 43% võrra väiksemas mahus. Selle põhjus oli COVID-19 haiguskoormuse vähenemine 2022. aastal ja sellest tulenev väiksem rahastamisvajadus. Kõige enam tasusime Põhja-Eesti Regionaalhaiglale (4,6 miljonit eurot), Tartu Ülikooli Kliinikumile (4 miljonit eurot) ning Lääne-Tallinna Keskhaiglale (3,2 miljonit eurot).

Tabel 6. COVID-19 kulude katmine HVA haiglatele (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Eriarstiabi	20 425	37 412	-45%
Piirkondlik haigla	8 760	14 629	-40%
Keskhaigla	7 048	15 035	-53%
Üldhaigla	4 617	7 748	-40%
Statsionaarne õendusabi	2 020	1 600	26%
Piirkondlik haigla	246	87	183%
Keskhaigla	1 142	1 033	11%
Üldhaigla	632	480	32%
Kiirabi	1 048	1 955	-46%
Piirkondlik haigla	375	723	-48%
Keskhaigla	235	410	-43%
Üldhaigla	438	822	-47%
Kokku	23 493	40 967	-43%

COVID-19 vaktsineerimine

Vaktsineerimise eesmärk on kaitsta enamhaavatavaid Eesti elanikke ehk riskirühmi, vähendada/ennetada COVID-19-st põhjustatud haigus- ja surmajuhtumeid, vähendada koormust tervishoiusüsteemile ja majandusele, kaitsta elutähtsaid teenuseid osutavaid töötajaid ning elanikkonda COVID-19 haiguse eest. 2022. aastal oli sarnaselt eelnevale aastale COVID-19 haiguse vastane vaktsineerimine Eestis kõikidele tasuta.

Tervisekassa tasus 2022. aastal vaktsineerimise eest tervishoiuteenuse osutajatele tavapärasest tasu ning jätkas vaktsineerimise hoogustamise tasude – edukustasu ja valmisolekutasu – maksmisega. Edukustasu maksime kõikidele tervishoiuteenuse osutajatele erinevate tasustamismeetodite alusel: nii vaktsineerimises osalevatele perearstikeskustele, haiglavõrgu arengukava haiglatele kui ka eratervishoiupartneritele. Valmisolekutasu maksis Tervisekassa kõikidele haiglavõrgu arengukava haiglatele, et maakondlikud vaktsineerimiskabinetid oleksid püsivalt avatud.

Vaktsineerimise eest tasusime 2022. aastal ligi 6 miljonit eurot, mida on 12 miljoni võrra eelnevast aruandeaastast vähem. COVID-19 vaktsineerimise kulud vähenesid 2022. aastal, kuna COVID-19 levik vähenes järk-järgult, piirangud kaotati ning seetõttu kahanes ka inimeste valmidus ennast COVID-i vastu vaktsineerida.

Tabel 7. Vaktsineerimise tasu, edukustasud ja valmisolekutasud 2022. aastal (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Vaktsineerimine	2 651	10 997	-76%
HVA haigla	491	3 979	-88%
Muu	2 160	7 018	-69%
Edukustasud	1 122	5 830	-81%
HVA haigla	330	1 966	-83%
Muu	792	3 864	-80%
Valmisolekutasud	1 818	891	104%
HVA haigla	889	891	0%
Muu	929	0	-
Kokku	5 591	17 718	-68%

Kõige enam tasus Tervisekassa 2022. aastal COVID-19 tavapärase vaktsineerimise eest, kokku 2,7 miljonit eurot. Kuna perearst on inimesele kõige lähem partner tervisesüsteemis, siis suurendasime 2022. aastal esmatasandi rolli COVID-19 vaktsineerimisel ja laiendasime valmisolekutasu maksmist ka perearstidele. Vaktsineerimise eest võttis Tervisekassa tasu maksmise kohustuse üle kõigi COVID-19 vaktsineerimiste eest, v.a oma asutuse töötajate vaktsineerimine.

Kõige enam tasus Tervisekassa vaktsineerimise eest (vaktsineerimise- ja edukustasusid) haiglavõrgu välistele haiglatele (ligi 2 miljonit eurot). Kui 2021. aastal olid vaktsineerimisse kaasatud enamasti HVA haiglad, siis alates 2022. aastast on vaktsineerimisega enam hõivatud HVA välised haiglad.

Enim maksime vaktsineerimistasu Confido Meditsiinikeskusele (908 tuhat eurot), Eldred Tervisekliinikule (291 tuhat eurot) ja Qvalitas Arstikeskusele (276 tuhat eurot). HVA haiglatest said kõige enam vaktsineerimistasu Tartu Ülikooli Kliinikum (333 tuhat eurot) ja Narva Haigla (178 tuhat eurot).

Samuti rahastame vaktsineerimise protsessi tõhustamiseks maakondades nelja vaktsineerimise koordinaatori tööd ja vaktsineerimisest teavitamist SMS-i teel. Alates 2022. aasta juunist koordineerib Tervisekassa vaktsineerimise kommunikatsioonitegevusi, sh töötame koostöös teiste osalistega välja süsteemse kommunikatsiooni, mis tutvustab erinevatele elanikkonna gruppidele vaktsineerimise kasu.

31. detsembri 2022 seisuga oli Eestis vähemalt ühe COVID-19 vastase vaktsiinidoosiga vaktsineeritud 848 149 inimest (2021. aasta 31. detsembri seisuga 815 172 inimest). 12+ vanuses elanikkonnas on saavutatud lõpetatud vaktsineerimisega hõlmatuseks 75,4%.

Põgenike kriisi mõju tervishoiukuludele

Ukrainas puhkenud sõda on toonud Eestisse kümneid tuhandeid Ukraina sõjapõgenikke, kellele on riik taganud esimeseks aastaks ajutise kaitse, mis annab neile samad õigused Eesti elanikega. Nende inimeste kasutatavad tervishoiuteenused suurendavad Tervisekassa tervishoiukulusid, mida katavad osaliselt tulud: tööle asunud põgenike töötasult laekuvad maksud ja riigi makstavad eraldised sõjapõgenikest töötute ja mittetöötavate vanaduspensionäride eest.

31. detsembri 2022 seisuga oli Eestis ajutist kaitset taotlenud ligi 42 000 inimest. Neist 30 167 inimesel ehk 72% Eestis ajutist kaitset taotlenud sõjapõgenikest oli 31. detsembri seisuga ravikindlustus.

Ukraina sõjapõgenikega seotud mõju Tervisekassa tervishoiuteenuste eelarvele oli kokku ligi 10 miljonit eurot ehk 1% kogu eelarvest.

Tabel 8. Ukraina sõjapõgenikele tervishoiukulude katmine (tuhandetes eurodes)

	2022. aasta tegelik	
	Summa	Isikute arv
Haiguste ennetamine	28	2 207
Perearstiabi	350	13 231
Ambulatoorne eriarstiabi	4 443	13 912
Statsionaarne eriarstiabi	2 882	1 159
Hambaravi	1 346	4 592
Õendusabi	52	38
Kiirabi lisabrigaadid	328	–
Ravimid	747	10 050
Kokku	10 176	

2022. aastal kasutas **ennetusteenuseid** 2207 Ukraina sõjapõgenikku, mille eest tasus Tervisekassa kokku ligi 28 tuhat eurot. Kõige enam osutati koolitervishoiuteenust, 1850 lapsele ja noorele.

Kõige enam vajasis sõjapõgenikud 2022. aastal **ambulatoorse eriarstiabi** teenuseid: kokku 13 912 sõjapõgenikku, neist 50% ehk 6959 olid lapsed vanuses 0–18 aastat. Kokku tasus Tervisekassa sõjapõgenike ambulatoorse eriarstiabi teenuste eest 4,4 miljonit eurot.

Perearsti vastuvõtul käis 13 231 sõjapõgenikku, seejuures 44% juhtudel vajasis perearstiabi kuni 18-aastased lapsed ja noored. Sõjapõgenike perearstiabi eest tasus Tervisekassa kokku 350 tuhat eurot.

Statsionaarset eriarstiabi vajab 1159 sõjapõgenikku, sh 467 last vanuses 0–18 aastat. Statsionaarse ravi eest tasus Tervisekassa 2,9 miljonit eurot. Lisaks tasusime 828 tuhat eurot 175 mittekindlustatud sõjapõgeniku vältimatu ravi eest. Eestisse saabudes võttis ajutise elamisloa taotlemine aega ja ajutise kaitse taotluse rahuldamiseni saadi vajaminevat abi vältimatu abina.

Hambaraviteenuseid osutati 4592 sõjapõgenikule, neist 4225 olid alla 19-aastased lapsed. Kokku tasusime sõjapõgenike hambaraviteenuste eest 1,3 miljonit eurot.

Õendusabi teenuseid osutati 2022. aastal 38 sõjapõgenikule, kellest üle poole (20 inimest) vajab statsionaarset õendusabi. Õendusabi teenuste eest tasus Tervisekassa ligi 52 tuhat eurot, sh statsionaarse õendusabi eest 40 tuhat eurot ja koduõendusasteenuse eest 12 tuhat eurot.

Kiirabi tegi kõigile sõjapõgenikele **esmasel tervisekontrolli** Tallinnas, Tartus, Rakveres ja Pärnus asuvates vastuvõtukeskustes. Tervisekontrolli eesmärk oli leida sõjapõgenike hulgast need inimesed, kes vajavad kohest meditsiinilist abi ja/või hospitaliseerimist. Ukraina sõjapõgenike esmasel tervisekontrolli eest tasus Tervisekassa kiirabile vastavalt brigaadide arvule. 2022. aastal tasusime kiirabile 8 lisabrigaadi eest, sh vastuvõtupunktis meditsiinitöötajate tasustamise eest ligi 328 tuhat eurot.

Täiendava ehk üldise tervisekontrolli eest tasus Tervisekassa 3,8 miljonit eurot, sh kulus üldisele tervisekontrollile valvekeskustes 151 tuhat eurot. Kokku käis üldises tervisekontrollis üle 12 270 sõjapõgeniku ehk üle 29% Eestisse saabunud sõjapõgenikest. Eesti on sõjapõgenikele korraldanud tasuta täiendava ehk üldise tervisekontrolli, mille peaksid läbima kõik põgenikud seitsme päeva jooksul pärast Eestisse saabumist. Üldine tervisekontroll on tasuta nii neile, kes jäävad siia viisavabalt, kui ka neile, kes taotlevad ajutist elamisloa. Tasuta üldine tervisekontroll on kättesaadav kõigis Eesti piirkondades.

Lisaks hüvitab Tervisekassa Ukraina sõjapõgenikele ka **retseptiravimid**, tehes seda samadel alustel Eestis ravikindlustust omavate inimestega. Seejuures tohivad apteekrid aktsepteerida ka Ukrainas väljastatud paberretsepti, v.a narkootiliste ja psühhotroopsete ravimite puhul. 2022. aastal hüvitas Tervisekassa retseptiravimeid 10 050 inimesele 747 tuhande euro ulatuses. Kokku hüvitasime 34 935 retsepti, millest üle poole olid 50% soodusmääruga kompenseeritud ravimid.

Energiahindade kallinemise mõju

Elektrienergia hindade kallinemisest tekkinud lisakulu leevendasime tervishoiuteenuste osutajatele teenusepõhiste hindade kaudu, suurendades energiakulude mõju kompenseerimiseks teenuste hindu alates 1. aprillist 2022. Hinna- komponendi kasvu mõju 2022. aastal oli 6 miljonit eurot. Samuti kompenseerisime energiahindade kallinemise mõju tagasiulatuvalt, 2023. aasta 1. jaanuaril heaks kiidetud tervishoiuteenuste loetelu alusel, tervishoiuteenuste osutajatele veel lisaks 9 miljoni euro ulatuses.

Keskised kulud ühe kindlustatud inimese kohta

Keskiste kulude arvutamise aluseks on Eestis ravikindlustatud inimestele osutatud tervishoiuteenused ning neile kompenseeritud ravimid, meditsiiniseadmed ja hüvitised, mille eest on tasunud Tervisekassa. Keskmine kulu ühe kindlustatud inimese kohta on aasta-aastalt kasvanud. Võrreldes eelmise aastaga on 2022. aastal keskmine kulu ühe kindlustatu kohta kasvanud 7%.

Kindlustatud inimeste vanuse järgi on keskmine kulu kõige kallim 80–89-aastaste vanuserühmas.

Tabel 9. Keskmine kulu ühe kindlustatud inimese kohta (eurodes) 2022. aastal

Vanus	Kindlustatute arv	Ennetamine	Perearstiabi	Eriarstiabi	Õendusabi	Hambaravi	Ravimid sh täiendav ravimihüvitis	Töövõime-tushüvitis	Meditsiiniseadmed	Kokku
0–9	146 853	19	144	329	44	101	35	0	8	678
10–19	155 549	59	133	231	0	181	50	6	15	676
20–29	120 241	11	148	400	1	20	59	200	7	845
30–39	185 826	3	148	466	1	20	74	330	7	1 049
40–49	172 385	4	154	478	5	20	107	260	9	1 037
50–59	161 825	12	167	709	14	24	154	250	13	1 343
60–69	164 328	14	175	1 057	36	44	255	170	17	1 769
70–79	116 425	1	182	1 432	110	48	364	33	21	2 190
80–89	67 880	0	182	1 543	344	36	373	3	18	2 500
90–99	12 876	0	159	1 227	710	16	256	1	10	2 380
100–109	243	1	132	692	586	3	125	0	6	1 545
Kokku	1 304 431	14	157	672	47	55	146	156	12	1 260

1. Tervishoiuteenused

Tervishoiuteenuste eelarve on Tervisekassa ja raviasutuste vahel sõlmitud lepingute alusel tervishoiuteenuste osutajatele tasutavate teenuste kulu. Tervishoiuteenuste eelarve sisaldab haiguste ennetamise, perearstiabi, eriarstiabi, õendusabi, laste ja täiskasvanute hambaravihüvitise, kiirabi ja ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi eelarvet. Tegemist on nn mitterahaliste ravikindlustushüvitistega – Tervisekassa tasub teenuste ja isikukaitsevahendite eest otse teenuseosutajatele.

Solidaarse ravikindlustuse üks oluline eesmärk on tagada kõigile kindlustatud inimestele arstiabi ja teiste ravikindlustuse pakutavate hüvitiste võrdne kättesaadavus. Selle eesmärgi saavutamiseks eelneb ravi rahastamise lepingute kavandamisele igal aastal inimeste ravivajaduse ehk tervishoiuteenuste nõudluse metoodiline hindamine. Nõudlust hindame kõikidel erialadel ja teenuste tüüpides. Hindamisel arvestame, kui suur on kindlustatute oodatav tervishoiuteenuste vajadus järgmiseks aastaks. Alates 2020. aastast hindame tervishoiuteenuste nõudlust üldisemal tasemel võrreldes eelmiste aastatega, st hindame teenuse vajadust Eestis tervikuna, mitte maakonna põhiselt. Rahastatavate tervishoiuteenuste nõudlus on väga oluline sisend raviasutuste lepingupakkumuste kavandamisel. Selle alusel koostame lepingud ja arvestame kindlustatu ravivajadust nii erialade kui ka erinevatesse raviasutustesse ravile liikumise kaupa.

2022. aastal paranes tervishoiuteenuste kasutus: tervishoiuteenuseid kasutanud inimeste arv kasvas kõikide teenuseliiikide lõikes ja kokku oli kasv 3%. Seejuures on teenuseid kasutanud inimeste arv jõudnud COVID-19 eelsele, 2019. aasta tasemele, v.a statsionaarses eriarstiabis, kus on teenust kasutanud inimeste arv püsinud viimased kolm aastat samal tasemel.

2022. aastal kavandati tervishoiuteenuste eelarveks 1,4 miljardit eurot, millest kasutati aasta lõpuks 1,38 miljardit eurot ehk 98%. Sarnaselt varasemate aastatega oli tervishoiuteenuste eelarvesse kavandatud reserv, 2022. aastal summas 14 miljonit eurot, millega kaeti tagasiulatuvalt ligi 9 miljoni euro ulatuses 1. jaanuarist 2023 kehtima hakanud tervishoiuteenuste loetelu alusel energia ja tugikulud.

Varasema aastaga võrreldes kasvas tervishoiuteenuste tegelik rahastamine 10% ehk 129 miljoni euro võrra, millest kõige suuremas mahus ehk 88 miljoni euro võrra enam tasusime eriarstiabi teenuste eest, ligi 26 miljoni euro ulatuses enam perearstiabi teenuste eest ning 10 miljoni euro ulatuses enam hambaravi teenuste eest.

Tabel 10. Tervishoiuteenuste eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Kulud	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Haiguste ennetamise kulud	19 204	20 065	96%	16 198	19%
Perearstiabi kulud	205 065	204 357	100%	179 396	14%
Eriarstiabi kulud	937 526	937 722	100%	849 579	10%
Õendusabi kulud	61 305	63 179	97%	49 090	25%
Hambaravi kulud	72 122	70 559	102%	61 978	16%
Kiirabi kulud	67 109	68 417	98%	61 392	9%
Ravikindlustamata isikute vältimatu ravi	11 947	13 477	89%	9 263	29%
Isikukaitsevahendid	810	13 272	6%	22 757	-96%
Psühhiaatriline sundravi	1 259	2 600	48%	0	-
Reserv / sh TTL palgakomponendi kompenseerimine	8 901	14 269	62%	5 622	58%
Kokku	1 385 248	1 407 917	98%	1 255 275	10%

1.1 Haiguste ennetamine

Haiguste ennetamise all mõistame tegevusi, mis on otseses seoses riigi rahvastiku tervise arengukavaga ja Tervisekassa strateegiliste eesmärkidega ning mis tõenduspõhiselt aitavad kaasa haiguste varajasele avastamisele: tervisekontrollid, rasedate ja vastsündinute sõeluuringud, vähi sõeluuringud. Samuti kuuluvad siia tegevused, mis on suunatud krooniliste haiguste ägenemiste ja neist põhjustatud tüsistuste vähendamiseks või ärahoidmiseks. Üks selline näide on krooniliste haiguste ohjamine perearsti kvaliteedisüsteemi rakendamise abil, et vältida edaspidiseid suuri kulutusi seoses nende haiguste raviga ning inimeste varajast töövõime kaotust, invaliidistumist või surma. Tervisekassa kompenseerib oma kindlustatutele suures mahus ka ennetaval eesmärgil väljastatud ravimeid ja meditsiiniseadmeid. Seega tegeletakse haiguste ennetamisega tervishoius igal tasandil.

2022. aastast kehtima hakanud tervishoiuteenuste loetelu olulisemad muudatused, mis mõjutasid 2022. aasta eelarvet ja eelarve täitmist:

- rakendati kooliõdede kvaliteedisüsteem, mille eesmärk on ühtlustada koolitervishoiu kvaliteeti, motiveerida kooliõdesid osutama kvaliteetsemat teenust ja tegelema tervist edendavate tegevustega;
- alates 2022. aasta juulist saavad vastava koolituse läbinud perearstid, pereõed ja kooliõed osutada tubaka- või nikotiiniga seotud loobumise nõustamise teenust (sh esmane nõustamine 50 min, nõustamine 15 min, kaug- ja videonõustamine).

Väga oluline ja ennetusvaldkonna eelarvele positiivselt mõjuv muudatus on see, et alates 2021. aastast on sõeluuringud laienenud ka kindlustamata inimestele ja emakakaevähi sõeluuringu teenust on asunud pakkuma ka perearstikeskused. Lisaks on 2021. aasta oktoobrist võimalik emakakaevähi ennetuse teenuse lepinguga liituda ka hankevabalt, mis võimaldab rohkematel raviasutustel osutada ennetusteenuseid. Muudatuste mõjul on naiste osalemine sõeluuringus märksa aktiivsem kui varasematel aastatel.

Haiguste ennetamise eelarve oli aruandeaastal 19 miljonit eurot, suurenedes võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 19% ehk 3 miljoni euro võrra. Ennetusteenuseid kasutanud inimeste arv kasvas 2022. aastal kõikides teenusrühmades, mis näitab, et inimesed peavad regulaarseid tervisekontrole, suitsetamisest ja alkoholist loobumist, sõeluuringutel osalemist ja vaktsineerimist tähtsaks.

Tabel 11. Haiguste ennetamise eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2022 tegelik		2022 eelarve		Eelarve täitmine		2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Koolitervishoid	10 033	–	10 245	–	98%	–	9 267	–	8%	–
Noorte reproduktiivtervise alane nõustamine	1 673	23 410	2 036	45 351	82%	52%	1 467	24 201	14%	–3%
Noorsportlaste tervisekontroll	1 517	9 881	1 737	13 094	87%	75%	1 298	8 736	17%	13%
Rinnavähi varajane avastamine	2 852	57 326	3 416	69 951	83%	82%	2 117	47 080	35%	22%
Emakakaevähi varajane avastamine	1 881	34 267	2 007	36 396	94%	94%	1 347	29 396	40%	17%
Jämesoolevähi varajane avastamine	685	1 805	495	11 314	138%	16%	590	1 536	16%	18%
Kopsuvähi varajane avastamine	469	3 322	0	0	–	–	0	0	–	–
Tubakast loobumise nõustamine	21	717	56	1 582	38%	45%	16	651	31%	10%
Muu ennetus	73	633	73	1 000	100%	63%	96	15	–24%	4120%
Kokku	19 204	131 361	20 065	178 688	96%	74%	16 198	111 615	19%	18%

Koolitervishoiuteenuse peamine eesmärk on kooliealiste laste tervise ja arengu süsteemne jälgimine, võimalike probleemide korral lapsevanema teavitamine ning lapse suunamine täiendavateks uuringuteks ja abi saamiseks spetsialistide juurde. Koolitervishoiuteenuse hulka kuuluvad õpilaste ennetav tervisekontroll, mis hõlmab õendusanamneesi kogumist ja tervise seisundi hindamist, ning õpilaste immuniseerimine vastavalt kehtivale riiklikule immuniseerimiskavale. Alates 2022. aasta juulist saavad vastava koolituse läbinud kooliõed osutada tubaka- või nikotiinootodetest loobumise nõustamise teenust.

Koolitervishoiu teenuse eest tasume partneritele püsitasu põhimõttel. Alates 2022. aastast hakkas kehtima kooliõedele kvaliteedisüsteem. Tegemist on kvaliteedisüsteemi esimese etapiga. Järgmises etapis töötatakse välja kvaliteedisüsteemi lisatavad uued indikaatorid.

2022. aastal kasutas koolitervishoiuteenust kokku 104 840 õpilast ehk ligi 63% õpilaste koguarvust, sh 1859 kuni 19-aastast Ukraina sõjapõgenikust last ja noort. Koolitervishoiuteenuseid kasutanud õpilaste arv kasvas 2021. aastaga võrreldes 24%.

Noorte reproduktiivtervise alane nõustamine ja seksuaalsel teel levivate infektsioonide ennetamine on alates 1. juulist 2018 suunatud mõlemast soost noortele vanuses kuni 26 eluaastat. Koostöös Eesti Seksuaaltervise Liidu, Eesti Naistearstide Seltsi ja Eesti Ämmaemandate Ühinguga on kirjeldatud noorte reproduktiivtervise alase teenuse sisu, teenuseosutajate pädevus, teenuse ulatus ja infrastruktuur.

2022. aastal kasutas noorte reproduktiivtervise nõustamist kokku 14 663 noort ehk ligi 9% noorte koguarvust, jäädes eelmise aastaga samale tasemele. Alates 2022. aasta veebruarist on teenust saanud 86 Ukraina sõjapõgenikust noort.

Noorsportlaste tervisekontroll on suunatud kuni 19-aastastele noortele, kes spordivad lisaks kooli kehalise kasvatusetundidele regulaarselt vähemalt kolm korda nädalas. Spordimeditsiiniliste terviseuuringute laiem eesmärk on kaitsta sportlaste tervist ja tagada tervisele ohutu treenimine, ning nõustamise ja ennetustegevuste kaudu vähendada spordiga kaasnevate terviseprobleemide/vigastuste tekkeriski tulevikus.

Noorsportlaste tervisekontrollis käis kokku 9400 last ja noort, mida on 14% enam kui eelmisel aastal. Alates 2022. aasta veebruarist käis noorsportlaste tervisekontrollis 31 Ukraina sõjapõgenikust last ja noort.

Rinnavähi ennetuse riikliku sõeluuringu eesmärk on varajases arengustaadiumis rinnavähkide avastamise osakaalu suurendamine ja rinnavähki suremuse vähendamine. Alates 2018. aastast hakkasime vastavalt uuendatud riiklikule rinnavähi sõeluuringu tegevusjuhendile kutsuma uuringule ka kuni 69-aastaseid naisi. 2022. aastal lõppes sihtrühma etapiline laiendamine ja nüüdsest on Eestis rinnavähi sõeluuringuga hõlmatud kõik 50–69-aastased naised. See vastab Euroopa Komisjoni soovitudele ja enamiku riikide praktikale. Aastast 2022 on rinnavähi sõeluuring lubatud ka neile, kellel esineb rinnavähi polügeense riskiskoori (PRS) kõrgeenud riskitase.

2022. aastal osales rinnavähi sõeluuringus kokku 54 298 naist ehk ligi 9700 naist enam kui 2021. aastal. Sõeluuringu hõlmatus oli 64%, mis on 6% kõrgem kui 2021. aastal.

Emakakaelavähi sõeluuringu eesmärk on vähieelsete seisundite õigeaegne avastamine ja ravi, et vähendada haigestumist emakakaelavähki. Emakakaelavähi sõeluuringu projekti kaugem eesmärk on emakakaelavähi haigestumise ja suremuse vähenemine ning viie aasta elumuse suurendamine.

Alates 2021. aasta oktoobrist on võimalik emakakaelavähi ennetuse teenuse lepinguga liituda ka hankevabalt. See võimaldab rohkematel raviasutustel osutada ennetuse teenuseid. Selle tulemusel kasvas emakakaelavähi ennetuse teenust pakkuvate kabinettide hulk pea kolmandiku võrra. Muudatuste mõjuna oli naiste osalemine sõeluuringus aktiivsem kui eelmisel aastal. 2022. aastal osales emakakaelavähi sõeluuringus kokku 35 422 naist, hõlmatus oli 49%, mis on 2% kõrgem kui 2021. aastal.

Koostöös Tervise Arengu Instituudiga alustasime 2022. aasta septembris HPV kodutestimise pilootprojektiga ja pakusime kodutestimist nendele naistele, kes polnud selleks ajaks sõeluuringu kutsele reageerinud (52 843 naist). Lisaks viisime läbi apteegipiloodi Ida-Virumaal, kus 28 Ida-Viru maakonna apteegis jagati 595 kodutesti, nii et 8% Ida-Viru sõeluuringu sihtrühma naistest saidki testi apteegist. Koduteste tehti üldse kokku üle 5 000. Aastal 2022 oli uuenduseks veel ka automaatteavitus testi vastusega ja SMS-meeldetuletused mitteosalejatele.

Jämesoolevähi varajase avastamise sõeluuringu eesmärk on kindlaks teha need inimesed, kellel võib esineda jämesoolevähi viitavaid tunnuseid. See võimaldab avastada jämesoolevähi varasemas staadiumis või enne selle tekkimist, st vähieelses seisundis. Sõeluuring koosneb peitveretestist ja vajaduse korral lisanduvast koloskoopilisest

uuringust. Jämesoolevähi sõeluuringu tegemist koordineerivad perearstid, kelle ülesanne on sihtrühma nõustamine ja peitveretest tegemise kättesaadavaks muutmine. Sõeluuringule oodatakse osalema 60–69-aastaseid mehi ja naisi iga kahe aasta tagant. 2022. aastal osales jämesoolevähi sõeluuringus 43 047 inimest. Hõlmatus oli 54%, mis on 6% kõrgem kui 2021. aastal.

Alates 2022. aastast rahastab Tervisekassa **kopsuvähi sõeluuringu** piirkondlikku katseprojekti ja koordineerib tegevusi üleriigilise sõeluuringu programmi jõudmiseks. Katseprojekt hõlmab Tartu linna ja maakonda ja selle perearstide nimistuid ja patsiente. Projekti veab Tartu Ülikool koos Tartu Ülikooli Kliinikumiga. Katseprojekti käigus avastati 28 kopsuvähki, üle 3000 kaasuva leiu, sh 32 muud kasvajaheelset seisundit. Tervisekassa tasus 2022. aasta 31. detsembri lõpu seisuga katseprojekti elluviimiseks üle 1,1 miljoni euro, millest 468 tuhat eurot maksti Tervisekassa ennetuse eelarvest ja üle 665 tuhande euro innovatsioonifondi kuludest.

Tubaka- või nikotiinitoodetest loobumise nõustamise eesmärk on suurendada elanikkonna teadlikkust tubaka- ja/ või nikotiinitoodete kahjulikkusest ja nendega seonduvatest haigustest. Samuti pööratakse tähelepanu tubaka- või nikotiinitoodete tarvitamisele ning nõustatakse inimesi nende tarvitamisest loobumisel. 2022. aastal kasutas nõustamise teenust 411 inimest (2021. aastal 382 inimest).

1.2 Perearstiabi

Õigeaegne esmane kontakt tervishoiusüsteemiga on kvaliteetse ravitulemuse saavutamise eeldus. Seetõttu peame oluliselt tugevdada ja laiendada perearstide ja pereõdede rolli ravi koordineerija ja tervisenõustajana. Perearstiabi areng peab kaasa aitama patsiendikeskse tervishoiu arenemisele, mis tähendab omakorda terviklikku ja integreeritud ravi tervishoiusüsteemi eri tasandite koostöös, sh on oluline tagada koostöö lähedalt seotud sotsiaalvaldkonnaga.

2022. aastast kehtima hakanud tervishoiuteenuste loetelu olulisemad muudatused, mis mõjutasid 2022. aasta eelarvet ja eelarve täitmist:

- nimistute teenindamiseks vajaliku kõnekeskuste teenuse tagamiseks suurendati perearsti baasraha. Kõnekeskus peab võimaldama kõnede ootejärjekorra haldamist, kõnesalvestuse teenust, tagasihelistamise teenust, järjekorra teateid kliendile, aruannete ja kõnede monitooringu teenuseid;
- baasrahasse lisati muude kulude (st kululiikide, mis on vajalikud teenuse osutamiseks, kuid ei ole ettemääratavad) katteks 7% baasrahast;
- lisati uus teenus „Üleriigilise perearsti nõuandetelefoni veebikonsultatsioon ühes kalendrikuus“, millega tagatakse teenuse kättesaadavus vaegkuuljatele ja kõnepuudega inimestele, kellel on raskendatud tavatelefonikõne vahendus suhtlemine;
- kopsuvähi sõeluuringu katseprojekti elluviimiseks lisandus uue teenusena madaladoosiline kompuutertomograafia uuring;
- pikendati ämmaemandate koduviisiite tegemise perioodi. Kui seni rahastati määruse alusel koduviisiite vaid sünituse järel, siis muudatus võimaldab edaspidi rahastada ämmaemandate koduviisiite kuni lapse üheaastaseks saamiseni;
- laiendati transkraniaalse alalisvooluga stimulatsiooniteenusele suunamise võimalusi, lubades teenusele suunamise määrata lisaks psühhiaatrile ka perearstil. Muudatusega paraneb teenuse kättesaadavus;
- lisati seni eraldi arvetena esitatud isikukaitsevahendite, nende käitlemiseks vajaliku jäätmekäitluse ja desinfektsioonivahendite kulu eraldi komponendina pearaha teenuste hindadesse.

2022. aastal võtsime suurema rolli perearstide töö korraldamisel, mida varem tegi Terviseamet. Ülesanded on seotud perearstide värbamise, perearsti nimistute haldamisega ning perearstide asenduste korraldamisega. Perearstide ja eriarstide aktiivse koostöö arendamiseks laendasime jätkuvalt e-konsultatsiooni teenuseid: laienesid e-konsultatsiooni võimalused laste oftalmoloogia ning plastika- ja rekonstruktiivkirurgia erialal (e-konsultatsioonidest on pikemalt kirjutatud allpool eriarstiabi peatükis). 2022. aastal jätkasime ka mentorprogrammiga, mille eesmärk on pakkuda tuge perearstidele nende enesearengu teel ja juhtimislase kompetentsi tõstmisel.

Pearstiabi kättesaadavus on viimase viie aasta jooksul aasta-aastalt paranenud. Alates 2018. aastast on perearstiabi kasutanud inimeste arv kasvanud pea 100 000 inimese võrra. 2022. aastal kasvas perearstiabi teenuseid saanud inimeste arv 3%. COVID-19 haiguse laialdase leviku aastatel langes väga suur koormus just perearstidele ja -õdedele.

Tervisekassa rahastas 2022. aastal tervishoiuteenuseid kokku 1,38 miljardi euro eest, millest perearstiabi moodustas 205 miljonit eurot ehk 15%. Võrreldes 2021. aastaga saime aruandeaastal perearstiabi rahastada 14% ehk 26 miljoni euro võrra suuremas mahus.

Tabel 12. Perearstiabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Baasraha	29 726	27 890	107%	23 843	25%
Kauguse lisatasu	4 583	6 232	74%	4 764	-4%
Lisatasu teise pereõde eest	15 226	14 646	104%	13 159	16%
Pearaha	93 639	94 560	99%	86 877	8%
Pearaha kuni 3 aasta vanuste kindlustatute eest	5 222	5 481	95%	5 023	4%
Pearaha 3-6 aasta vanuste kindlustatute eest	5 621	5 589	101%	5 146	9%
Pearaha 7-49 aasta vanuste kindlustatute eest	37 492	37 844	99%	34 718	8%
Pearaha 50-69 aasta vanuste kindlustatute eest	25 951	26 228	99%	24 121	8%
Pearaha 70 aasta vanuste ja vanemate kindlustatute eest	19 353	19 418	100%	17 869	8%
Perearsti uuringufond	38 085	38 770	98%	31 999	19%
Tegevusfond	8 051	8 065	100%	6 561	23%
Teraapiafond	3 219	2 358	137%	2 014	60%
Koduõendus tervisekeskuses	1 622	1 311	124%	1 223	33%
Soolevähi varajane avastamine	492	460	107%	415	19%
Emakakaelavähi varajane avastamine	62	58	107%	32	94%
Tööajaväline lisatasu	434	542	80%	431	1%
Kvaliteedi lisatasu	6 364	6 120	104%	6 089	5%
Asendusteenuse osutaja sõidukulu	499	782	64%	344	45%
Lisatasu - muu personal tervisekeskuses	488	240	203%	180	171%
Perearsti nõuandetelefon	1 425	1 324	108%	1 465	-3%
Tubakast loobumise nõustamine	1	-	-	-	-
Näidisprojektid	351	-	-	-	-
Sõjapõgenike perearstiabi	798	1 000	80%	-	-
Total	205 065	204 357	100%	179 396	14%

Baasraha maksti 2022. aasta lõpu seisuga 412 perearstipraksisele (783 nimistule). Baasraha kasutus oli 2022. aastal 7% kavandatust suurem: baasraha maksime 1,8 miljoni euro võrra kavandatust rohkem. Suurema baasraha kasutuse tingis perearsti nimistute jätkuv üleminek tervisekeskustesse, kus on kõrgem baasraha määr.

Baasraha maksime 2022. aastal kokku ligi 30 miljonit eurot ja pearaha ligi 94 miljonit eurot. Eelmise aastaga võrreldes kasvas pearaha kasutus 8% ehk ligi 7 miljoni euro võrra. Pearaha kujuneb vastavalt perearsti nimistu vanuselisele struktuurile ja baasraha on erinev sõltuvalt sellest, kas perearsti nimistu kuulub tervisekeskusesse või mitte. Pearaha sees on arsti ja õe palk ning abilise tasu.

Kauguse lisatasu saajate ringi laiendati 2020. aastal kõigile perearstidele, kes tegutsevad väljaspool suuremaid keskusi, ning mitmekordistati kaugusetasu määra. Kauguse lisatasu maksime 1,6 miljoni euro võrra kavandatust vähem ning 4% vähem kui 2021. aastal.

Teise pereõde lisatasu saanud nimistute arv on igal aastal suurenenud. 2022. aastal rahastas Tervisekassa teist pereõde summas 15 miljonit eurot, mis võrreldes varasema aastaga on 16% enam.

Suurenes **perearsti fondide** kasutus. Uuringufondi rahastamine suurenes 2022. aastal võrreldes varasema aastaga 19%. Kasvu üheks põhjuseks võib pidada nii gripi kui ka COVID-19 haiguse laialdasemat levikut. Teraapiafondi rahastamine suurenes võrreldes 2021. aastaga 60% ehk 1,2 miljoni euro võrra. Võrreldes eelmise aastaga on suurenenud

nii füsioteraapia teenuste (kasv 58%) kui ka psühhoteraapia teenuste (kasv 29%) maht. Samuti suurenes tegevusfondi kasutus võrreldes 2021. aastaga 23% ehk 1,5 miljonit eurot.

Koduõendus tervisekeskuses lisandus 2020. aastal uue teenusena, et laiendada inimestele perearsti pakutavate teenuste valikut. Koduõendusteenust pakuti tervisekeskustes 2022. aastal üle 40 000 korra, mida on võrreldes eelnenud aasta võrreldava perioodiga 22% enam. 2022. aastal tasusime tervisekeskustes koduõendusteenuse osutamise eest kokku 1,6 miljon eurot. Võrreldes 2021. aastaga tasusime koduõendusteenuse eest tervisekeskustes 33% ehk 400 tuhat eurot enam.

Alates 2021. aasta algusest lisandus teenusena **asendusteenuse osutaja sõidukulu** kompenseerimine. Teenus on vajalik, et tagada perearstiabi kättesaadavus perearsti pikemaajalisel eemalolekul või ettenägematu ja vältimatu vajaduse ilmnemisel. Õe sõidukulu tasutakse juhul, kui ta asub tööle asendusnimistu juurde. 2022. aastal tasusime asendusteenuse osutaja sõidukulu summas 499 tuhat eurot, mida on aasta varasemaga võrreldes 45% enam.

2022. aasta alguses käivitus esmatasandil **perearsti näidisprojekt** „Proaktiivne terviseteeakonna digidisainer“. See on digilahendus patsiendi ja esmatasandi tervisekeskuste vaheliseks efektiivseks suhtlemiseks ravi planeerimisel, jälgimisel ning toetamisel. Tervisekassa tasus projekti elluviimiseks perearstikeskustele 52 tuhat eurot. Lisaks alustasime „Eelvisiidi näidisprojekti“ loomisega, mis täiendab perearstikeskuse tööprotsessi ning loob tervikliku ja kättesaadava esmatasandi teenuse. Lahendus võimaldab patsiendi mure pakilisust hinnata, et kiiremat abi vajavad patsiendid saaks eelisjärjekorras teenindatud. Lisaks saab lahenduse abil teha videovastuvõtte. Tervisekassa tasus projekti elluviimiseks perearstikeskustele 299 tuhat eurot. Kokku tasusime näidisprojektide elluviimiseks 351 tuhat eurot.

Arendasime jätkuvalt koos oluliste partneritega **perearstide kvaliteedisüsteemi**, et motiveerida perearste tegelema haiguste ennetusega, krooniliste haigete jälgimisega ja oma pädevuse suurendamisega.

Tervisekassa eestvõttel töötasime koostöös Fontese ja Eesti Perearstide Seltsiga perearstidele välja **mentorlusprogrammi**, mis andis 19 perearstile mentori, kelle nõu ja toe abil praktilise tööd veelgi paremini juhtida. Mentorlusprogramm toetab arste enesearengul ning tõstab nende juhtimiselalast kompetentsi, andes lõpptulemusena võimaluse arendada tugevamaks kogu perearstisüsteemi.

Ukraina sõjapõgenike teenindamise eest tasus Tervisekassa perearstidele 798 tuhat eurot. Perearsti vastuvõtul käis 13 231 sõjapõgenikku, neist 5840 olid kuni 18-aastased lapsed ja noored.

Tabel 13. Perearsti nimistute ja nimistus olevate kindlustatud inimeste arv ning tööajaväliste vastuvõtude arv

	2022 tegelik	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Nimistute arv	783	786	0%
Kauguse lisatasu saavate nimistute arv	391	396	-1%
Teise pereõe lisatasu saavate nimistute arv	629	594	6%
Keskmine nimistu suurus (kindlustatud inimeste arv)	1 610	1 597	1%
Kokku inimeste arv, kelle eest on makstud pearaha	1 260 650	1 255 167	0%
kuni 3-aastased kindlustatud inimesed	39 474	40 706	-3%
3-6-aastased kindlustatud inimesed	57 830	56 794	2%
7-49-aastased kindlustatud inimesed	650 892	647 975	0%
50-69-aastased kindlustatud inimesed	318 261	317 302	0%
70-aastased ja vanemad kindlustatud inimesed	194 193	192 390	1%
Perearsti tööajaväliste vastuvõtude tundide arv	6 240	7 029	-11%
Pereõe tööajaväliste vastuvõtude tundide arv	8 202	7 830	5%
Perearsti nõuandetelefoni kõnede arv	443 711	521 400	-15%

2022. aasta 31. detsembri seisuga oli Tervisekassal leping 412 perearstiabi teenuseosutajaga, kes teenindavad 783 **nimistut**.

2022. aastal jätkus perearsti nimistute üleminek tervisekeskustesse – tervisekeskustega seotud nimistute arv oli 2022. aasta lõpu seisuga 350. Tervisekeskusi oli 31. detsembri seisuga 61. Võrdluseks, et 2021. aastal oli kokku 52 tervisekeskust, kes teenindasid 268 nimistut.

Kauguse lisatasu saajate ringi laiendati 2020. aastal kõigile perearstidele, kes tegutsevad väljaspool suuremaid keskusi, ning mitmekordistati kaugusetasu määra. Kauguse lisatasu saavaid nimistuid oli 2022. aasta lõpus 391.

Teise pereõe lisatasu saanud nimistute arv kasvas 2022. aastal, mil maksime lisatasu 629 nimistule. Seda on võrreldes varasema aastaga 6% võrra enam.

Keskmine nimistu suurus ehk kindlustatud inimeste arv on püsinud aastate lõikes samal tasemel.

Perearsti nõuandetelefoni kõnede arv vähenes võrreldes eelmise aastaga 15% võrra. 2022. aastal tehti perearsti nõuandetelefonile 443 711 kõnet, mis on üle 77 tuhande kõne vähem kui 2021. aastal. Kõnede arvu vähenemisele avaldas mõju COVID-19 leviku ja haiguskoormuse vähenemine 2022. aasta jooksul, mistõttu kahanes ka vajadus retseptide pikendamise ja tervisealase nõu saamiseks.

2022. aasta algusest saavad inimesed, kellel on tavatelefonikõne vahendusel suhtlemine raskendatud (näiteks vaegkuuljad ja kõnepuudega inimesed) suhelda veebivestluse abil. 2022. aastal toimus 130 veebivestlust.

Tabel 14. Perearsti ja pereõe vastuvõttude arv aastatel 2018–2022

	2022	2021	2020	2019	2018
Perearsti vastuvõttud	5 111 937	5 025 680	4 740 688	4 867 540	4 961 469
Pereõe vastuvõttud	3 344 542	2 880 738	2 028 147	1 726 106	1 635 461
sh perearsti ja pereõe kaugvastuvõttud	5 629 847	5 200 006	3 986 058	2 645 907	2 476 701
Profülaktilised vastuvõttud	313 630	380 487	336 243	348 207	358 428
Vastuvõttud kokku	8 770 109	8 286 905	7 105 078	6 941 853	6 955 358
Vastuvõttul käinud inimesi	1 131 254	1 090 781	1 027 590	1 033 047	1 031 449
Inimeste arv perearsti nimistutes	1 304 429	1 273 743	1 265 601	1 246 402	1 238 045
Perearsti juures käinud inimeste osakaal perearsti nimistutes olevatest inimestest	87%	86%	81%	83%	83%

Perearstid ja -õed tegid 2022. aastal kokku 8 770 109 vastuvõttu, mida on 483 204 vastuvõtu ehk 6% võrra enam kui 2021. aastal. Seejuures kasvas perearstide vastuvõttude arv 2%. Pereõe vastuvõttude arv suurenes 16%, kuid märgatavalt vähem kui eelneval aastal, mil õe vastuvõttude arv kasvas koguni 42%. Pereõe vastuvõttude arv on kahel viimasel aastal suurenenud peamiselt põhjusel, et COVID-19 tõttu tekkinud suur lisakoormus langes just pereõdede õlule.

Perearsti profülaktiliste vastuvõttude arv vähenes 2022. aastal 18% võrra, milline on seotud perearstide poolt läbiviidud COVID-19 vaksineerimiste arvu vähenemisega 2022. aastal.

Perearsti ja -õe kaugvastuvõtte tehti 2022. aastal kokku 5 629 847 korral, mida on ligi 429 900 vastuvõtu ehk 8% võrra eelmisest aastast enam. Kaugvastuvõttud on kas telefoni või e-posti teel tehtud vastuvõttud, mida kasutati COVID-19 laialdase leviku perioodil rohkem kui tavaliselt.

1.3 Eriarstiabi

Eriarstiabi vajab inimene siis, kui tema tervisevõime vajab perearsti hinnangul kitsama eriala spetsialisti sekkumist. Kindlustatutel on õigus valida sobiv eriarst ja vastuvõtuaeg ükskõik millises raviasutuses, kellel on Tervisekassaga leping. Meie prioriteet on toetada tänapäevaste diagnostika- ja ravimeetodite kasutuselevõttu nii uute tervishoiuteenuste loetellu lisamisega kui ka varasematel aastatel loetellu lisatud teenuste laiema kasutuselevõtu võimaldamisega. Koostöös erialaseltsidega uuendame regulaarselt erialade teenuste struktuuri, standardkulusid, piirhindu ja teenuste rakendustingimusi. Selle eesmärk on tagada patsientidele nüüdisaegse ja tõenduspõhise ravi osutamine ning ravikindlustuse vahendite efektiivne kasutus.

2022. aastast kehtima hakanud tervishoiuteenuste loetelu olulisemad muudatused, mis mõjutasid 2022. aasta eelarvet ja eelarve täitmist:

- nüüdisajastati teenuste loetelu, piirhindu ja rakendustingimusi, sh uroloogia, kardioloogia teenustele;
- lisati viis uut raviteenust, mh kaugteraapiad, kaugteenused psoriaasi- ja vähipatsientidele, kardioloogilised teenused, nuklearmeditsiinilised teenused, palliatiivne hapnikravi. Kaugteraapiad, nagu kaugfüsioteraapia ja kaugtegevusteraapia, on patsientidele kättesaadavuse tagamiseks olulised eriti maapiirkondades;
- lisati viis uut diagnostikavõimalust, sh endoskoopilised uuringud, nuklearmeditsiinilised uuringud, söögitoru pH-meetria uuring, ning laiendati olemasolevate teenuste tingimusi, sh ekstrakraniaalne täppiskiiritusravi, polüsonograafia, meditsiiniline lennutransport Euroopa Liidust ja Liechtensteinist, Norrast, Islandilt või Šveitsist Eestisse;
- laiendati ravivõimalusi erinevate protseduuride võrra, sh depressiooniravi, kroonilise põiepõletikuga inimeste ravi. 2022. aastast on uus raviteenus teatud tüüpi vereloome tüvirakkude siirdamist vajavatele lastele, kellele ei leitud sobivat sugulus- või registridoonorit või ei ole haiguse kulu tõttu piisavalt aega registridoonori otsinguks. Seni osutati seda teenust plaanilise välisravi kaudu, kuid nüüdsest on vajalik tehnoloogia Eestis olemas ja Tervisekassa seda ka rahastab;
- pikendati laste vaimse tervise õe vastuvõtuaega 90 minutini ning lisati psühholoog-nõustaja vastuvõtt (sh kaug- ja videovastuvõtt), et luua võimalus täiendavate spetsialistide kaasamiseks vaimse tervise probleemide lahendamisel;
- lisati kaugteenused psoriaasipatsientidele ja vähipatsientidele. Samuti eristatakse 1. jaanuarist 2022 kaugteenustes ja kaugvastuvõttudes videovastuvõtte;
- lisati alates 1. juulist 2022 seni eraldi arvetena esitatud isikukaitsevahendite, nende käitlemiseks vajaliku jäätmekäitluse ja desinfektsioonivahendite kulu eraldi komponendina teenuste hindadesse;
- loodi erialade vaheline e-konsulatatsiooniteenus, eesmärgiga käivitada ja võimestada tervishoiuteenuste osutajate ning erialade vahelist nõuküsimist, et parandada ravi järjepidevust ja teenuste kättesaadavust.

2022. aastal rakendus eriarstiabis uuendusena täies mahus insuldi juhtprojekt, mille eesmärk on tervikliku raviteekonna ja uute tasustamismeetodite rakendamine esmalt insuldiravis, kuid edaspidi ka teiste pika taastumisajaga haiguste puhul. Projektis rakendatakse Eestis esimest korda süsteemset tervisetulemite mõõtmist, jälgides patsiendi elukvaliteeti ja toimetulekut. Samuti jätkasime puusa- ja põlveliigese endoproteesimise raviteekonna põhise rahastamise väljatöötamist.

2022. aastal oli jätkuvalt eraldi tähelepanu all vaimne tervis ja fookuses vaimse tervise raviteekonna loomine. 2022. aasta prioriteet oli luua vaimse tervise raviteekondade raames ühtne ravikäsitlus. See tähendab, et tulevikus on teenuste pakkumine ja korraldus ühtne üle kogu Eesti, mis aitab omakorda paika panna teise prioriteedi ehk põhimõtted, kuidas vaimse tervise probleemiga inimesi kiireloomulisuse alusel järjekorda seada. Ikka selleks, et inimene jõuaks võimalikult kiiresti tema jaoks vajaliku abini.

Tervisekassa rahastas 2022. aastal tervishoiuteenuseid kokku 1,38 miljardi euro eest, millest eriarstiabi moodustas 937 miljonit eurot ehk 68%. Võrreldes 2021. aastaga saime aruandeaastal eriarstiabi rahastada 10% ehk 88 miljoni euro võrra suuremas mahus. Eelarve täideti 100% ulatuses. Seejuures on paranenud eriarstiabi kättesaadavus: enam kui 777 000 inimest sai eriarstiabi, jõudes ambulatoorses eriarstiabis COVID-19 haiguse laialdase leviku eelsele ehk 2019. aasta tasemele.

Eriarstiabi eelarve täitmine teenuse tüüpide kaupa

Tabel 15. Eriarstiabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv teenuse tüüpide kaupa

	2022 tegelik		2022 eelarve		Eelarve täitmine		2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Eriarstiabi	789 928	2 939 527	750 012	3 050 394	105%	96%	714 440	2 906 518	11%	1%
Ambulatoorne	322 354	2 722 206	281 045	2 801 039	115%	97%	287 150	2 696 571	12%	1%
Päevaravi	38 627	63 607	33 589	60 712	115%	105%	32 977	57 443	17%	11%
Statsionaarne	428 947	153 714	435 378	188 643	99%	81%	394 313	152 504	9%	1%
Erijuhud	87 212	66 422	129 687	44 400	67%	150%	78 643	45 830	11%	45%
Ülikallid ravijuhud	12 103	72	11 476	72	105%	100%	9 472	66	28%	9%
Muud erijuhud	75 109	66 350	118 211	44 328	64%	150%	69 171	45 764	9%	45%
Periooditasud	60 386	–	58 023	–	104%	–	56 496	–	7%	–
Eriarstiabi kuutasu	3 429	–	3 178	–	108%	–	3 025	–	13%	–
Valmisolekutasu	56 957	–	54 845	–	104%	–	53 471	–	7%	–
Kokku	937 526	3 005 949	937 722	3 094 794	100%	97%	849 579	2 952 348	10%	2%

Eriarstiabi eelarvet mõjutas kõige enam ambulatoorse ravi eelarve täitmine – ambulatoorse ravi kasutus suurenes 15% võrra hoolimata sellest, et COVID-19 haiguse levik oli aasta esimeses pooles jätkuvalt väga laialdane. Seda selgitab asjaolu, et kuna haiglad olid endiselt hõivatud COVID-19 patsientide statsionaarse raviga ehk voodikohad olid täis, siis oli samal ajal võimalik rohkem keskenduda ambulatoorsele ravile. Suurim kasv oli kirurgia ja sisehaiguste teenuste kasutamises (ambulatoorse ravi eelarve täitmine võrreldes kavandatuga vastavalt 117% ja 115%).

E-konsultatsiooni võimalust kasutati 2022. aastal 32 erialal. Lisaks tehti täiskasvanute silmaarsti e-konsultatsiooni katseprojekt. 2022. aastal laekus perearstidelt tervise infosüsteemi üle 61 450 digisaatekirja e-konsultatsioonile, kokku 425 asutusest. Teenust osutati 2,5 miljoni euro eest. Kõige rohkem konsulteeriti neuroloogia erialal (14%), järgnesid ortopeedia (13%), endokrinoloogia (7%) ja kardioloogia (7%). Võrreldes 2021. aastaga kasvas e-konsultatsioonide arv 26%. Erialade vahelist e-konsultatsiooni digisaatekirja teisele eriarstile saadeti 2228 korral. Kõige rohkem küsiti nõu neurokirurgidelt (15%), neuroloogidelt (14%) ja ortopeedidelt (11%). Kõige rohkem küsiti konsultatsiooni Tartu Ülikooli Kliinikumilt (117 korda), Ida-Tallinna Keskhaiglalt (71 korda) ja Põhja-Eesti Regionaalhaiglalt (51 korda).

COVID-19 patsientide statsionaarse ravi eest maksis Tervisekassa 2022. aastal ligi 39 miljonit eurot (2021. aastal ligi 50 miljonit eurot). Kõige rohkem tasusime patsientide ravi eest TÜ Kliinikumile 1526 ravijuhu eest 10 miljonit eurot, Põhja-Eesti Regionaalhaiglale 1019 ravijuhu eest 8 miljonit eurot, Lääne-Tallinna Keskhaiglale 1572 ravijuhu eest ligi 5 miljonit eurot, Ida-Tallinna Keskhaiglale 1097 ravijuhu eest ligi 4 miljonit eurot, Pärnu Haiglale 830 ravijuhu eest 2 miljonit eurot ning Ida-Viru Keskhaigla 763 ravijuhu eest 2 miljonit eurot. COVID-19 haigusega oli 2022. aastal statsionaarsel ravil 9109 inimest (2021. aastal 11 023 inimest), neist 47% oli COVID-19 vastu vaktsineerimata. Vaktsineerimata patsientide ravile kulus 46% COVID-19 patsientide statsionaarse ravi kuludest ehk ligi 18 miljonit eurot. Keskmine ravil viibimise aeg oli 11,3 ravipäeva.

2022. aastal rahastasime 1467 sünnituse ravijuhtu vähem kui eelmisel aastal samal perioodil: kui 2021. aastal oli kokku 12 712 sünnituse ravijuhtu, siis 2022. aastal oli neid 11 245.

Eelarve täitmine ja ravijuhud põhialade kaupa

Tabel 16. Eriarstiabi erialade eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2022 tegelik		2022 eelarve		Eelarve täitmine		2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Kirurgia	215 058	815 870	186 535	792 251	115%	103%	181 118	757 389	19%	8%
Ambulatoorne	61 940	739 459	52 877	718 544	117%	103%	52 053	688 304	19%	7%
Päevaravi	17 491	27 270	13 181	22 455	133%	121%	13 936	23 326	26%	17%
Statsionaarne	135 627	49 141	120 477	51 252	113%	96%	115 129	45 759	18%	7%
Oftamoloogia	30 692	339 895	22 921	322 905	134%	105%	24 772	331 792	24%	2%
Ambulatoorne	26 752	336 340	19 649	319 710	136%	105%	21 292	328 481	26%	2%
Päevaravi	1 027	1 730	704	1 396	146%	124%	833	1 533	23%	13%
Statsionaarne	2 913	1 825	2 568	1 799	113%	101%	2 647	1 778	10%	3%
Onkoloogia	105 793	154 331	115 105	186 156	92%	83%	103 597	167 197	2%	-8%
Ambulatoorne	64 561	137 126	56 192	162 438	115%	84%	60 566	149 011	7%	-8%
Päevaravi	3 697	5 594	4 386	7 263	84%	77%	3 815	5 579	-3%	0%
Statsionaarne	37 535	11 611	54 527	16 455	69%	71%	39 216	12 607	-4%	-8%
Günekoloogia	56 321	410 618	51 343	419 220	110%	98%	49 057	411 905	15%	0%
Ambulatoorne	39 153	387 169	34 154	392 183	115%	99%	34 876	390 395	12%	-1%
Päevaravi	5 329	13 997	4 794	15 465	111%	91%	4 356	13 163	22%	6%
Statsionaarne	11 839	9 452	12 395	11 572	96%	82%	9 825	8 347	20%	13%
Pediaatria	30 756	122 842	37 089	126 021	83%	97%	27 390	117 194	12%	5%
Ambulatoorne	9 654	109 001	9 907	105 628	97%	103%	8 790	104 361	10%	4%
Päevaravi	1 820	2 465	1 930	3 402	94%	72%	1 688	2 192	8%	12%
Statsionaarne	19 282	11 376	25 252	16 991	76%	67%	16 912	10 641	14%	7%
Psühhiaatria	44 291	243 024	46 901	281 658	94%	86%	40 618	263 212	9%	-8%
Ambulatoorne	13 303	234 658	14 195	271 675	94%	86%	12 222	254 494	9%	-8%
Päevaravi	238	316	681	628	35%	50%	237	322	0%	-2%
Statsionaarne	30 750	8 050	32 025	9 355	96%	86%	28 159	8 396	9%	-4%
Sisehaigused	281 995	771 286	262 384	827 818	107%	93%	266 959	775 430	6%	-1%
Ambulatoorne	97 747	704 957	84 745	748 022	115%	94%	89 433	707 365	9%	0%
Päevaravi	8 913	12 116	7 884	10 052	113%	121%	8 049	11 256	11%	8%
Statsionaarne	175 335	54 213	169 755	69 744	103%	78%	169 477	56 809	3%	-5%
Esmane järelravi	3 072	2 401	4 435	4 081	69%	59%	3 182	2 683	-3%	-11%
Statsionaarne	3 072	2 401	4 435	4 081	69%	59%	3 182	2 683	-3%	-11%
Taastusravi	21 950	79 260	23 299	90 284	94%	88%	17 747	79 716	24%	-1%
Ambulatoorne	9 244	73 496	9 326	82 839	99%	89%	7 918	74 160	17%	-1%
Päevaravi	112	119	29	51	386%	233%	63	72	78%	65%
Statsionaarne	12 594	5 645	13 944	7 394	90%	76%	9 766	5 484	29%	3%
Kokku	789 928	2 939 527	750 012	3 050 394	105%	96%	714 440	2 906 518	11%	1%

2022. aastal tasusime eriarstiabis 777 573 inimese ravi eest, sh sai eriarstiabi põhierialadel ravi 769 615 inimest. Põhierialadel ravi saanud inimeste arv on võrreldes 2021. aastaga kasvanud ligi 4%. Inimeste arvu kasv on toimunud ambulatoorse ravi arvelt, kus teenusekasutajate arv on suurenenud 35 657 inimese võrra. Erialade lõikes oli 2022. aastal kõige rohkem teenust kasutanud inimesi sisehaiguste ambulatoorse ravi erialal (320 023 inimest). Inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga sel erialal kasvanud 3% ehk 9978 inimese võrra. Sisehaiguste erialal oli suurem teenusekasutus ka 2021. aastal, mille on tinginud COVID-19 suur haiguskoormus.

Kirurgia erialale on koondatud kardiokirurgia, lastekirurgia, neurokirurgia, näo- ja lõualuukirurgia, ortopeedia, otorinolaringoloogia, rindkerekirurgia, uroloogia, veresoontekirurgia ja üldkirurgia raviteenused.

2022. aastal tasusime kirurgia erialal 379 926 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv kasvas 2021. aastaga võrreldes 28 511 inimese võrra. Kõige enam kasvas operatsioonide ja operatsiooniaegsete lisavahendite rahastamine.

Aruandeperioodil rahastasime kirurgia erialal kavandatust 23 619 ravijuhtu enam. Kõige enam mõjutab ravijuhtude eelarve suuremat kasutust üldkirurgia, kus osutati kavandatust 23 190 ravijuhtu rohkem. Kavandatust vähem osutati ravijuhte vaid otorinolaringoloogias: 33 548 ravijuhtu vähem.

Oftalmoloogia erialal tasusime 168 757 inimese silmaarsti teenuse eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga suurenenud 6595 inimese võrra (kasv 4%), rahastamine kasvas 24%.

Onkoloogia põhierialal kajastub ka hematoloogia raviteenuste kasutus. Onkoloogia põhierialal tasusime 38 960 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 10% ehk 4165 inimese võrra. Onkoloogia rahastamine kasvas 2% ehk 2 miljoni euro võrra. Rahastamise kasvu mõjutas ravimite kasutuskordade kasv 33% ja rahastamise kasv 7%.

Günekoloogiateenuseid kasutas aruandeperioodil 183 800 inimest, kellele osutatud 410 618 ravijuhtu eest tasus Tervisekassa raviastutustele 56 miljonit eurot. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 2% ehk 4341 inimese võrra, rahastamine on kasvanud 15%. Rahastamise kasv on põhjustatud kõikide teenusegruppide rahastamise suurenemisest.

Pediaatrias tasusime 61 233 lapse ravi eest. Ravi saanud laste arv on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 11% ehk 6067 lapse võrra ja seda just ambulatoorset ravi saanud laste arvelt. Rahastamise 12%-list kasvu mõjutab kõige rohkem laboratoorsete uuringute arvu kasv.

Psühhiaatrias tasus Tervisekassa 65 899 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 3% ehk 2374 inimese võrra. Inimeste arv on vähenenud ambulatoorses ravis ja see on seotud ambulatoorsete vastuvõttude vähenemisega. Psühhiaatria eriala rahastamise kasvu võrreldes eelmise aastaga on kõige enam mõjutanud voodipäevade kallinemine.

Sisehaiguste erialale on koondatud dermatoveneroloogia (nahahaigused), endokrinoloogia (hormonaalsed haigused), gastroenteroloogia (seedetrakti haigused), infektsioonhaigused (nakkushaigused), kardioloogia, kutsehaigused, nefroloogia (neeru- ja kuseteede haigused), neuroloogia, pulmonoloogia (kopsuhaigused), reumatoloogia ja sisehaiguste raviteenused. Sisehaiguste erialal tasus Tervisekassa 2022. aastal 336 740 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 3% ehk 8274 inimese võrra. Kõige enam on seda mõjutanud ambulatoorset ravi saanud inimeste arvu kasv. Statsionaarses ravis vähenes inimeste arv 6% ehk 2489 inimese võrra, mida mõjutas COVID-19 haiguskoormuse vähenemine 2022. aastal.

Esmast järelravi saanud inimeste arv ja ka ravijuhtude arv on vähenenud. 2022. aastal sai järelravi 2292 inimest. Võrreldes eelmise aastaga on nende arv vähenenud 10%.

Taastusravi erialal tasusime 52 759 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 1% ehk 680 inimese võrra ja selle põhjus on ambulatoorset teenust kasutanud inimeste arvu vähenemine. Rahastamine on kasvanud 4 miljonit eurot.

Üle lepingumahu osutatud raviteenuste eest tasumine ehk ületöö

Tervisekassa tasub ületööd ambulatoorses ravis ja päevaravis koefitsiendiga 0,7 ning statsionaarses eriarstiabis koefitsiendiga 0,3. Tervisekassa võtab kokkulepitud kohustuste kogusummat ületavate ravijuhtude eest tasu maksmise kohustuse üle juhul, kui tervishoiuteenuste osutaja osutab kindlustatud inimestele teenuseid lepinguperioodiks kokkulepitud kogusummast rohkem.

Tabel 18. Üle lepingumahu esitatud ravijuhud (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2022 tegelik		2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Ravijuhtude arv	Summa	Ravijuhtude arv	Summa	Ravijuhtude arv
Ambulatoorne	8 063	89 886	6 461	74 366	25%	21%
Päevaravi	501	1 024	287	566	75%	81%
Statsionaarne	566	623	592	742	-4%	-16%
Kokku	9 130	91 533	7 340	75 674	24%	21%

Lepingumahtu ületavate raviteenuste osakaal eriarstiabis oli ravijuhtude puhul 3% ja summa puhul 1%. Raviarveid ületöö eest esitati kõigil põhialadel, enim kirurgias (24 225 ravijuhtu) ja sisehaiguste erialal (19 098 ravijuhtu), mis olid ka summalt suurimad (vastavalt 2 miljonit ja 2,3 miljonit eurot). Võrreldes 2021. aastaga on ravijuhtude ületöö maht kasvanud 21% ja summa 24%. Seda põhjusel, kus eelmisel, 2021. aastal oli plaaniline ravi COVID-19 haiguse leviku tõttu piiratud ning seetõttu esitasid tervishoiuteenuse osutajad minimaalses mahus ületöö arveid. Võrdluseks, et COVID-19 eelsel ajal ehk 2019. aastal oli eriarstiabi ületöö maht ligi 14 miljonit eurot, mis näitab, et praegu on tervishoiuteenuste osutajate võimekus taastumas.

Erijuhtude eelarve ja ravijuhtude täitmine

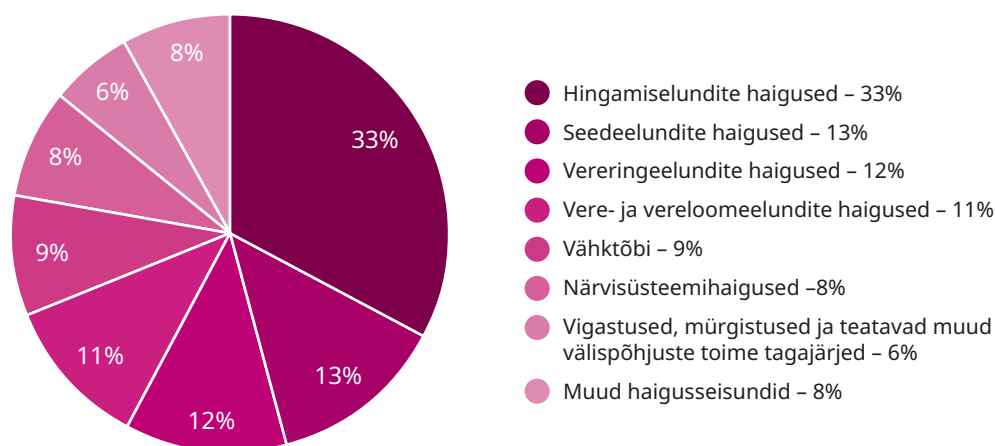
Erijuhud on eriarstiabi teenused, mis ei kuulu eriarstiabi põhialade alla. Erijuhtude eelarves on kajastatud ülikallid ravijuhud ja muud erijuhud: organisiirdamised, luuüdi transplantatsioon, sünnitused, hemodialüüs, peritonaaldialüüs, endoproteesimised, viljatusravi, kuulmisimplantatsioon ja katarakti operatsioonid.

Ülikallid ravijuhud

Alates 1. aprillist 2020 loetakse ülikalliks ravijuhuks statsionaarse ravi raviarve, mille maksumus on piirkondlikel haiglatel vähemalt 104 tuhat eurot ja teistel tervishoiuteenuse osutajatel vähemalt 73 tuhat eurot.

2022. aastal esitasid tervishoiuteenuse osutajad meile tasumiseks 72 ülikallist ravijuhtu summas 12 miljonit eurot. Põhidiagnoosigruppidest esines kõige rohkem ülikalleid ravijuhte hingamiseldite haiguste (33%) ja seedeelundite haiguste puhul (13%). Enim ülikalleid ravijuhte esines Põhja-Eesti Regionaalhaiglal (24 ravijuhtu) ja Tartu Ülikooli Kliinikumil (20 ravijuhtu).

Joonis 2. Ülikallite ravijuhtude rahastamise jagunemine haigusseisundite järgi

Muud erijuhud

Muu erijuht on sihtotstarbeliselt rahastatav juhtum, mille teenuste kirjeldus on toodud Tervisekassa kodulehel ravi rahastamise lepingu alajaotuses.

2022. aastal tasusime 50 856 inimese erijuhu eest, mis on 17 355 inimest enam kui 2021. aastal. Inimeste arv oli suurim katarakti operatsioonide ja sünnituste puhul.

Tabel 19. Muude erijuhtude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2022 tegelik		2022 eelarve		Eelarve täitmine		2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Sünnitused	19 528	11 245	22 055	13 372	89%	84%	20 067	12 712	-3%	-12%
Endoproteesi- mised	20 282	3 903	22 148	4 329	92%	90%	17 363	3 468	17%	13%
Hemodialüüs	14 279	4 970	13 415	4 735	106%	105%	13 238	4 747	8%	5%
Katarakti operatsioonid	11 271	18 422	10 855	18 027	104%	102%	9 668	16 733	17%	10%
Viljatusravi	3 190	3 444	2 338	2 665	136%	129%	3 060	3 427	4%	0%
Luuüdi transplantatsioon	2 733	323	2 638	397	104%	81%	2 852	376	-4%	-14%
Organi- siirdamised	1 530	158	2 196	222	70%	71%	1 239	153	23%	3%
Peritoneaal- dialüüs	949	545	966	550	98%	99%	1 054	596	-10%	-9%
Kuulmis- implantatsioonid	536	25	400	31	134%	81%	534	26	0%	-4%
Gripi vaksineerimine	110	14 135	-	-	-	-	96	3 526	15%	301%
Sõjapõgenikud - eriarstiabi	701	9 180	41 200	-	2%	-	-	-	-	-
Kokku	75 109	66 350	118 211	44 328	64%	150%	69 171	45 764	9%	45%

2022. aastal tehti 12 725 inimesele üle 19 100 katarakti operatsiooni. Opereeritud inimeste arv on kasvanud 8% ja operatsioonide arv 11% ehk tehti 1823 operatsiooni rohkem kui eelmisel aastal.

Endoproteesimisi on aruandeperioodil tehtud pisut suuremas mahus kui eelmisel aastal samal ajal. Kui 2021. aastal tehti 3344 inimesele 3640 endoproteesimise operatsiooni, siis 2022. aastal tehti 3764 inimesele 4045 operatsiooni.

2022. aastal rahastasime sünnitusi 3% väiksemas summas kui eelmisel aastal samal ajal: kui 2021. aastal rahastasime 12 712 sünnituse ravijuhtu, siis 2022. aastal 11 245.

Periooditasude eelarve täitmine

Tervisekassa tasus 2022. aastal valmisoleku- ja periooditasudeks kokku 60 miljonit eurot (2021. aastal 55 miljonit).

2022. aastal tasusime **eriarstiabi kuutasu** kokku 3,4 miljonit eurot, mida on ligi 400 tuhat eurot enam kui eelmisel aastal. Eriarstiabi kuutasu maksime Hiiumaa Haiglale, kus rakendatakse 1. aprillist 2018 eelarvepõhist rahastamismudelit. Tasustamismeetodi muutmine on end Hiiumaa Haigla puhul siiaamaani põhjendanud, sest see tagab jätkuva eriarstiabi osutamise ja inimeste rahulolu. Hiiumaa Haiglas on eelarvepõhise rahastuspõhimõtte kasutuselevõtu eesmärk tagada vähese elanikkonnaga ja raske ligipääsuga piirkonna haigla jätkusuutlikkus ning jätkata inimestele arstiabi pakkumist nende kodukohas. Uue süsteemi järgi tasub Tervisekassa Hiiumaa Haiglale eelarvepõhiselt, mis tähendab, et Tervisekassa ei osta haiglalt teenuseid ravijuhtude ega teenuste kaupa.

Valmisolekutasud maksti 2022. aastal ligi 57 miljonit eurot ehk ligi 3 miljonit eurot rohkem kui eelmisel aastal.

Kõige enam mõjutas valmisolekutasude kulusid EMO rahastamine, mille põhimõtted lisati tervishoiuteenuste loetellu alates 1. jaanuarist 2020. EMO valmisolekutasudeks tasus Tervisekassa 2022. aastal kokku 36 miljonit eurot (2021. aastal 33 miljonit eurot).

2020. aastast tuli Tervisekassale üle riikliku siirdamisasutuse ülesannete täitmine. Selleks on nüüdisajastatud riikliku siirdamiskeskuse rahastusmudel ja tervishoiuteenuste loetellu lisatud siirdamiskeskuse valmisolekutasu. 2022. aastal tasus Tervisekassa siirdamiskeskuse valmisolekutasudeks 582 tuhat eurot.

Eriarstiabi kättesaadavus

Alates 2021. aasta detsembrist ei esita lepingupartnerid Tervisekassale enam regulaarseid ravijärjekorra aruandeid.

Raviasutustel on kohustus edastada tervise infosüsteemi kõikide raviasutuses tehtud broneeringute ja toimunud visiitide kohta teavitusi, mis saatekirja olemasolul tuleb siduda konkreetse saatekirjaga. Nende andmete alusel on Tervisekassa koostöös Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusega (TEHIK) koostanud uue ooteaegade aruande. Ooteaegu mõõdetakse broneeringu tegemisest kuni vastuvõtuni ja esitatakse mediaanooteaegadena. Lisaks saab välja tuua 42-päevase ooteajaga vastuvõttude osakaalu. Uued andmed võimaldavad hinnata ooteaegu kõikide eriarstiabi teenust pakkuvate raviasutuste kohta. Samuti valdkondade/erialade ja iga teenuse (vastava eriarsti ja õe vastuvõtu) kohta, sh arvestades ka e-konsultatsiooni kaudu arsti vastuvõttudele jõudmist.

Kuna kättesaadavuse andmed arvutatakse automaatselt, ei esita lepingupartnerid Tervisekassale enam regulaarseid ravijärjekorra aruandeid. Uue aruandega on võimalik tutvuda ka Tervisekassa kodulehel, kus kuvatakse ambulatoorsete eriarstiabi raviasutuste mediaanooteajad.

2022. aastal tehti kõikidesse ambulatoorse eriarstiabi arsti, õe ja ämmaemanda esmastele vastuvõttudele kokku 1,7 miljonit broneeringut, sh e-konsultatsiooni kaudu tehtud broneeringud. Suurem osa broneeringutest ehk 80% tehti haiglavõrgu arengukava haiglatesse.

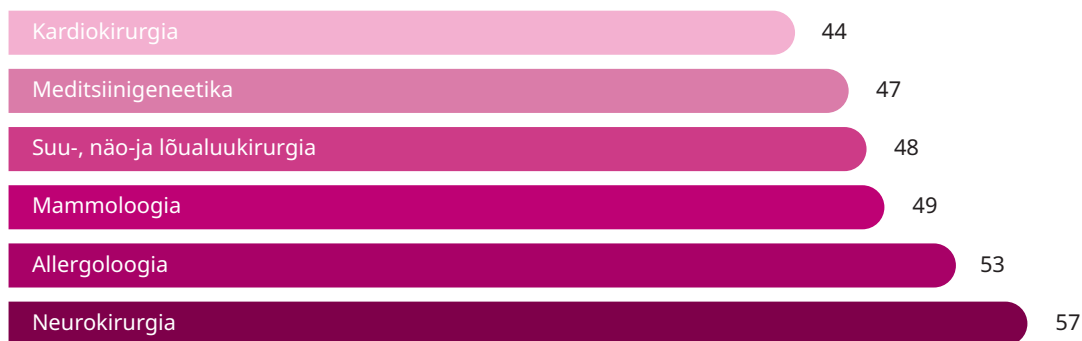
Ooteaeg ambulatoorses arstiabis on 2022. aastal veidi pikenenud. Ooteaegade pikenemisele avaldas 2022. aastal mõju ambulatoorsete vastuvõttude arvu kasv: vastuvõttude arv on võrreldes eelmise aastaga suurenenud 4% ehk 136 400 vastuvõtu võrra. Suurenenud ambulatoorsete vastuvõttude arv näitab raviasutuse paranenud võimekust. Oma osa mängivad selles ka lepingutesse suunatud lisavahendid. Kahjuks ootab veel suur hulk inimesi ravile pääsemist rohkem kui kuus nädalat. Kokkuvõtteks võib öelda, et kasvanud on nii ravile saavate inimeste arv kui ka ravi ootavate inimeste arv.

Tervise infosüsteemi andmete alusel oli 2022. aastal kuni 42-päevase ooteajaga esmaseid broneeringuid 74%. Aasta varem oli see näitaja 78%. Piirkondlikes haiglates oli kuni 42-päevase ooteajaga esmaseid broneeringuid 65%, keskhaiglates 72% ning üldhaiglates ja kohalikes haiglates 82%. Kätesaadavus on veidi halvenenud kõikide haiglaliikide haiglates. Hankepartnerite juures on kuni 42-päevase ooteajaga esmaste broneeringute arv samuti halvenenud: 85%-lt 83%-le.

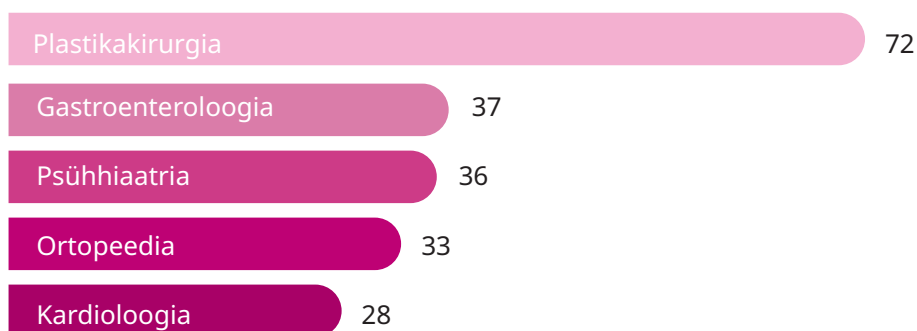
Erialade ravijärjekordades ei ole suuri muutusi toimunud. Pikemad ooteajad on tavaliselt kitsamatel eriarstiabi erialadel (valdkondades). 2022. aastal olid pikimad ooteajad neurokirurgias (mediaanooteaeg 58 päeva) ja allergoloogia-immunoloogias (53 päeva). Pikemalt tuli oodata ka mammoloogias (mediaanooteaeg 49 päeva), meditsiinigeneetikas (mediaanooteaeg 47 päeva), kardiokirurgias (mediaanooteaeg 44 päeva) ja gastroenteroloogias (41 päeva).

Sarnaselt 2021. aastaga oli ka 2022. aastal eraldi tähelepanu all vaimne tervis. Psühhiaatria valdkonnas oli 2022. aastal kuni 42-päevase ooteajaga esmaseid broneeringuid 65%. Aasta varem oli see näitaja 72%. Haiglad ja kliinikud on viimastel aastatel pingutanud, et teha vaimse tervise õe juurde pääsemine kättesaadavaks. Õde on see, kes teeb esmase hindamise ja vajaduse korral suunab edasi psühhiaatri juurde. Selles valdkonnas on patsiendikäsitlus alates 2021. aastast muutunud. Vaimse tervise murede osakaal ühiskonnas on kasvanud, mis on arusaadav, kuna pandeemiaolukord on meil kestnud juba rohkem kui kaks aastat. Sellele on haiglad reageerinud nii, et esmane kontakt on vaimse tervise õega ehk inimene ise enam väga tihti otse psühhiaatri juurde ei pöördu. Seda ilmestab ka psühhiaatria valdkonnas tehtud broneeringute arv – nende arv on langenud 2021. aasta 52 394 broneeringult 46 000 broneeringuni 2022. aastal.

Joonis 3. Haiglavõrgu arengukava haiglate ravijärjekordadesse registreeritud mediaanooteajad

Joonis 4. Haiglavõrgu arengukava väliste partnerite ravijärjekordadesse registreeritud mediaanooteajad

Eriarstiabi lepingute täitmine

Tabel 20. Eriarstiabi lepingute täitmine (tuhandetes eurodes)

	2022 leping		2022 lepingu täitmine		2021 leping		2021 lepingu täitmine	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
HVA haiglad	883 762	2 395 702	100%	104%	805 896	2 415 249	100%	102%
Piirkondlikud haiglad	480 821	1 013 297	100%	107%	440 017	1 040 990	100%	103%
Keskhaiglad	282 958	938 916	100%	103%	260 060	941 880	100%	103%
Üldhaiglad, kohalik haigla, taastusravihaigla	119 983	443 489	98%	103%	105 819	432 379	98%	100%
Haiglavõrgu välised partnerid	54 206	466 340	104%	108%	43 195	460 356	102%	104%
Kokku	937 968	2 862 042	100%	105%	849 091	2 875 605	100%	103%

2021. aastaga võrreldes kasvas haiglavõrgu arengukava haiglatele tasutud summa 10% ja ravijuhte osutati 1% rohkem. Haiglavõrgu välistele partneritele tasutud summa suurenes 29%, ravijuhte osutati 5% enam. Tervisekassa ostab erasektorilt eriarstiabi teenuseid kasvavas mahus.

Piirkondlikele haiglatele (Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Tallinna Lastehaigla, Tartu Ülikooli Kliinikum) tasutud summa kasvas 2022. aastal võrreldes eelnenud aastaga 9%, ravijuhte osutati võrreldes 2021. aastaga 2% rohkem. Piirkondlike haiglate ravijuhud moodustasid 36% ja summa 51% eriarstiabi lepingute kogutäitmisest.

Keskhaiglatele (Ida-Tallinna Keskhaigla, Ida-Viru Keskhaigla, Lääne-Tallinna Keskhaigla, Pärnu Haigla) tasutud summa suurenes 2022. aastal võrreldes eelmise aastaga 8%, ravijuhte osutati keskhaiglates 1% vähem kui 2021. aastal.

Üldhaiglad, kohalik haigla ja taastusravihaigla (Hiiumaa Haigla, Järvamaa Haigla, Kuressaare Haigla, Lõuna-Eesti Haigla, Läänemaa Haigla, Narva Haigla, Põlva Haigla, Rakvere Haigla, Raplamaa Haigla, Viljandi Haigla, Jõgeva Haigla ja Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus) osutasid 6% rohkem ravijuhte kui 2021. aastal ja tasutud summa suurenes 2022. aastal võrreldes eelmise aastaga 13%. Üldhaiglate ja kohalike haiglate osakaal eriarstiabi lepingute täitmisel on 2022. aastal ravijuhtude puhul 15% ja summa puhul 13%.

Haiglavõrgu välised partnerid osutasid 5% rohkem ravijuhte kui 2021. aastal ja tasutud summa suurenes 2022. aastal võrreldes eelmise aastaga 29%. Haiglavõrgu väliste partnerite osakaal eriarstiabi lepingute täitmisel on 2022. aastal ravijuhtude puhul 17% ja summa puhul 6%.

1.4 Õendusabi

Õendusabi eesmärk on patsiendile parima võimaliku elukvaliteedi ja toimetuleku saavutamine või säilitamine. Õendusabi vajavad patsiendid, kes ei tule toime kroonilistest haigustest tingitud erinevate häirete ja puuete tõttu. Enamasti on tegu eakate inimestega.

Õendusabi teenused on elanikkonnale järjest kättesaadavamad, kuna õed on hakanud tegema iseseisvaid vastuvõtte, laienenud on koduõendusabi teenuse pakkumine ning õendusabi osutamine esmatasandi tervisekeskustes.

Inimeste hooldamise küsimusega tegelevad nii tervishoiu- kui ka hoolekandesüsteem. Tervisekassa rahastab õendusabi teenust, mida pakuvad erinevad tervishoiuteenus osutajad.

Allpool kajastuvad õendusabi all need teenused, mida osutatakse vastavalt patsiendi vajadustele tervishoiuteenusena nii statsionaarselt (õendusteenus haiglas või hooldusasutuses) kui ka ambulatoorselt (koduõendus), samuti õendusteenusena üldhooldekodus. Siin ei kajastu koduõendusteenused, mida osutatavad õed esmatasandi tervisekeskustes ja esmatasandil, ning eriarstiabis õdede poolt osutatud teenused (sh iseseisvad vastuvõttud).

Õendusabi arengus on lähiaastate märksõna kvalitatiivne kasv. Koostöös Sotsiaalministeeriumiga on väljatöötamisel hooldus- ja õendusabi vajaduse hindamise ühtsed põhimõtted ja juhendid ning seoses sellega suunatakse täiendavad vahendid statsionaarsesse õendusabisse. Jätakuvalt oli õendusabi arendamisel Tervisekassa prioriteet koduõendusteenuse kättesaadavuse parandamine, vähendades seeläbi aktiivravi koormust.

2022. aastal jätkasime üldhooldekodude õendusteenuse rahastamist. Väljaspool inimese kodu osutatav üldhooldusteenus on kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on turvalise keskkonna ja toimetuleku tagamine täisealisele inimesele, kes terviseseisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suuda kodus ajutiselt või püsivalt iseseisvalt toime tulla. Eesmärgiks on, et kõik hooldekodudes elavad inimesed on õendusteenusega kaetud. 2022. aastal jätkus 3N elektroonilise õendusdokumentatsiooni kontseptsiooni väljatöötamine, mida rahastati Tervisekassa innovatsioonifondi vahenditest 386 tuhande euro ulatuses.

Alates 2020. aastast rahastatakse statsionaarse õendusabi teenuse raames ka hospiitsravi. 2022. aasta lõpu seisuga osutab statsionaarset hospiitsravi 5 haiglat kokku 44 voodil.

Tabel 21. Õendusabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

Teenus	2022 tegelik		2022 eelarve		Eelarve täitmine		2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Ravijuhtud	Summa	Ravijuhtud	Summa	Ravijuhtud	Summa	Ravijuhtud	Summa	Ravijuhtud
Koduõendus	10 914	42 367	11 716	41 357	93%	102%	9 538	41 570	14%	2%
Statsionaarne õendusabi	43 992	19 318	44 962	20 215	98%	96%	34 126	17 463	29%	11%
Õendusabi üldhooldusteenusel	6 399	71 324	6 501	–	98%	–	5 426	70 027	18%	2%
Kokku	61 305	133 009	63 179	61 572	97%	216%	49 090	129 060	25%	3%

2022. aasta õendusabi rahastamise mahuks oli kavandatud üle 63 miljoni euro, rahastamise tegelikuks mahuks kujunes üle 61 miljoni euro, mis on kavandatust 3% vähem. 2021. aastaga võrreldes kasvas teenuse rahastamine 25%.

2022. aastal rahastasime õendusabi teenuse osutamist 28 714 inimesele. Teenust kasutanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga suurenenud ligikaudu 4%. Teenust saanute arv on suurenenud kõikidel õendusteenustel, kõige enam statsionaarses õendusabis 1036 inimese ehk 9% võrra.

Koduõendusteenust osutati 9871 inimesele ja tehti 280 874 koduõendusvisiiti. Teenust saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 2%. Samal ajal pakuti koduõendusteenust ka tervisekeskustes: seda tehti üle 40 000 korra, mida on võrreldes eelnenud aastaga 22% enam.

Õendusteenust üldhooldekodus osutati 10 844 inimesele: eelneva aastaga võrreldes sai teenust 500 inimest enam.

Õendusabi lepingute täitmine

Tabel 22. Õendusabi lepingute täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2022 leping		2022 lepingu täitmine		2021 leping		2021 lepingu täitmine	
	Summa	Ravi-juhtude arv	Summa	Ravi-juhtude arv	Summa	Ravi-juhtude arv	Summa	Ravi-juhtude arv
HVA haiglad	30 737	26 350	95%	99%	27 204	25 571	87%	94%
Piirkondlikud haiglad	5 980	5 565	88%	90%	4 857	4 379	90%	96%
Keskhaiglad	12 101	7 763	94%	99%	11 041	8 125	87%	89%
Üldhaiglad, kohalik haigla	12 656	13 022	98%	102%	11 306	13 067	87%	97%
Haiglavõrgu välised partnerid	26 494	32 289	97%	110%	20 437	33 717	97%	103%
Kokku	57 231	58 039	96%	105%	47 641	59 288	92%	100%

Seisuga 31. detsember 2022 oli Tervisekassal 103 õendusteenuse lepingupartnerit, sh 76 õendusabi üldhooldusteenuse lepingupartnerit. Eelmise aruandeaasta 31. detsembri seisuga oli Tervisekassal 98 õendusteenuse lepingupartnerit.

2021. aastaga võrreldes kasvas haiglavõrgu arengukava haiglate õendusabi teenuste eest tasutud summa 22% ja osutati 1872 ravijuhtu enam. Haiglavõrgu väliste partnerite lepingute täitmine suurenes 2021. aastaga võrreldes ligi 6 miljoni euro võrra, ravijuhte osutati 2% rohkem.

1.5 Hambaravi

Meie eesmärk on hambaraviteenuste ja -hüvitiste järk-järgult laienev kättesaadavus, arvestades inimeste vanusest ning ravi spetsiifikast tulenevaid vajadusi. Kõige suurema osa hambaraviteenustest moodustavad täiskasvanute plaaniline hambaravi ja kuni 19-aastaste hambaravi. Osa ühiskonnarühmadele (lapsed, eakad ja puuetega inimesed) on ravi toetatud tervetest täiskasvanutest kõrgemas määras ning puuduliku suuhügieeniga inimestele on hambaravi tasuta.

2022. aasta prioriteet oli laste hambahaiguste ennetuse ja raviteenuste kättesaadavuse ühtlustamine ja parandamine. Selleks lihtsustasime laste hambaravi lepingu sõlmimist, et suurendada piirkondlikku kaetust. Laste hammaste tervise projekti tegevustes keskenduti teavitustööle, mille keskmeks oli kodune hambahooldus. Lisaks ennetustegevustele jätkusid ka pereõdedele ja kooliõdedele suunatud tervisedenduse projektid, millega toetatakse ennetustegevust.

2022. aastast kehtima hakanud tervishoiuteenuste loetelu olulisemad muudatused, mis mõjutasid 2022. aasta eelarvet ja eelarve täitmist:

- laiendati tasuta hambaravi võimalusi hematoloogilistele ja onkoloogilistele patsientidele, kellel on põhihaigusest tulenevalt oluliselt suurenenud hambaravi vajadus;
- tehti ortodontiline ravi võimalikuks vanematele kui 19-aastaste inimestele, kel on huule-suulaelõhe, muud näo-lõua-luustüsteemi kaasasündinud väärarengud või harvikaigused. See on vajalik, sest nende näidustuste korral on vaja ravida hilisemas vanuses;
- laiendati kõrgendatud piirmääras hambaravihüvitist saavate inimeste ringi töötutele ja toimetulekutoetust saavatele inimestele.

2022. aasta eelarve koostamisel lähtuti hambaravi hüvitise puhul kahest määrast: täiskasvanu hüvitise määrast, milleks on 40 eurot aastas 50%-se omaosalusega, ning kõrgendatud määrast, mida makstakse rasedatele, alla 1-aastase lapse emadele, töövõimetus- ja vanaduspensionäridele, osalise või puuduva töövõimega inimestele, suurenenud hambaravivajadusega inimestele ning alates 2022. aastast registreeritud töötutele ja toimetulekutoetust saavatele inimestele.

Kõrgendatud hüvitise määr oli 85 eurot ja omaosalus 15%. Tervisekassa võtab hambaproteesimise teenuse eest maksamise kohustuse üle ravikindlustatud töövõimetus- ja vanaduspensionäridel, vanaduspensionäridel, osalise või puuduva töövõimega inimestel ning üle 63-aastastel ravikindlustatutel kuni 260 euro eest kolme aasta kohta.

Tabel 23. Hambaravi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2022 tegelik		2022 eelarve		Eelarve täitmine		2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Ravi- juhud	Summa	Ravi- juhud	Summa	Ravi- juhud	Summa	Ravi- juhud	Summa	Ravi- juhud
Laste hambahaiguste ennetus ja ravi	32 760	363 709	30 216	380 120	108%	96%	27 181	333 824	21%	9%
Ortodontia	10 026	77 724	9 215	84 331	109%	92%	8 960	76 941	12%	1%
Täiskasvanute vältimatu hambaravi	1 969	24 020	2 367	22 191	83%	108%	1 954	25 031	1%	-4%
Täiskasvanute plaaniline hambaravi	27 320	551 951	28 715	412 939	95%	134%	23 842	510 333	15%	8%
Plaaniline hambaravi	168	214	127	201	132%	106%	111	196	51%	9%
Elupuhune hambaravi	383	2 925	242	2 040	158%	143%	232	2 013	65%	45%
Mitterahaline hambaravihüvitis	19 343	498 154	19 191	368 698	101%	135%	16 289	457 771	19%	9%
Mitterahaline proteesihüvitis	7 379	50 341	7 700	42 000	96%	120%	7 210	50 353	2%	0%
Haiglaravi - hambaravi	0	0	55	0	0%	-	0	0	-	-
Ortodontia	47	317	1 400	0	3%	-	0	0	-	-
Valmisolekutasu	47	8	46	8	102%	100%	41	8	15%	0%
Kokku	72 122	1 017 412	70 559	899 589	102%	113%	61 978	946 137	16%	8%

2022. aastal tasus Tervisekassa inimeste hambaraviteenuste ja -hüvitiste eest kokku 72 miljonit eurot, mida on 16% enam kui aasta varem. Hambaravi eelarve ületati 1,5 miljoni euro (2%) ulatuses. Hambaarsti külastas üle poole miljoni inimese, kõige enam kasvas hambaraviteenust kasutanud laste arv: hambaarsti külastas 15 000 last rohkem kui aasta varem.

Hambaravi kasutus on enamjaolt kasvanud seetõttu, et COVID-19 haiguse laialdase leviku tõttu lükkasid inimesed hambaravi edasi ja kasutasid teenuseid 2022. aastal, mil haiguse pandeemiline levik ei olnud enam nii suur ning kindlustunnet lisas vaksineerimine. Samuti mõjutas hambaravi teenuste tarbimise suurenemist lepingupartnerite arvu kasv.

Teisalt ei saa jätta mainimata sõjapõgenikele osutatud teenuste eest tasutud summat. Hambaravi teenuseid osutati 4592 Ukraina sõjapõgenikule 1,3 miljoni euro eest, sh 4290-le alla 19-aastasele lapsele.

Laste hambahaiguste ennetus ja ravi

Laste hambaravi rahastatakse Tervisekassa lepingupartnerite juures vastavalt Tervisekassa kehtestatud hinnakirjale. Laste hambaravi on Eestis tasuta ehk Tervisekassa tasub alla 19-aastaste kindlustatute hambaravi eest.

2022. aastal oli Eestis 3–19-aastaseid lapsi kokku 299 543, kellest hambaarsti külastas 2022. aastal 148 456 ehk 64% sihtrühmast. 2022. aastal suurenes hõlmatus võrreldes eelmise aastaga 6% (2021. aastal oli hõlmatus 59%). 2022. aastal oli teenust saanute seas ka 4259 Ukraina sõjapõgenikust last ja noort.

Kõige suurem oli 6–8-aastaste laste hõlmatus, 77%, mis suurenes eelmise aastaga võrreldes 5% võrra. See näitab selgelt, et kooli minnes käiakse lastega hambaarsti juures üsna tublisti. Küll aga langeb hõlmatus 14–19-aastaste noorte seas.

Kõige suurem oli 2022. aastal hõlmatus Saaremaal, Võrumaal ja Jõgevamaal (64%), Tartumaal (63%) ja Läänemaal (62%), kõige väiksem aga Lääne-Virumaal (53%) ning Ida-Virumaal ja Valgemaal (54%).

Ortodontia

Tervisekassa tasub ka lastele osutatud ortodontiateenuste (sh breketid) eest, kuid ainult teatud juhtudel.

2022. aastal rahastas Tervisekassa 20 472 lapse ortodontiateenust 10 miljoni euro eest. Ortodontiateenust saanud laste arv püsis eelmise aastaga samal tasemel. 2022. aastal oli teenust saanute seas ka 84 Ukraina sõjapõgenikust last ja noort. Laste ortodontia ravijuhud täideti 92% ulatuses.

Täiskasvanute vältimatu hambaravi

Kõigil täiskasvanutel on õigus saada tasuta vältimatut hambaravi, sõltumata sellest, kas neil on ravikindlustus või mitte. Tasuta hambaravi osutatakse juhul, kui abi edasilükkamine või selle andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse. Võrreldes eelmise aastaga jäi täiskasvanute vältimatu hambaravi rahastamine pea samale tasemele, 2 miljoni euro piiresse.

Täiskasvanute vältimatut hambaravi kasutas 2022. aastal 18 670 inimest ligi 2 miljonit euro eest, sh 302 Ukraina sõjapõgenikku.

Täiskasvanute plaaniline hambaravi

Täiskasvanute plaaniline hambaravi sisaldab täiskasvanute plaanilist hambaravi, elupuhust hambaravi ning mitterahalist hambaravi- ja proteesihüvitist.

Eelmisel aastal hüvitas Tervisekassa täiskasvanute plaanilist hambaravi 27 miljoni euro eest. 2022. aastal kasutas täiskasvanute hambaravihüvitist kokku 362 372 inimest ehk 44 000 inimest enam kui aasta varem. Seejuures 40-eurost hambaravihüvitist kasutas üle 207 500 inimese ning 85 eurost hüvitist, mis on mõeldud suurenenud hambaravi vajadusega inimestele, kasutas üle 158 600 inimese. Seejuures on kõige enam ehk 26 900 inimese võrra kasvanud kõrgendatud piirmääras (85 eurot) hüvitist kasutanute arv. Üle poole sellest juurdekasvust moodustavad töötukassas registreeritud töötud ja toimetulekutoetuse saajad – need sihtrühmad saavad 85-eurost hambaravihüvitist kasutada alates 1. jaanuarist 2022.

Mitterahalise hambaproteeside hüvitise summa on ühele inimesele kolmeks aastaks 260 eurot. 2022. aastal kasutas täiskasvanute hambaproteeside hüvitist 38 745 inimest ehk 818 inimest rohkem kui aasta varem.

Lisaks täiskasvanute hambaravi hüvitise reformile laiendati alates 2019. aastast tasuta hambaravi võimalusi sügava füüsilise ja vaimse puudega inimestele, kes ise ei suuda oma suuhügieeni eest hoolt kanda. Nende inimeste hambaravi eest tasub Tervisekassa kogu ulatuses ehk hambaid saab tasuta ravida kogu elu. Teenust kasutas selle esimesel käivitamis-aastal 141 inimest, 2020. aastal juba 427 inimest, 2021. aastal 623 inimest ning 2022. aastal 906 inimest.

Hambaravi lepingute täitmine

Tabel 24. Hambaravi lepingute täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2022 leping		2022 lepingu täitmine		2021 leping		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
HVA haiglad	4 482	53 273	90%	85%	4 013	50 840	91%	87%
Piirkondlikud haiglad	2 506	32 546	91%	84%	2 151	29 683	91%	87%
Keskhaiglad	1 528	15 612	92%	90%	1 439	16 029	91%	89%
Üldhaiglad, kohalik haigla	448	5 115	83%	75%	423	5 128	87%	83%
Haiglavõrgu välised partnerid	42 161	452 447	98%	94%	36 089	433 197	97%	91%
Kokku	46 643	505 720	97%	93%	40 012	484 037	96%	90%

Võrreldes 2021. aastaga suurenes hambaravi eest tasutud summa 18%, seejuures haiglavõrgu arengukava haiglates 11% ja haiglavõrgu välistel partneritel 19%.

Kõige enam mõjutas 2022. aasta hambaravi lepingute täitmist uute partnerite lisandumine. 2022. aastal lisandus Tervisekassale esmase aastase lepinguga 26 laste hambaravipartnerit, mis suurendas veelgi laste tasuta hambaravi kättesaadavust. Täiskasvanute hambaravis lisandus 19 lepingupartnerit.

1.6 Kiirabi

Alates 2019. aastast sõlmib Tervisekassa kiirabiteenuse osutajatega lepingud ning tasub kiirabi teenuse eest tervishoiuteenuste seaduses sätestatud tingimustel. 2022. aasta 31. detsembri seisuga oli kiirabis 10 teenuseosutajat ja 102 brigaadi.

Tabel 25. Kiirabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Kiirabi kokku	67 109	68 417	98%	61 392	9%

Kiirabiteenusele kavandati 2022. aastaks üle 68 miljoni euro. Võrreldes kavandatuga oli kiirabi tegelik rahastamine 2% ehk 1,3 miljoni euro võrra väiksem. Seda vaatamata sellele, et aasta esimeses pooles kasutati lisabrigaade Ukraina sõjapõgenike esmase tervisekontrolli jaoks ja COVID-19 suure leviku tõttu.

2022. aastal oli kiirabil kokku 298 564 väljakutset. 2022. aastal kahanes väljakutsete arv eelmise aastaga võrreldes 3% ehk 9216 väljakutse võrra. Keskmiselt oli kiirabil ühes kuus üle 24 880 väljakutse, kõige rohkem jaanuaris (27 929 väljakutset). Väiksema väljakutsete arvu tingis peamiselt COVID-19 haiguskoormuse vähenemine alates 2022. aasta märtsikuust.

Terviseameti korraldusega võib kiirabi väljakutsete teenindamisel rakendada täiendava vähendatud koosseisuga kiirabibrigaade. 2022. aastal lisati väljakutsete teenindamiseks 33 kiirabi lisabrigaadi: jaanuaris lisati viis vähendatud koosseisuga lisabrigaadi, veebruaris üheksa, märtsis viis, aprillis neli, mais viis, juunis kolm, augustis kaks, novembris ja detsembris üks lisabrigaad. Lisabrigaade kasutati COVID-19 testide tegemiseks ja transpordiks ning alates märtsi algusest Ukraina sõjapõgenike esmase tervisekontrolli tegemiseks. Nende esmase tervisekontrolliga tegeles kuus lisabrigaadi ja kaks ajutist ühepäevast brigaadi.

1.7 Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi

Alates 2019. aastast rahastab Tervisekassa ravikindlustamata inimeste vältimatut ravi. See puudutab ka koroonaviiruse ravi haiglas ja perearsti määratud COVID-19 teste.

Tabel 26. Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi eelarve täitmine tuhandetes eurodes

	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi kokku	11 947	13 477	89%	9 263	29%

2022. aasta jooksul sai ravi 49 485 inimest (2021. aastal 51 576 inimest) ning nende raviarvete eest tasusime ligi 12 miljonit eurot ehk 29% enam kui aasta varem. Ravikindlustamata inimeste raviteenustele kavandatud eelarve täideti 89% ulatuses.

2021. aastaga võrreldes vähenes vältimatut ravi saanud ravikindlustamata inimeste arv 4% ehk 2091 inimese võrra. Kõige rohkem vähenes aasta varasemaga võrreldes ambulatoorset ravi vajanud ravikindlustamata inimeste arv.

Vältimatu abi on kättesaadav kõikidele Eestis viibivatele inimestele, sh Eestisse jõudnud Ukraina sõjapõgenikele või siin transiidil olevatele inimestele. 2022. aasta 31. detsembri seisuga oli erakorralise ravi arve esitatud 7611 Ukraina kodakondsusega inimese eest (Ukraina riigitunnusega), neist 3077 inimesele osutati vältimatut abi ja 4534 inimest läbis tervisekontrolli. Ukraina sõjapõgenike vältimatu abi eest tasus Tervisekassa kokku 649 tuhat eurot.

1.8 Isikukaitsevahendite kulu hüvitamine

Alates 1. septembrist 2020 hüvitas Tervisekassa uudse eriti ohtliku nakkushaiguse leviku ajal tehtud täiendavaid kulusi isikukaitsevahenditele ja desinfitseerimisele. Kui varem hüvitasime piirmäära põhiselt, siis alates 2022. aasta 1. juulist tasume tervishoiuteenuse osutajatele COVID-19 isikukaitsevahendite eest teenusepõhiselt tervishoiuteenuste loetelu alusel.

Sellega taastati COVID-19 haiguse leviku eelne olukord ehk seni eraldi arvetena esitatud isikukaitsevahendite, nende käitlemiseks vajaliku jäätmekäitluse ja desinfitseerimisvahendite kulu arvestatakse eraldi komponendina teenuste hindadesse.

Tabel 27. Isikukaitsevahendite eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik
Isikukaitsevahendite hüvitamine kokk	810	13 272	6%	22 757

2022. aastal hüvitasime tervishoiuteenuste eelarvest isikukaitsevahendeid kokku 810 tuhande euro eest. Isikukaitsevahendite soetamise tegelik kulu oli üle 12 miljoni euro võrra kavandatud väiksem. Seda seetõttu, et COVID-19 haiguskoormus vähenes järk-järgult alates 2022. aasta teisest kvartalist ning raviasutustel oli piisav isikukaitsevahendite varu juba eelnevatel COVID-19 tervisekriisi aastatel soetatud.

1.9 Psühhiaatrilise sundravi

Kuni 2022. aastani kontrollis Tervisekassa kõiki psühhiaatrilise sundravi ja vältimatu psühhiaatrilise abi raviarveid ning tasus ravikindlustamata inimeste vältimatu psühhiaatrilise abi, sealhulgas tahtest olenematu vältimatu psühhiaatrilise abi osutamise eest.

Alates 2022. aasta oktoobrist tasub Tervisekassa lisaks ülaltoodud teenustele ka määratud psühhiaatrilise sundravi ehk tahtest olenematu ravi eest, ühtlustades sellega tervishoiuteenuste rahastamist. Seega kuuluvad alates 2022. aasta oktoobrist kõik psühhiaatrilise abi teenused tervishoiuteenuste loetelu kaudu rahastatavate teenuste hulka: eelnevalt kaeti psühhiaatrilise sundravi kulud Sotsiaalministeeriumi kaudu.

Tabel 28. Sundravi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik
Sundravi kokku	1 259	2 600	48%	-

2022. aastal tasusime 138 inimese psühhiaatrilise sundravi teenuste eest kokku üle 1,2 miljoni euro, mida on kavandatud võrreldes üle 1,3 miljoni euro võrra vähem. Kuna sundravi rahastamine kavandati Tervisekassa eelarvesse alates juulist 2022, tegelik rahastamine algas aga alates oktoobrist, jäi eelarve täitmine kavandatust väiksemaks.

2. Tervisedendus

Tervisedenduse valdkond saab iga aastaga aina rohkem tähelepanu, sest üha enam teadvustatakse tervist edendavate tegevuste tähtsust haiguste ennetamisel. Sellega seoses on igal aastal kasvanud ka edendusele suunatud raha.

2022. aasta tervisedenduse eelarve kasvas 12% ehk 500 tuhande euro võrra. Tervisedenduse valdkonna 2022. aasta eelarve oli kokku 4,5 miljonit eurot, millest aasta lõpu seisuga kasutati 2,4 miljonit eurot ehk 53%.

Tabel 29. Tervisedendamise eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Tegevus	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Laste tervislikule arengule suunatud tegevused	627	1 250	50%	597	5%
Patsiendi teadlikkusele suunatud tegevused	1 162	2 100	55%	1 098	6%
Tervishoiusüsteemi arendamine	630	1 200	53%	547	15%
Kokku	2 419	4 550	53%	2 242	8%

Laste ja noorte tervislikule arengule suunatud tegevuste puhul jätkasime tervisedenduse projektidega, nagu tervise edendamine lasteaias ja koolis, laste ja noore suutervise ja vaimse tervise edendamine, seksuaalnõustamine veebis ja raseduskriisi nõustamine. Toimus laste suutervise kampaania „Saada laps hambaarstile!“, mille eesmärk oli meelde tuletada suutervise olulisemaid reegleid ja kutsuda üles külastama kord aastas hambaarsti.

Maikuus sai valmis Suukooli hambapesuäpp, mis aitab kaasa hambapesuharjumuse kujundamisele ja õpetab lapsi suutervise eest õigesti hoolt kandma. Septembri teises pooles toimus äpi teavituskampaania välimeedias, sotsiaalmeedias ja veebiplatvormidel. Samuti jagasime hambaharjasid ja -pastasid erikoolidele, turvakodudele ja Toidupanga kaudu ka vähekindlustatud perede lastele.

Patsiendi teadlikkusele suunatud tegevustes korraldasime meediatoe vaksineerimis-kampaaniale „Kolmega on kindlam“ (koostöös Sotsiaalministeeriumiga) ja vaimse tervise kampaania „Tasakaal on peaasi“ (koostöös projektipartneriga peaasi.ee).

Lisaks pöörasime suurt tähelepanu südametervisele. Veebruaris korraldasime koostöös Spordivabatahtlike Liikumisega Eestis digimeediakampaania üleskutsega #sõbersportima. Aprillis tegime südamekuu raames liikumisega seotud eeskujukampaania, mis oli sarnaselt möödunud aastale suunatud laste ja noorte liikumisaktiivsuse suurendamisele ja terviseteadlikkuse kujundamisele. Hoovimängudele ja õues liikumisele keskenduva kampaania raames innustas Tervisekassa koostöös Eesti Jalgpalli Liidu ja Tartu Ülikooli liikumislaboriga perekondi, koole ja huvikoole mängima hoovimänge ning üheskoos veetma aega värskes õhus. Kõik hoovimängude jäädvustused avaldasime kampaania kodulehel www.liigun.ee ning samuti tunnustasime osalejaid personaalse diplomi ja meenetega.

Sõeluuringutega seotud väiksemamahulise teavitustööga alustasime juba aasta alguses: levitasime infomaterjale perearstidele ja HVA haiglatele ning jätkasime teavituse osas koostööd Eesti Proviisorapteekide Liitu kuuluvate apteekidega. Maikuus toimus rinnavähi sõeluuringu teavituskampaania „Sina oled oma rinna hoidja“ ja alustasime SMS-teavituste väljasaatmisega, et teavitada sihtrühma naisi mammograafiabussi jõudmisest nende elukoha piirkonda. Rinnavähi sõeluuringu kampaaniaga ühinesid Eesti suurimad jaeketid, kes jagasid rinnavähi sõeluuringu üleskutset oma töötajatele ja klientidele. Samuti alustasime koostööd maakondlike tervisedendajatega, et laiendada sõeluuringute teavitustegevusi.

Töötasime välja pikaajalise kommunikatsiooni- ja turundusstrateegia, mille eesmärk on ühtlustada avalikkusele suunatud sõnumeid, luues visuaalse terviklahenduse riiklike sõeluuringute teavituskampaaniate läbiviimiseks. Novembris algas teavituskampaania „Elu on ees. Tule sõeluuringule, kui on sinu aasta“, mis kutsus sihtrühma inimesi osalema rinna-, emakakaela- ja jämesoolevähi sõeluuringul.

Pöörasime tähelepanu meeste tervisele ning koostööprojektina valmis meeste vaimsest ja füüsilisest tervisest kõnelev kuueosaline saatesari „Mehed, hakkame elama!“. Samuti tegime koostööd Sotsiaalministeeriumi ja Tervise Arengu Instituudiga, et toetada vaimse tervise ennetuse ja edenduse teemalise saatesarja „Selge Pilt“ uue hooaja ettevalmistusi.

Alates 1. juunist 2022 korraldab vaksineerimisega seotud kommunikatsiooni ja teavituskampaaniaid Tervisekassa. Juulis algas teavituskampaania „Koroona suvel ei puhka“, et tuletada ka suvekuudel COVID-19 vastu vaksineerimise vajalikkust meelde eeskätt riskirühmadele ja vaksineerimata inimestele. Tegime fookusgrupi uuringu Ukraina sõjapõgenike seas, eesmärgiga saada teada parimad kanalid sõjapõgenike teavitamiseks. Detsembris alustasime uue COVID-19 vaksineerimiskampaaniaga, kus kandev sõnum oli „Vaktsiiniga on kindlam“. Kampaanias kõrvutasime kindlust pakkuvad elemendid vaktsiiniga, näiteks kiiver, helkur, turvavöö ja kondoom.

Tervishoiusüsteemi arendamisele suunatud tegevustes olid kesksel kohal ravijuhendite, kliiniliste auditite ja ravikvaliteedi indikaatoritega seotud tegevused. Koostöös PricewaterhouseCoopersiga analüüsisime Tervisekassa ravikvaliteedi tagamisega seotud tegevusi. Samuti moodustas Tervisekassa 2022. aasta alguses ravikvaliteedi indikaatorite jätkutegevuste tööühma. Selle eesmärk on kokku leppida, millised indikaatorid on endiselt asjakohased ja kaardistada välja arvutatud tulemuste põhjal kitsaskohad kliinilises töös, nende põhjused ja jätkutegevused kvaliteedi parendamiseks. 2022. aastal töötasime välja seireindikaatorid järgmistele ravijuhenditele: „Alzheimeri tõve diagnostika ja ravi“, „Kopsu- ja kopsuvälise tuberkuloosi käsitus“, „Jala veenilaiendite ja kroonilise venoosse puudulikkuse diagnoosimine ning ravi“, „Bariatrilise patsiendi käsitus enne ja pärast kirurgilist sekkumist“ ning „Kroonilise neeruhaiguse ennetus ja käsitus“. Lisaks indikaatoritele valmis ambulatoorse sidumise põhjendatuse sihtvalik ja ortopeediliste haigustega inimeste ortopeediliste MRT-uuringute põhjendatuse audit.

3. Ravimid

Ravimid ja vaktsiinid on kallid ning seetõttu aitab nende eest osaliselt või täielikult tasuda Tervisekassa. Ravimisoodustuse pakkumine ehk ravimite eest täielik või osaline tasumine on üks võimalus, et tagada inimestele taskukohaste ravimite kättesaadavus. See aitab vältida olukorda, kus patsient ei alusta vajalikku ravi või katkestab selle liiga kõrge hinna tõttu.

Nakkushaiguste kontrolli all hoidmiseks rahastab ja hangib Tervisekassa ravimeid, vaktsiine ja immuunglobuliine. Lisaks korraldab ja rahastab Tervisekassa antidootide riigihankeid, millega tagatakse enamlevinud mürgistusjuhtumite ravi erakorralise meditsiini osakondade.

2022. aastal kehtima hakanud tervishoiuteenuste ja soodusravimite loetelu olulisemad muudatused, mis mõjutasid 2022. aasta eelarvet, selle täitmist ja kindlustatu omaosalust:

- oluliselt täienes hematoloogide ravimiarsenal tõelise polütsütemia, kroonilise lümfotsütleukeemia, hulgimüeloomi, ägeda müeloidleukeemia ja mantelrakulise lümfoomi ravis;
- kaalukat täiendust sai erinevate soliidtuumorite korral kompenseeritavate ravimite valik (eesnäärme kasvaja, rinnakasvaja, melanoomi adjuvantravi, pea- ja kaelapiirkonna kasvaja, kopsukasvaja, maksavähk, liposarkoom, munasarjakasvaja);
- mitme uue ravivõimalusega täienes hulgiskleroosi ravimivalik;
- harvikaigustest said esimest korda uue ravivõimaluse spinaalse lihasatroofiaga ja homotsüstinuuriaga patsiendid;
- laienes tasuta gripivaktsiini saavate patsientide sihtgrupp (lapsed ja lapseootel emad);
- aasta lõpus jõudis Eestisse esimene suukaudne COVID-19 ravim;
- raske depressiooni raviks kompenseerime esketamiini ninaspreid;
- jätkasime tegevussuunaga, mille eesmärk on varem ainult haiglast patsiendile kaasa antud ravimite kättesaadavaks tegemine jaeapteekidest retsepti alusel. Selle käigus oleme eesmärgiks võtnud ja ka saavutanud märkimisväärseid hinnalanguseid läbirääkimistel ravimitööstusega.

2022. aastal jätkasime koostöös haiglatega ravimite ühist hankimist, mille tulemusena säästeti 2022. aastal ravimite rahastamise eelarvest arvestuslikult ca 0,7 miljonit eurot, mille suunasime uute ravimite soetamise ja uute ravimiteenuste rahastamise.

Oluliselt mõjutasid 2022. aastal ravimite valdkonda erinevate ravimite tarneraskused. Taolistel juhtudel on Tervisekassa ülesanne kiirelt korraldada asendusravimite (mis sageli on müügiloata) kompenseeritavaks muutmine erandkorras. Tarneraskused mõjutavad tuhandeid patsiente.

2022. aastal muutus tervishoiuteenuste korraldamise seadus, mis andis riiklikult hangitavate ravimite laopidamise ja logistikateenuse korraldamise Terviseametilt Tervisekassale. Selleks korraldasime riigihanke partneri leidmiseks eraturult, hanke võitis Magnum Logistics OÜ. Samuti hankisime Tervisekassale piiratud ehk ladustamisõigusega hulgimüügi litsentsi, ehtasime koostöös partneriga klientide jaoks ravimite elektroonilise tellimiskeskonna, koolitasime ravimite tellijad, kolisime koostöös partneriga ravimid uuele laopinnale ning alustasime detsembris tellimuste täitmist. Praeguseks toimib uus korraldus sujuvalt ning haiglad ja perearstid on teenuse hästi omaks võtnud.

Tabel 30. Ravimite eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Ravimid	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Kindlustatutele kompenseeritavate ravimite kulud	167 481	182 039	92%	158 159	6%
Täiendav ravimihüvitis	8 824	8 432	105%	7 994	10%
HIVI ja AIDSi ravimid, antidoodid ja immuunpreparaadid	13 869	21 100	66%	17 820	-22%
Kokku	190 174	211 571	90%	183 973	3%

2022. aasta ravimite rahastamise mahuks oli kavandatud 211 miljonit eurot, rahastamise tegelikuks mahuks kujunes 190 miljonit eurot, mis võrreldes 2021. aastaga on 3% võrra enam. Kavandatud eelarve mahust täideti 90%. Ravimite valdkonna eelarve täitmist mõjutasid erinevate ravimite tarneraskused ning suukaudsete COVID-19 ravimite Eestisse jõudmise viibimine.

3.1 Kindlustatutele kompenseeritavad ravimid

Apteegis müüdavate soodusravimite puhul tasub osa retsepti maksumusest Tervisekassa ja vastav summa arvestatakse apteegis automaatselt ravimi hinnast maha. Erinevate haiguste ja ravimite puhul kehtivad erinevad soodusmäärad, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse, sotsiaalministri ning tervise- ja tööministri määrustega, mis omakorda tuginevad ravikindlustuse seadusele.

Lisaks eelnevale tasub Tervisekassa täiendavat ravimihüvitist patsientidele, kellel ravimivajadus on suurem ja omaosalus apteegist soodusravimite ostmisel märkimisväärne. Samuti rahastab Tervisekassa immuniseerimiskavas ette nähtud vaktsiinide soetamist ning ostab tuberkuloosiravimeid, HIV infektsiooni ravimeid, antidoote ja immuunglobuliine.

Tabel 31. Soodusretseptide (SR) arv ja keskmine maksumus Tervisekassale eurodes

	2022 tegelik		2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	SR arv	SR keskmine maksumus Tervisekassale	SR arv	SR keskmine maksumus Tervisekassale	SR arv	SR keskmine maksumus Tervisekassale
100% kompenseeritavad ravimid	1 082 869	79,62	1 010 441	81,84	7%	-3%
90% kompenseeritavad ravimid	3 463 599	15,73	3 311 695	15,20	5%	3%
75% kompenseeritavad ravimid	737 548	11,17	667 917	10,81	10%	3%
50% kompenseeritavad ravimid	4 272 144	4,34	3 998 227	4,48	7%	-3%
Kokku	9 556 160	17,53	8 988 280	17,60	6%	0%

Tabel 32. Kindlustatu omaosalus eurodes

	2022 tegelik	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
100% kompenseeritavad ravimid	4,37	4,21	4%
90% kompenseeritavad ravimid	5,87	5,85	0%
75% kompenseeritavad ravimid	7,91	7,80	1%
50% kompenseeritavad ravimid	7,08	7,26	-2%
Kokku	6,40	6,44	-1%

Kindlustatu omaosalus on veidi langenud, olles 2022. aastal 6,40 eurot keskmise soodusretsepti kohta. Patsiendi osale lisaks tasus Tervisekassa keskmise soodusretsepti eest 17,53 eurot.

Tabel 33. Suuremate ravimihüvitistega seotud diagnoosid tuhandetes eurodes

	2022 tegelik		2021 tegelik	
	Tervisekassa kompenseeritud	% ravimihüvitiste kogusummast	Tervisekassa kompenseeritud	% ravimihüvitiste kogusummast
Vereringe elundkonna haigused (I00-I99)	34 418	21	32 205	20
Kasvajalised haigused (C00-D48)	28 472	17	29 527	19
Diabeet (E10-E14)	27 031	16	24 035	15
Närvisüsteemi haigused (G00-G99)	12 228	7	9 911	6
Obstruktiivsed kopsuhaigused (J43-J45)	8 612	5	9 069	6
Liigeste, lihaskonna ja süsteemsidekoe haigused (M00-M99)	7 827	5	7 107	4
Psühhiaatrilised haigused (F00-F99)	4 495	3	4 061	3
Viiruslikud hepatiidid (B15-B19)	4 338	3	5 280	3
Ülejäänud haigused kokku	40 060	24	36 964	23
Kokku	167 481	100	158 159	100

Soodusravimitest hüvitasime enim ravimeid vereringe elundkonna haiguste, diabeedi ja närvisüsteemi haiguste ravimiseks, mille puhul on kasv kiireimate seas. Tähtsal kohal on ka kasvaja haiguste ravimid. Arvestades demograafilisi protsesse ja ravimite väljatootamise fookust ravimitööstuses võib seda pidada ootuspäraseks.

Haiglaravimite kompenseerimine tervishoiuteenuste eelarves

Tervisekassa hüvitab ravimeid, mis on mõeldud haiglas kasutamiseks ja mis on kirjas tervishoiuteenuste loetelus. Haiglaravimeid hüvitame tervishoiuteenuste loetelus toodud erinevate hinnakomponentide kaudu, millest peamised on eraldi ravimiteenused (R-teenused), ravimikomponendi arvestuslik kulu tervishoiuteenustes (nt teatud osa voodipäeva maksumusest on ette nähtud vajalike põhiravimite ostmiseks haiglates) jm.

Eraldi teenusekoodiga ravimitest on suurima eelarvemõjuga onkoloogiliste ja hematoloogiliste haiguste ravis kasutatavad ravimid (ca 50%). Teisel kohal on mitmesuguste autoimmuunhaiguste korral kasutatavad bioloogilised ravimid (reumaatilised, dermatoloogilised, gastroenteroloogilised haigused, astma, sclerosis multiplex jne). Neid kompenseerisime ca 12 miljoni euro ulatuses. See summa on languses, kuna bioloogiliste ravimite hinnad odavnevad ja järjest rohkem hüvitame neid soodusravimitena.

2022. aastal soetasime ka COVID-19 ravimeid kokku summas 5 miljonit eurot (remdesiviir, monoklonaalsed antikehad, totalsilumab).

Tabel 34. Ravimitele kulunud ravikindlustuseelarve raha (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Kindlustatutele kompenseeritavad ravimid	167 481	158 159	6%
Tervishoiuteenuste loetelus olevate ravimikoodide kasutus	63 286	61 610	3%
Ravimikulu tervishoiuteenustes	15 654	15 885	-1%
Täiendav ravimihüvitis	8 824	7 994	10%
HIV-i ja AIDS-i ravimid, antidoodid ja immuunpreparaadid	13 869	17 820	-22%
COVID-19 ravimid	4 679	7 065	-34%
Kokku	273 793	268 533	2%

Erinevate eelarveridade kaudu kompenseeris Tervisekassa 2022. aastal ravimeid 274 miljoni euro eest. See moodustab tervishoiukuludest ca 15%.

3.2. Täiendav ravimihüvitis

Täiendav ravimihüvitis on abiks patsientidele, kelle raviskeemis on palju erinevaid ravimeid, mistõttu on ravimikulud suured. Täiendav ravimihüvitis rakendub tänu digiretseptile apteegis automaatselt koos tavapärase ravimisoodustusega ravimi väljaostmisel. Soodustus kehtib kulutustelt, mis ületavad 100 eurot kalendriaastas ja suureneb 90%-ni 300 eurot ületavatelt kuludelt

Tabel 35. Täiendav ravimihüvitis (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik		2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Inimeste arv	Summa	Summa	Summa	Inimeste arv	Summa	Inimeste arv
Täiendav ravimihüvitis kokku	8 824	154 455	8 432	105%	7 994	145 840	10%	6%

2022. aastal on täiendavat ravimihüvitist kasutatud ligi 9 miljoni euro ulatuses ehk 10% rohkem kui 2021. aastal, eelarve on ületatud 5%. 2022. aastal kasutas ravimihüvitist 154 455 inimest, ehk ligi 9000 inimest rohkem kui eelmisel aastal.

3.3. HIV-i ravimid, antidootid ja immuunpreparaadid

2022. aastal alustasime tasuta gripivaktsiini pakkumist täiendavatele sihtgruppidele: lapsed, lapseootel emad ja krooniliste haigustega kooliõpilased.

Jätkasime COVID-19 ravimite hankimist haiglatele. Esmakordselt hankisime monoklonaalset antikeha patsientidele, kelle immuunsus jääb vaatamata vaktsineerimisele puudulikuks ehk väga suure riskiga patsientidele. Alustasime suukaudsete ravimite hankimist ohtliku immuunreaktsiooni mahasurumiseks intensiivravi vajavatel patsientidel. Aasta lõpuks jõudis Eestisse suukaudne COVID-19 ravim.

Tabel 36. HIV-i ravimite, antidootide ja immuunpreparaatide eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Tegevus	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
HIV-i/AIDS-i ravimid	8 311	14 000	59%	10 031	-17%
Immuunpreparaadid	3 661	6 200	59%	5 978	-39%
Tuberkuloosiravimid	294	600	49%	408	-28%
Antidootid	335	300	112%	178	88%
Ravimite käibemaks	1 268	0	-	1 225	4%
Kokku	13 869	21 100	66%	17 820	-22%

2022. aastal tasusime HIV-i, antidootide ja immuunpreparaatide eest ligi 14 miljonit eurot, mis on 4 miljoni euro võrra vähem kui 2021. aasta samal ajal. 2022. aasta eelarve on täidetud 66%. HIV-i ravimite puhul on eelarve alatäitmise põhjus 2021. aastal COVID-kriisi ajal varasemaks nihutatud tarded, mis katsid olulisel määral 2022. aasta vajaduse, samuti raviskeemide odavnemine ja kavandatust väiksem patsientide arvu kasv.

Immuunpreparaate ehk vaktsiine hankisime tavapärasel hulgal. 2021. aastal hävis Terviseametis hulgaliselt vaktsiine, mille tõttu pidime 2021. aasta varud asendama ehk 2021. aasta võrdlusbaas on tavapärasest oluliselt kõrgem.

Antidootide eelarvet kergitasid kevadel väga aktiivsed rästikud ja sügisesed seenemürgistused. Samuti on antidootide hinnad viimastel aastatel kallimaks läinud. Immuunglobuliine õnnestus meil 2021. aastal hankida väga hea säilivusega ja selle tõttu ei pidanud me 2022. aastal täies mahus immuunglobuliinide varu uuendama.

4. Ajutise töövõimetuse hüvitised

Ajutise töövõimetuse hüvitis on rahaline kompensatsioon, mida makstakse töövõimetuslehe alusel töötavale ravikindlustatud inimesele, kellel jääb ajutise töövabastuse tõttu saamata sotsiaalmaksuga maksustatud tulu. Hüvitise maksmine sõltub töövõimetuslehe liigist ja töövõimetuse põhjusest. Kui arst on avatud töövõimetuslehe andmed Tervisekassa saatnud, saab inimese tööandja riigiportaali teenusest info inimese töölt puudumise ja väljastatud töövõimetuslehe ning selle prognoositava lõpukuupäeva kohta.

2021. aastal muutus ajutiste töövõimetushüvitiste maksmise kord. Sellega kehtestati inimesele haigestumise ja vigastuste korral esimese haiguspäeva omaosalus ja tööandja kohustus hüvitada teine kuni viies haiguspäev (varasema 4.–8. haiguspäeva asemel). Tervisekassa hüvitab haigusjuhtumid alates 6. haiguspäevast (varem alates 9. päevast). Seega kasvas Tervisekassa hüvitatavate haiguspäevade arv kolme päeva võrra. Haiguspäevade varasem hüvitamine jätkub 2023. aasta 30. juunini.

2022. aasta 31. detsembri seisuga oli aruandeaasta haiguspäevade hüvitamise muudatuse lisakulu 1. jaanuarist alustatud haigusjuhtumite puhul (tasumine 6.–8. päeva eest) üle 32 miljoni euro. Sellest 12,4 miljonit rahastati 2022. riigieelarvest ja ülejäänud kulud kaeti Tervisekassa omavahenditest. Võrdluseks, et 2021. aastal oli täiendav kulu ligi 24 miljonit eurot.

Ajutise töövõimetuse hüvitiste kulu ja hüvitist vajanud inimeste arv on aastati kasvanud ning prognoosime selle kasvu ka järgnevatel aastatel. Ajutise töövõimetuse hüvitiste osakaal Tervisekassa tervishoiukuludes on ligi 11%.

Tabel 37. Töövõimetushüvitiste eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Hüvitis	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Haigushüvitised	142 671	126 030	113%	130 595	9%
Hooldushüvitised	40 331	29 829	135%	29 140	38%
Sünnitushüvitised	18 554	17 589	105%	57 864	-68%
Tööõnnetushüvitised	5 575	6 410	87%	5 334	5%
Kokku	207 131	179 858	115%	222 933	-7%

2022. aastal maksime ajutise töövõimetuse hüvitisi kokku üle 207 miljoni euro, mis on ligi 16 miljonit eurot ehk 7% vähem, kui kasutati eelmisel aastal samal ajal. Vähenemine on seotud 1. aprillist 2022 jõustunud vanemahüvitise süsteemi reformiga, millega varasem rasedus- ja sünnituspuhkus nimetati ümber emapuhkuseks ning sünnitushüvitise asemel maksab hüvitist alates 2022. aasta 1. aprillist Tervisekassa asemel Sotsiaalkindlustusamet.

Samas ületasime väljamakstud töövõimetushüvitiste eelarve kavandatuga võrreldes enam kui 27 miljoni euro võrra, mis tuleneb haigus- ja hooldushüvitiste kavandatust suuremast väljamaksmisest. Seejuures on haigushüvitiste eelarve kavandatuga võrreldes ületatud 16 miljoni euro ulatuses ehk 13% ja hooldushüvitiste eelarve 10,5 miljonit eurot ehk 35%. Samal ajal on tööõnnetushüvitisi kasutatud eelarvestatust 835 tuhande euro võrra vähem. Eelmise aastaga võrreldes on aga ka tööõnnetushüvitisi 241 tuhande euro võrra enam välja makstud.

Tabel 38. Töövõimetushüvitiste võrdlus

	2022 tegelik	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Haigushüvitis			
Tervisekassa hüvitatud haiguslehtede arv	578 907	486 181	19%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	5 573 180	5 426 339	3%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	142 671	130 595	9%
Ühe päeva keskmine hüvitis (eurot)	25,6	24,1	6%
Haiguslehe keskmine pikkus	9,6	11,2	-14%

	2022 tegelik	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Hooldushüvitis			
Tervisekassa hüvitatud hoolduslehtede arv	173 573	126 118	38%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	1 278 954	995 729	28%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	40 331	29 140	38%
Ühe päeva keskmine hüvitis (eurot)	31,5	29,3	8%
Hoolduslehe keskmine pikkus	7,4	7,9	-7%
Sünnitushüvitis			
Tervisekassa hüvitatud sünnituslehtede arv	2 848	9 812	-71%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	397 487	1 369 358	-71%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	18 554	57 864	-68%
Ühe päeva keskmine hüvitis (eurot)	46,7	42,3	10%
Sünnituslehe keskmine pikkus	139,6	139,6	0%
Tööõnnetushüvitis			
Tervisekassa hüvitatud tööõnnetuslehtede arv	7 502	7 425	1%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	141 879	141 067	1%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	5 575	5 334	5%
Ühe päeva keskmine hüvitis (eurot)	39,3	37,8	4%
Tööõnnetuslehe keskmine pikkus	18,9	19,0	0%
Kokku			
Tervisekassa hüvitatud töövõimetuslehtede arv	762 830	629 536	21%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	7 391 500	7 932 493	-7%
Tervisekassa makstud hüvitised (tuhat eurot)	207 131	222 933	-7%
Ühe päeva keskmine hüvitis	28,0	28,1	0%

2022. aastal kasutas töövõimetusühvitiisi 319 107 inimest ehk ligi 52 000 inimest rohkem kui eelmisel aastal. Hüvitatud töövõimetuslehtede arv kasvas 21% ehk 133 294 lehe võrra. Koroonaviiruse eelse ajaga ehk 2019. aastaga võrreldes on töövõimetusühvitiisi kasutanud inimeste arv kasvanud enam kui 135 000 inimese võrra.

2022. aastal hüvitati kokku 762 830 töövõimetuslehte, sh 76% ehk 578 907 haiguslehte ja 23% ehk 173 573 hoolduslehte. Kui haiguslehti võeti eelmise aastaga võrreldes 92 726 lehe võrra rohkem (kasv 19%), siis kõige suurem kasv oli hoolduslehtede hüvitamisel: 38% ehk 47 455 lehte enam. Nii haigus- kui hoolduslehtede kasutamine on viimasel kahel aastal olnud rekordiline eelkõige suure COVID-19 haiguskoormuse tõttu.

2022. aastal vähenes Tervisekassa hüvitatud päevade arv 7%. Hüvitatud päevade arvu muutus on seotud sünnitushüvitise reformiga, millega maksab hüvitist alates 2022. aasta 1. aprillist Tervisekassa asemel Sotsiaalkindlustusamet. Töövõimetuslehe keskmine pikkus lühenes enam kui päeva võrra. Töövõimetuslehti võeti rohkem, kuid lühemaks perioodiks. See on seotud COVID-19 jätkuva kiire levikuga ja soodsama regulatsiooni jõustumisega. Eneseisolatsiooni puhul sai sarnaselt eelmise aastaga haiguslehte, kui kokkupuude koroonahaigega oli inimesel endal, või hoolduslehte, kui kokkupuude oli lapsel. Samas lühendati alates 2022. aasta jaanuarist koroonaviirusega nakatunu lähikontaktse eneseisolatsiooni perioodi ning aasta teises pooles koroonaviirusega nakatunu isolatsiooni perioodi, mis mõjutas ka hüvitatud lehe keskmist pikkust.

Haigushüvitised

Haigushüvitisi makstakse ravikindlustatud inimesele tema ajutise töövõimetuse perioodil, et hüvitada talle haigestumise ajal osaliselt saamata jäänud töötasu.

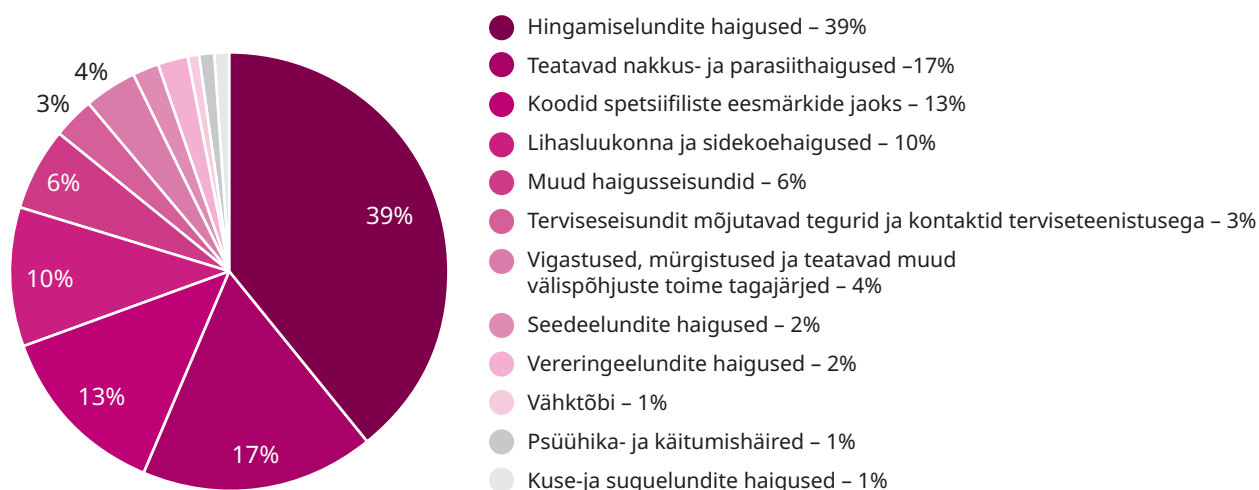
2022. aastal oli väljavõetud haiguslehtede arv kõigi aastate suurim. 2022. aastal kasutas haigushüvitisi üle 283 000 inimese ehk ligi 52 000 inimest rohkem kui eelmisel aastal. Hüvitati kokku 578 907 haiguslehte, mida on 92 726 lehe võrra ehk 19% rohkem kui 2021. aastal. Seejuures hüvitati kõige enam haiguslehti aasta esimeses pooles. Rekordkuud olid veebruar ja märts, kui ühes kuus väljastati üle 85 000 haiguslehe. Selle mõjutajaks oli COVID-19 haiguse väga laialdane levik aasta esimestel kuudel.

Väljastatud haiguslehtede arv ühe töötava kindlustatud inimese kohta oli 2022. aastal 0,9 ja 2021. aastal 0,8.

Haiguslehti hüvitati enim hingamiselundite haiguste ning nakkushaiguste tõttu. Seejuures hüvitati üle 81 000 COVID-19 diagnoosiga haiguslehte, mis moodustab 14% kõikidest hüvitatud haiguslehtedest (2021. aastal 6%).

Haigusjuhtumi kestus annab ülevaate sellest, kui kaua inimene haigestumise korral töölt eemal viibib. Haigusjuhtumi moodustavad inimesele väljastatud esmane haigusleht ja sellega seotud järglehed. 2022. aastal oli ühe haigusjuhtumi keskmine pikkus 26,3 päeva (2021. aastal 30 päeva, 2020. aastal 39,7 päeva).

Joonis 6. Haigushüvitiste jagunemine haigusseisundite kaupa

Hooldushüvitised

Hooldushüvitisi makstakse ravikindlustatud inimesele, kes põetab haiget last või perekonnaliiget. Hoolduslehtede kasutamise põhjused ei ole eelmise aastaga võrreldes muutunud.

2022. aastal kasutas hooldushüvitisi üle 64 000 inimese ehk ligi 12 000 inimest enam kui eelmisel aastal. Hüvitati kokku 173 573 hoolduslehte, mida on 47 455 lehe võrra (38%) enam kui 2021. aastal. Seejuures hüvitati kõige enam hoolduslehti aasta alguses veebruaris ja aasta lõpus detsembris (vastavalt 22 480 ja 21 869 lehte). Väljamakstud hoolduslehtede arv oli üle 47 000 lehe võrra suurem kui eelmise aasta samal perioodil. Võrdluseks, et 2021. aastal võeti 27 000 hoolduslehte enam. Kui veebruarikuise suurema hoolduslehtede arvu tingis koolides ja lasteaedades suurenenud haigestumine COVID-19 viirusesse, mil lapsevanemad olid haige lapsega kodus ning vajasis selleks hoolduslehte, siis sügisel lisandus gripiviirus.

2022. aastal oli ühe hooldusjuhtumi keskmine pikkus 8,3 päeva (2021. aastal 7,9 päeva).

Alla 12-aastase lapse põetamise hoolduslehed moodustasid kõikidest hoolduslehtedest 94%. Alla 3-aastase lapse või alla 16-aastase puudega lapse ning haige perekonnaliikme põetamise lehed moodustasid kokku 4% hoolduslehtedest. Hoolduslehti hüvitati 2022. aastal enim hingamiselundite haiguste, nakkushaiguste ning tervise seisundit mõjutavate tegurite tõttu. Võrreldes 2021. aastaga suurenes kõige enam hingamiselundite haiguste tõttu välja võetud hoolduslehtede arv: 32% ehk 21 926 hoolduslehte enam.

Sünnitushüvitis

Sünnitushüvitist makstakse töötavale ravikindlustatud naisele rasedus- ja sünnituspuhkuse korral.

2022. aasta sünnituslehtede ja hüvitatud päevade arv kirjeldab poolaasta näitajaid. See on seotud 1. aprillil 2022 jõustunud vanemahüvitise süsteemi reformiga, millega nimetati varasem rasedus- ja sünnituspuhkus ümber emapuhkuseks ning sünnitushüvitise asemel maksab sotsiaalkindlustusamet ema vanemahüvitist. Samas jätkas Tervisekassa esimesel poolaastal veel hüvitise maksmist neile, kelle lapse sünnikuupäev oli enne 10. juunit 2022. aastat.

Tööõnnetushüvitised

Tööõnnetushüvitisi maksab Tervisekassa alates töövõimetuslehe 2. päevast. Tööõnnetuste tõttu väljastatud töövõimetuslehtede põhjused ei ole 2021. aastal võrreldes aasta varasemaga muutunud.

Tööõnnetuste tõttu väljastatud haiguslehtedel jagunesid töövabastuse põhjused järgmiselt: tööõnnetused 95%, tööõnnetuse tagajärjel tekkinud tüsistused 3% ja tööõnnetused liikluses 1%.

2022. aastal väljastati tööõnnetushüvitisi 3291 inimesele ehk 271 inimesele rohkem kui 2021. aastal. Hüvitati kokku 7502 tööõnnetuslehte, mida on 1% võrra enam kui aasta varem. Tervisekassa hüvitatud tööõnnetuslehe keskmine pikkus jäi 2020. aastaga samale tasemele.

Välisriigi arsti tõendi alusel makstud hüvitised

Tervisekassa maksab kindlustatud töötavale inimesele ajutise töövõimetuslehe hüvitist ka välisriigi arsti väljastatud töövabastuse tõendi alusel. 2022. aastal väljastasid välisriigi arstid Eestis kindlustatutele 1724 töövabastuse tõendit, mille alusel maksis Tervisekassa töövõimetuslehe hüvitisi 1566 inimesele. Inimeste arv, kellele maksti välisriigi arsti tõendi alusel hüvitist, vähenes võrreldes eelmise aastaga 117 inimese võrra.

Välisriigi arsti tõendiga taotleti 2022. aastal hüvitisi järgmiselt: haigushüvitisi 87%, hooldushüvitisi 9,5%, tööõnnetushüvitisi 3,3% ja sünnitushüvitisi 0,2% juhtudel. Võrreldes eelmise aruandeaastaga on vähenenud haigushüvitiste, tööõnnetushüvitiste ja sünnitushüvitiste osakaal ning suurenenud hooldushüvitiste osakaal.

5. Meditsiiniseadmete hüvitised

Tervisekassa hüvitab kindlustatutele selliseid meditsiiniseadmeid, mille abil on võimalik ravida haigusi ja vigastusi või mille kasutamine hoiab ära haiguse süvenemise. Uuendame meditsiiniseadmete loetelu igal aastal, lisades sinna vastavalt vajadusele uusi tooteid, nüüdisajastades hüvitamise tingimusi ja uuendades hinnakirja lähtuvalt levitajatega sõlmitud kokkulepetest.

2022. aastal lisasime meditsiiniseadmete loetellu 566 uut meditsiiniseadet ja laiendasime astma, uneapnoe, silmahai-guste, lümfitursete, venoosse puudulikkuse ning haava- ja diabeediravis kasutatavate seadmete valikut. Samuti lisa-sime loetellu uusi stoomitooteid, urineerimise abivahendeid ja ortoose ning hakkasime esimest korda hüvitama sili-koonplaastreid ja -geele patoloogilise armi või selle suure tekkeriskiga patsientidele.

Tabel 39. Meditsiiniseadmete hüvitiste eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja inimeste arv

	2022 tegelik		2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik		Muutus 2022 vs 2021	
	Summa	Inimeste arv*	Summa	Summa	Summa	Inimeste arv*	Summa	Inimeste arv
Esmased varajased proteesid ja ortoosid	2 538	34 325	2 313	110%	1 865	21 415	36%	60%
Insuliinipumbad, pumba- ja sensorravi tarvikud	4 167	2 971	3 411	122%	2 112	749	97%	297%
Diabeeditarvikud (va pumpravi)	4 663	48 680	4 780	98%	4 755	49 436	-2%	-2%
Stoomihooldusvahendid	1 850	2 232	1 977	94%	1 766	2 268	5%	-2%
Püsiva positiivrõhu aparaadid ja maskid	1 734	5 809	1 929	90%	1 601	5 476	8%	6%
Haavasidemed ja haavaplaastrid	91	1 862	94	97%	87	1 957	5%	-5%
Urineerimise abivahendid	154	1 175	136	113%	16	245	863%	380%
Muud meditsiiniseadmed	675	4 615	600	113%	526	3 512	28%	31%
Kokku	15 872	93 647	15 240	104%	12 728	80 864	25%	16%

* Inimeste arv kokku ei ole summeeritud, kuna sama isik võib kuuluda mitmele tabeli reale.

Meditsiiniseadmeid hüvitati 2022. aastal ligi 16 miljoni euro ulatuses, mis ületab kavandatud eelarvet 4%. Võrreldes 2021. aastaga on meditsiiniseadmete hüvitiste maht kasvanud 25% ehk ligi 3,1 miljoni euro võrra, seejuures on meditsiiniseadmete kasutajate arv kasvanud 16% ehk 12 783 inimese võrra. Seadmete kasutajate ja eelarve kasv on kooskõlas aasta algusest jõustunud muudatusega, mille tulemusel rahastab Tervisekassa meditsiiniseadmeid senisest oluliselt laiemale sihtgrupile – ortoose ja tallatugesid ägeda haigestumise või raske kroonilise haigusega kaasneva funktsiooni-häire kompenseerimiseks ning kateetreid ja uriinikogujaid urineerimisfunktsiooni häirega patsientidele. Tervisekassa toel ravi saavate patsientide arv on kasvanud vastavalt 12 910 ja 930 inimese võrra.

2022. aastal oli jätkuvalt oluline diabeetikutele veresuhkru kontrolliks vajalike meditsiiniseadmete kättesaadavuse parandamine. Pideva glükoosimonitooringu süsteemid on nüüd kättesaadavad kõigile 1. tüüpi diabeediga patsientidele, kelle vastava raviotsuse on teinud endokrinoloog või lastearst. Kasutajaid oli 2022. aastal ligi 3000, mida on võrreldes 2021. aastaga üle nelja korra rohkem, kulu eelarvele on kasvanud 1,88 miljoni euro võrra. Samas on selles sihtgrupis vähenenud alternatiivse mõõtmisviisi ehk glükomeetri juurde kuuluvate testribade ja lantsettide kasutus (kulude kokkuhoid 248 tuhat eurot).

Võrreldes 2021. aastaga on kasvanud ka muude meditsiiniseadmete kasutajate arv, seda peamiselt lümfitursete ja venoosse puudulikkuse kompressioonravi ning vahemahutite kasutamise arvelt. Näiteks said lümfitursetega patsientidele, kellele teised kompressioontooted tervises seisundi tõttu ei sobi, aasta algusest kättesaadavaks standardmõõdus kohandatavad kompressioontooted. Vahemahutite kasutajate arvu suurenemine võib olla tingitud COVID-19 mõjust.

Eelarve suuremas mahus täitmine on eelkõige tingitud ortooside prognoositust suuremast müügist. Samuti pideva glükoosimonitooringu rahastamisega kaasnenud suuremast lisakulust, sest aasta alguses oli nende seadmete kättesaadavus suure nõudluse tõttu häiritud ning paljud patsiendid ostsid seega paralleelselt veel arvestatavas koguses testribasid ja lantsette. Lisaks lükkus proteeside hüvitamise üleminek Sotsiaalkindlustusametile, mistõttu Tervisekassa jätkas kavandatud kahe esimese kuu asemel rahastamist, nii et kokku rahastasime meditsiiniseadmeid neli kuud.

6. Eestis kindlustatu ravi välisriigis

Kindlustatu ravi välisriigis koosneb plaanilisest ravist välisriigis ravikindlustuse seaduse alusel ja hüvitistest seoses Euroopa Liidu õigusaktidega, kus hüvitise saaja on Tervisekassas kindlustatud inimene. Tervishoiuteenuste osutamist ja nende eest tasumist reguleerivad EL-i riikide sotsiaalkindlustussüsteeme koordineerivad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused, millest tulenevad tervishoiuteenuste hüvitised on Tervisekassale kohustus.

Tabel 40. Eestis kindlustatu ravi välisriigis eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Ravi	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Plaaniline ravi välisriigis	1 944	4 900	40%	2 967	-34%
Eestis kindlustatud inimese tervishoiuteenuse hüvitise kulud teises liikmesriigis	5 792	7 980	73%	6 022	-4%
Piiriülene tervishoiuteenus	238	120	198%	71	235%
Kokku	7 974	13 000	61%	9 060	-12%

Eestis kindlustatu raviks välisriigis kavandatakse 2022. aastal 13 miljonit eurot, millest kasutati ligi 8 miljonit eurot ehk 61% kavandatud eelarvest. Eelarve alataitmine võib olla tingitud COVID-19 jätkuvast levikust, mis mõjutab ravi edasilükkumist välisriikides, kuid tähelepanuta ei saa jätta ka asjaolu, et erinevaid tervishoiuteenuseid lisandub Tervisekassa tervishoiuteenuste loetellu igal aastal ja võimekus patsiente Eestis kohapeal aidata aina suureneb.

Plaaniline ravi välisriigis

Kindlustatute piiriülest vaba liikumist plaanilise ravi eesmärgil reguleerivad Euroopa Liidu õigusaktid (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/24/EL ehk patsientide vaba liikumise direktiiv ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004, artikkel 20) ning ravikindlustuse seaduse §271 lg 1. Neist kahe viimase regulatsiooni puhul on vajalik eelluba patsiendi suunamiseks plaanilisele ravile või uuringule välisriiki.

Kindlustatu suunatakse eelloa alusel plaanilisele ravile või uuringule välisriiki, kui taotletavat tervishoiuteenust ja/või selle alternatiive ei ole Eestis võimalik osutada. Tervishoiuteenus peab olema patsiendile meditsiiniliselt näidustatud ja tõendatud meditsiinilise efektiivsusega ning selle eesmärgi saavutamise keskmine tõenäosus peab olema vähemalt 50%. Välisriiki suundumiseks väljastatakse eelluba ka sellisel juhul, kui meditsiiniliselt näidustatud tervishoiuteenust, mida osutatakse Eestis, ei ole võimalik osutada meditsiiniliselt õigustatud tähtaja jooksul. Hinnangu kriteeriumitele vastavuse kohta annab vähemalt kahest eriarstist koosnev konsiilium.

Eestis kindlustatute välisriigis eelloaga plaanilise ravi eelarve täitmist on mõjutanud prognoositust väiksem kasutus ligi 13 miljoni euro ulatuses (eelarve täitmine 40%). Alataitmine võib olla tingitud COVID-19 jätkuvast levikust, mõjutades eelloaga plaanilise ravi edasilükkumist välisriikides. Tähelepanuta ei saa jätta asjaolu, et eri tervishoiuteenuseid lisandub Tervisekassa tervishoiuteenuste loetellu igal aastal ning võimekus patsiente Eestis kohapeal aidata aina suureneb.

Tabel 41. Riigid, kus kindlustatutele 2022. aastal plaanilise välisravi eelloaga tervishoiuteenuseid osutati (kordades)

Riik	Ravi ja analüüsid
Soome	12
Saksamaa	6
Rootsi	5
Holland	3
Taani	2
Suurbritannia	2
Hispaania	6

2022. aasta jooksul on Tervisekassa välisriigis eelloaga plaanilise ravi eest tasu maksmise kohustuse üle võtnud 65-lt taotluse esitanud kindlustatult. Nendest 25 kindlustatut (sh 12 last) suunati välisriiki ravile või uuringutele, 11 juhul (sh 2 last) tehti analüüs(id). Lisaks võttis Tervisekassa 29 kindlustatu puhul (sh 8 last) tasu maksmise kohustuse üle seoses luuüdi mittesugulus-doonori otsingutega Soome Punase Risti Vereteenistuse kaudu.

Keelduvaid otsuseid oli vaadeldaval perioodil seitse (sh üks laps), tühistati/tagastati 11 taotlust. Keelduvate otsuste peamine põhjus on olnud asjaolu, et patsienti saab Eestis ravida. Üksikudel juhtudel on tegemist olnud mittetõendus põhise raviga või ei olnud taotletud tervishoiuteenus meditsiiniliselt näidustatud.

Taotluste tühistamise/tagastamise põhjused on olnud järgmised: taotluses esinenud puudused jäeti kõrvaldamata, taotletav tervishoiuteenus ei kuulunud plaanilise välisravi alla või võttis taotleja taotluse tagasi omal soovil.

Aruandeperioodil esitati teistest riikidest plaanilise ravi eelloa alusel raviarveid kogusummas 1,9 miljonit eurot, millest 445 tuhat eurot luuüdidoonori otsinguga seotud kulude eest. Meditsiinilise transpordi eest tasus Tervisekassa 50 tuhat eurot.

Tabel 42. Kallimad plaanilise ravi juhud välismaal, mille eest Tervisekassa 2022. aastal tasus (tuhandetes eurodes)

	Riik	Summa
Kardiokirurgia	Soome	250
	Soome	75
Onkoloogia	Soome	422
	Taani	52
Nefroloogia	Soome	110

Eestis kindlustatud inimese tervishoiuteenuse hüvitise kulud teises riigis

Tervisekassas kindlustatutel on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 alusel õigus:

- saada ajutiselt teises EL-i liikmesriigis, EMÜ riikides, Šveitsis ja Ühendkuningriigis viibides vajaminevat arstiabi;
- saada teises EL-i liikmesriigis, EMÜ riikides, Šveitsis ja Ühendkuningriigis elades igasugust arstiabi.

Vajamineva arstiabi tagasimakseid tehakse kindlustatud inimeste eest, kes viibivad ajutiselt välisriigis ning kellel on teises liikmesriigis viibimise ajal kaasas Euroopa ravikindlustuskaart või muu Euroopa ravikindlustust tõendav dokument. Ülejäänud tervishoiuteenuse hüvitise kulud maksti välja Eestis kindlustatute eest, kellel on õigus saada teises liikmesriigis elades igasugust arstiabi.

2022. aasta eelarveks kavandasime ligi 8 miljonit eurot, tegelik eelarve täitmine oli 6 miljonit eurot (73%). Sellest summast tegime 2022. aastal 10 469 arstiabijuhtumi eest üle 7,5 miljoni euro ulatuses tagasimakseid. Võrreldes 2021. aastaga on nii arstiabijuhtumite arv kui ka tasutud summa pea kahekordistunud.

Kõige suuremas mahus tegime tervishoiuteenuste kulude hüvitamiseks tagasimakseid Soomele ja Saksamaale.

Tabel 43. Kallimad hüvitise kulud, mille eest Tervisekassa 2022. aastal tasus (tuhandetes eurodes)

Riik	Isikuid	Summa
Saksamaa	2804	2 301
Soome	2516	1 612
Rootsi	609	822

Piiriülene tervishoiuteenus

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu patsiendiõiguste direktiivile 2011/24/EL, mis sätestab patsiendiõiguste kohaldamise piiriüleses tervishoius, võivad patsiendid minna teise EL-i liikmesriiki ning ka Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvatesse riikidesse (Norra, Island ja Liechtenstein), et saada seal ravi, ning taotleda pärast tervishoiuteenuste saamist Tervisekassalt rahalist hüvitist. Hüvitist võib taotleda nende teenuste eest, mida neil on õigus saada Tervisekassa kulul ka Eestis vastavalt Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelus, ravimite loetelus ja meditsiiniseadmete loetelus sätestatud hindadele.

2022. aastal rahuldati piiriülese tervishoiuteenuse alusel 109 taotlust (2021. aastal 86 taotlust) ja inimestele hüvitati välisriigis osutatud tervishoiuteenuste eest ligi 238 tuhat eurot (2021. aastal 71 tuhat eurot). Hüvitatud summa oli 2022. aastal märksa suurem võrreldes eelneva aastaga, mil kallimaid ravijuhte oli vaid üks (maksumusega üle 17 tuhande euro). 2022. aastal olid üldiselt kallimad ravijuhud, sh mitmed väga kallid juhud: üle 48 tuhande euro hüvitasime mõlemapoolse sisekõrvaimplantaadi paigaldamise eest, üle 26 tuhande euro harvaesineva paikmega vähiravi eest (patsient ise tasus välisriigis osutatud ravi eest üle 113 tuhande euro), üle 22 tuhande euro südameoperatsiooni eest. Lisaks tasusime kaks üle 10 tuhande euro suurust hüvitist vähiravi eest. Samuti oli taotluste arv palju suurem kui 2021. aastal, jõudes COVID-19 haiguse levikule eelnenud ajaga samale tasemele.

Alates 2020. aastast hüvitatakse Eesti digireseptiga EL-is (esialgu Soomes) ostetud retseptiravimite kulu, selleks esitati 20 taotlust (2021. aastal 27 taotlust).

Kõige enam esitati 2022. aastal piiriüleste tervishoiuteenuste eest hüvitise saamiseks taotlusi luu- ja liigesehaiguste raviks, valdavalt ortopeediliste operatsioonide näol (17%), järgnesid kasvajaliste haiguste uuringud ja ravi (10%), südame ja veresoonehaigused (10%), silmahaigused (10%), ägedad ülemiste hingamisteede-, seedetrakti- ja kuseteede haigused (10%), erinevad traumad (7%), neuroloogiliste haiguste raviks osutatud tervishoiuteenused (7%), günekoloogilised haigused (5%), vältimatu hambaravi (4%). Väiksema osa moodustasid juhud, mil käidi erinevatel uuringutel, raviti nahahaigusi, diabeeti, lapsed said näo-lõualuude kirurgilist ravi jm.

Ühele taotlusele vastati keeldumisega, sest teenus ei kuulunud Tervisekassa poolt hüvitamisele.

2022. aastal saadi piiriüleste tervishoiuteenust 18 liikmesriigis (2021. aastal 15 liikmesriigis). Kõige enam käidi Saksamaal (25%), Soomes (21%), Lätis (15%) ja Hispaanias (12%). Bulgaarias ja Hollandis käidi vastavalt 6% ja 4% juhtudel. Üksikutel kordadel käidi Prantsusmaal, Belgias, Austrias, Itaalias, Leedus, Poolas, Maltal, Horvaatias, Slovakkias, Küprosel, Islandil ja Portugalil.

Lisaks osteti digiresepti alusel ravimeid 18 korral Soomes, ühel korral Hollandis ja Taanis.

2022. aastal esitati Tervisekassale kuus päringut sooviga saada teada, milline on kavandatava tervishoiuteenuse hinnanguline hüvitatav summa vastavalt Tervisekassa teenuste loetelule. Tegelikult on päringute arv suurem, kuna Tervisekassal on ka riikliku kontaktpunkti ülesanded, kuhu esitatakse samalaadse teabe saamiseks lisapäringuid.

7. Muud kulud

Table 44. Muude kulude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Kulu	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik	Muutus 2022 vs 2021
Muud kulud	26 010	37 578	69%	20 703	26%
Toetustegevused	22	466	5%	16	38%
Euroopa kindlustatu tervishoiuteenused	1 569	1 500	105%	1 513	4%
Muud tervishoiukulud, v.a COVID-19 kulud	24 419	35 612	69%	19 174	27%
COVID-19 kulud	40 116	17 640	227%	74 474	-46%
Kokku	66 126	55 218	120%	95 177	-31%

7.1 Toetustegevused

Alates 2018. aastast on Tervisekassa eelarvesse kavandatud riigieelarvest ületulevate funktsioonidega seotud toetustegevused, mis koosnevad perearstide asendustasust, meremeeste ööpäevaringse eesti- ja ingliskeelse meditsiinilise kaugkonsultatsiooni võimaluse tagamisest laeval ning HIV-i ja AIDS-i ravikonsiiliumi töö toetamisest.

2022. aastal tasusime toetustegevusteks 22 tuhat eurot ning 2022. aasta eelarvest on täidetud 5%. Toetustegevuse eelarve jäi alatäidetuks põhjusel, et 2022. aastal HIV-i ja AIDS-i ravikonsiiliumi töö toetuseks kavandatud summad kajastuvad eriarstiabi kuludes.

2022. aastal tasuti perearstide värbamis- ja asendustasusid üle 6 tuhande euro. Tervisekassa võttis 1. jaanuarist 2022 Terviseametilt üle nii perearstiabi korraldamise, sh asendussüsteemi korralduse ja nimistute haldamise kui ka perearstikonkursside korraldamise. Kuna tegevusi korraldati 2022. aastal ka sisuliselt ümber, olid 2022. aastal värbamis- ja asendustasudega seotud kulud veel kavandatust väiksemad.

Meremeeste ööpäevaringse eesti- ja ingliskeelse meditsiinilise kaugkonsultatsiooni eest tasusime ligi 16 tuhat eurot (2021. aastal 15 tuhat eurot).

7.2 Euroopas kindlustatu tervishoiuteenused

Teistes EL-i liikmesriikides kindlustatutel on õigus:

- vajaminevale arstiabile ajutiselt Eestis viibides;
- igasugusele arstiabile Eestis elades.

ELi liikmesriikides kindlustatute vajamineva arstiabi eest tasub esmalt Tervisekassa, aga tervishoiuteenuste kulude lõplik kandja on inimese kindlustajariik.

Eestis ravi saanud teistest liikmesriikidest pärit patsientide tervishoiuteenuste ja väljastatud soodusravimite eest tasusime kokku 1,6 miljonit eurot, millest 99% moodustavad tervishoiuteenuste kulud. Võrreldes kavandatuga ületati eelarve ligi 70 tuhande euro ulatuses, põhjuseks välismaalastele suuremas mahus tervishoiuteenuste osutamine.

7.3 Mitmesugused tervishoiukulud

Mitmesuguste tervishoiukulude eelarve täitmises kajastatakse erandkorras Tervisekassa juhatuse otsuse alusel hüvitatud tervishoiukulud, residentuuri kulud ja innovatsioonifond. 2022. aastal maksime mitmesugusteks tervishoiukuludeks üle 24 miljoni euro, mida on 11 miljoni euro võrra vähem kui kavandatud (eelarve täitmine 69%).

Suurema osa mitmesuguste tervishoiukulude eelarve täitmisest moodustasid 2022. aastal **residentuuri kulud**. Residentuuri kulude kavandamisel lähtutakse tervishoiuvaldkonna üliõpilaste arvust ning kokkulepitud tasu maksimise põhimõtetest. 2022. aastal maksime residentuuri kuludeks ligi 20 miljonit eurot, mida on varasema aastaga võrreldes 786 tuhande euro võrra rohkem. Kulude kasvu mõjutas kõige enam arstide töötasu alammäära tõus 2022. aastal.

2022. aastal kavandasime **innovatsioonifondi** eelarveks 10 miljonit eurot, millest kasutati ligi 6 miljonit eurot. Innovatsioonifondi vahendite kasutamise alus on ravikindlustuse seaduse § 4, mille järgi Tervisekassa võib ravikindlustuse vahendeid ja Tervisekassale riigieelarvest eraldatud vahendeid kasutada tervishoiuteenuste osutamise kvaliteeti, kättesaadavust ja efektiivsust arendavate tegevuste või projektide ning tervisesüsteemi arendustegevuste eest tasumiseks. Vastavad kulud kooskõlastatakse Sotsiaalministeeriumiga.

2022. aastal tasusime innovatsioonifondist üle 2 miljoni euro tervise infosüsteemi (TIS) arendusteks ning uue põlvkonna tervise infosüsteemi (UPTIS) väljaarendamiseks 787 tuhat eurot. Digiregistratuuri arendustöödeks maksime 381 tuhat eurot.

Alates 2022. aastast on Tervisekassa kopsuvähi sõeluuringu piirkondliku katseprojekti rahastaja ja koordineerib tegevusi üleriigilise sõeluuringu programmi jätkamiseks. Tervisekassa tasus 2022. aasta 31. detsembri lõpu seisuga katseprojekti elluviimiseks üle 1,1 miljoni euro, millest 665 tuhat euro maksime innovatsioonifondi kuludest ja 468 tuhat eurot tasusime Tervisekassa ennetuse eelarvest (katseprojektist on pikemalt kirjutatud aruande ennetuse peatükis).

Insuldi raviteekonna projekti elluviimiseks maksti innovatsioonifondist 2022. aastal üle 548 tuhande euro. Insuldi juhtprojekt on suunatud isheemilise insuldi ravi korraldusele. Innovatsioonifondist sai arendusprojekti esmarakendamiseks toetust neli haiglat: Tartu Ülikooli Kliinikum, Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Lääne-Tallinna Keskhaigla ja Ida-Viru Keskhaigla, kes katsetasid 2021. aastal muu hulgas insuldi raviteekonna koordinaatori teenust. Raviteekonnapõhine tasustamine ja tervisetulemite mõõtmine lõppes 2022. aasta juunis ning edasi rahastatakse projekti Tervisekassa tervishoiuteenuste eelarvest. Saadud tulemusi kasutatakse endoproteesimise raviteekonna projekti elluviimisel, mille arendustegevustega alustati 2022. aastal.

Tervisekassa eestvedamisel on alates 2021. aastast väldanud näidisprojektide konkurss, mille nelja võidulahenduse rakendamisetapp algas 2022. aastal. Kaks neist toetavad perearstikeskuste tööd ja kaks toovad eriarstiabi inimesele lähemale. Kaugteenuste eesmärk on parandada arstiabi kättesaadavust ja ravi kvaliteeti, kui plaaniline ravi on ajutiselt peatatud või teekond arsti juurde pikk. Näidisprojektide elluviimist rahastasime 2022. aastal kokku 453 tuhande euro ulatuses.

E-kiirabi projekti arendamiseks maksime 287 tuhat eurot. Selle tulemusena muudeti e-kiirabi tehnoloogilist baasi, mille tulemusena tõusis e-kiirabi tehniline kvaliteet ja töökindlus. Samuti rakendati häirekeskuse uus väljakutsetega seotud andmemudel, mis muutis väljakutse info täpsemaks ja detailsemaks, aidates kaasa kiirabi operatiivsele reageerimisele. 2022. aastal alustati ka uue e-kiirabi projekti arendamist, tehti e-kiirabi lahenduse analüüs, korraldati lahenduse hange ning valiti uus lahendus ja partner.

Vaimse tervise valdkonnas alustasime hindamisinstrumentide väljatöötamisega, sh leppisime kokku meeoleolu ja ärevushäirete hindamisinstrumentid ning kirjeldasime esmase uuringu disaini. Vaimse tervise hindamisinstrumentide väljatöötamist rahastasime 2022. aastal innovatsioonifondist 9 tuhande euro ulatuses.

Lisaks rahastasime innovatsioonifondi vahenditest 3N õendustulemuste ja -sekkumiste klassifikaatorite kirjastamist (tõlkimist ja trükkimist) 238 tuhande euro ulatuses, ennetusprojektina Maailmapanga riskipõhise ravijuhtimise projekti läbiviimist ja uuringu lõpparuande koostamist 149 tuhat euro ulatuses, otsustustugede uute lahenduste hankimist 103 tuhande euro ulatuses, toetasime Tartu Ülikooli geenianalüüsi uuringu projekti läbiviimist 83 tuhande euro ulatuses ning muid väiksemaid projekte kokku ligi 97 tuhande euro ulatuses.

Alates 2022. aasta 1. maist käivitus **vaktsiinikindlustuse süsteem**, mis tähendab, et COVID-19 vastase vaktsineerimise tõttu raske tervisekahju saanud inimestel on võimalus Tervisekassast hüvitist taotleda. 2022. aastal laekus Tervisekassasse kokku 1254 hüvitise taotlust, millest 832 esitasime hinnangu andmiseks Raviametile. 31. detsembri seisuga rahuldati 39 taotlust kokku summas 142 tuhat eurot. 39-st väljamakstud taotlusest 31-l tuvastati inimesel mõõduka raskusega raske tervisekahjustus, mille hüvitise määr on 2000 eurot, ja 8 juhul tuvastati keskmise raskusega raske tervisekahjustus, mille hüvitise määr on 10 000 eurot.

Tabel 45. Sagedamini esinenud diagnoosirühmad väljamakstud vaktsiinikindlustuse hüvitise taotlustel

Diagnoosirühma nimetus	Hüvitatud taotluste arv
Närvisüsteemi haigused	11
Lihasluukonna ja sidekoehaigused	9
Vereringeelundite haigused	8

Vaktsiinikindlustus kehtib COVID-19 vaktsiinidele tagasiulatavalt alates nendega vaktsineerimise algusest 27. detsembril 2020. aastal. Vaktsiinikindlustuse halduskuludeks kasutati üle 87 tuhande euro.

Tervishoiu arenduskuludeks maksime mitmesuguste projektide läbiviimiseks 495 tuhat eurot (2021. aastal 202 tuhat eurot).

Mitmesuguste tervishoiukulude eelarvest maksime tervishoiu infosüsteemide haldus- ja hoolduskulusid 2,6 miljonit eurot (2021. aastal 641 tuhat eurot).

Alates 2022. aastast korraldab Tervisekassa riigi ravimite lao logistikat. Ravimite lao logistikakuludeks kasutasime 303 tuhat eurot. Varem pidi tervishoiuteenuse osutaja ise ravimitele Terviseameti lattu järgi minema või töö kauba kohale Terviseamet. Nüüd viiakse ravimid tervishoiuteenuse osutajatele ka logistikapartneri vahendusel.

Haiglaravimite hinnakokkulepete tagasimakseid sai Tervisekassa esimesel poolaastal summas üle 5 miljoni euro, mida on üle 1,4 miljoni euro enam kui eelmisel aastal.

7.4 Covid-19 kulud

COVID-19 kulud moodustavad kõige suurema osa muude tervishoiukulude eelarvest tehtud maksetest. 2022. aastal maksime COVID-19 kuludeks kokku ligi 40 miljonit eurot (2021. aastal 74 miljonit eurot). Seejuures ei sisalda COVID-19 kulud töövõimetushüvitiste kulusid, mis kajastuvad töövõimetushüvitiste real. COVID-19 kulude tuluallikatest ning kulude katmisest on pikemalt kirjutatud aruande esimeses osas, täpsemalt kulude eelarve mõjude alapeatükis.

Tervisekassa tegevuskulud

Tervisekassa lähtub oma tegevuste ja tegevuskulude kavandamisel oma strateegilistest eesmärkidest ehk arengukavast ja jooksvaks aastaks kinnitatud tulemuskaardi eesmärkidest. Tervishoiu administreerimise tegevuskuludeks oli 2022. aastal kavandatud 18 miljonit eurot, eelarve täideti 92%.

Tervisekassa 2022. aasta tegevuskulud moodustasid kogukuludest 0,9%. Kogu organisatsiooni tegutsemisaastate jooksul on see osakaal jäänud alati alla 1%.

Tabel 46. Tervisekassa tegevuskulude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2022 tegelik	2022 eelarve	Eelarve täitmine	2021 tegelik
Tööjõukulud	9 563	9 476	101%	8 381
Majandamiskulud	2 405	2 500	96%	2 030
Infotehnoloogia kulud	2 997	3 810	79%	2 249
Arenduskulud	324	790	41%	254
Muud tegevuskulud	1 264	1 341	94%	965
Kokku	16 553	17 917	92%	13 879

Tööjõukulud

Tervisekassas on 31. detsembri 2022 seisuga kokku 200 ametikohta, millest oli 31. detsembri seisuga täidetud 196 (töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale oli 183).

Tööjõukulude 2022. aasta eelarve on ületatud 1%. Viimane oli tingitud sellest, et 2022. aastal viisime organisatsiooni üle teenusepõhisele juhtimisele. Muudatustega seoses muutsime struktuuri ja ametikohti ning tekkisid töötajate lahkumise seotud lisakulud.

Majandamiskulud

Majandamiskuludes kajastatakse igapäevategevusega seotud kulud, Tervisekassa töötajate koolituskulud, konsultatsioonide (sh auditeerimise) ja uuringute kulud ning sisekommunikatsiooni kulud. Majandamiskulud jäid 2022. aastal 95 tuhande euro ulatuses alataidetuks.

Majandamiskulude eelarve täitmist mõjutas 2022. aastal peamiselt konsultatsioonide ja uuringute kulude 116 tuhande euro ulatuses väiksem kasutus. Selle peamine põhjus oli organisatsiooni kavandatust väiksem vajadus konsultatsiooni- ja auditeerimisteenuste järele.

Ruumide majandamiskulude 2022. aasta eelarvesse oli sisse arvestatud ka energiakulutustega seotud hinnatõus – ruumide majandamiskulude eelarve täitmine oli 96%.

Infotehnoloogia kulu

Infotehnoloogia kulude all kajastatakse Tervisekassa infotehnoloogiliste seadmete ja tarkvara soetamisega ning süsteemide arendamisega ja hooldamisega seotud kulud. Infotehnoloogia kulud olid 2022. aastal ligi 3 miljonit eurot (eelarve täitmine 79%).

Tervisekassas jätkus infotehnoloogia teenuste ja toodete teenusepõhiseks muutmine ning projektid vananenud riistvara eemaldamiseks. Rakendame nüüdisaegseid infotehnoloogia teenuseid, et tulemuslikumalt toimida ja toetada organisatsiooni üleminekut teenusepõhisele juhtimisele.

Arenduskulud

Arenduskulude all kajastatakse ravikindlustushüvitiste auditeerimise ja konsultatsioonide kulud ning avalikkuse teavitamisega (sh Tervisekassa kodulehe arendamisega) seotud kulud. Arenduskulud kokku olid 2022. aastal täidetud 41%.

2022. aasta arenduskuludest moodustavad tervishoiuteenuste arendamise ja auditeerimise kulud ligi 243 tuhat eurot ning väliskommunikatsiooni kulud 81 tuhat eurot.

Muud tegevuskulud

Muude tegevuskulude eelarve täitmisel kajastatakse lisaks tegevuskuludelt arvestatud käibemaksule ka tegevuskulude ja ravikindlustuse kuludega seotud valuutakursi muutustest tulenevad kahjumid. Muud tegevuskulud olid 2022. aastal täidetud 94%.

Muudest tegevuskuludest moodustab kõige suurema osa käibemaksukulu, mis oli ligi 897 tuhat eurot. Muude tegevuskulude alatäitmine tuleneb käibemaksukulude alatäitmisest, mis on seotud peamiselt arenduskulude ja infotehnoloogia kulude alatäitmisega.

Reservkapital

Reservkapitali moodustamist reguleerib Tervisekassa seaduse § 38 järgmiselt.

- Tervisekassa reservkapital on Tervisekassa eelarve vahenditest moodustatav reserv makromajanduslikest muutustest tulenevate Tervisekassa eelarve riskide vähendamiseks.
- Reservkapitali suurus on 5,4% eelarve mahust.
- Reservkapitali võib kasutusele võtta ainult erandkorras Vabariigi Valitsuse korraldusega valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul. Enne ettepaneku esitamist Vabariigi Valitsusele kuulab valdkonna eest vastutav minister ära Tervisekassa nõukogu arvamuse.

2021. aasta lõpuks oli Tervisekassa reservkapital 93,2 miljonit eurot. Vastavalt Tervisekassa seaduse §-le 38 oli reservkapitali nõutav suurus 2022. aastal 100,4 miljonit eurot. Seadusega nõutava taseme täitmiseks suurendasime 2022. aastal reservkapitali 7,2 miljoni euro võrra.

2023. aastal on reservkapitali nõutav suurus 116,3 miljonit eurot. Seadusega nõutava taseme täitmiseks tuleb 2023. aastal reservkapitali suurendada 15,9 miljoni euro võrra.

Riskireserv

Riskireservi moodustamist reguleerib Tervisekassa seaduse § 39¹ järgmiselt.

- Tervisekassa riskireserv on Tervisekassa eelarve vahenditest moodustatav reserv Tervisekassale võetud kohustus- test tulenevate riskide vähendamiseks.
- Riskireservi suurus on 2% Tervisekassa tervishoiukulude eelarve mahust.
- Riskireservi võib kasutusele võtta Tervisekassa nõukogu otsusega.

2021. aasta lõpus oli Tervisekassa riskireservi suurus 34,2 miljonit eurot. Vastavalt Tervisekassa seaduse §-le 39¹ oli riskireservi nõutav suurus 2022. aastal 36,8 miljonit eurot. Täitmaks seaduses nõutud taset, suurendasime 2022. aastal riskireservi 2,6 miljoni euro võrra.

2023. aastal on riskireservi nõutav suurus 42,7 miljonit eurot. Täitmaks seaduses nõutud taset, tuleb 2023. aastal riski- reservi suurendada 5,9 miljoni euro võrra.

Jaotamata tulem

Tervisekassa eelmiste perioodide jaotamata tulemi kasutusele võtmist reguleerib Tervisekassa seaduse § 36¹ järgmiselt.

- Tervisekassa eelmiste perioodide jaotamata tulemit on majandusaastas lubatud kasutusele võtta kuni 30% ulatuses, kuid mitte rohkem kui 7% eelmisel kalendriaastal Tervisekassa eelarves ettenähtud tervishoiuteenuste kuludest.
- Tervisekassa eelmiste perioodide jaotamata kasumi kasutuselevõtu otsustab nõukogu juhatuse ettepaneku alusel.

2022. aasta algul oli Tervisekassa eelmiste perioodide jaotamata tulem 264,5 miljonit eurot.

2022. aastal kanti eelmiste perioodide jaotamata tulemi arvelt 7,2 miljonit eurot reservkapitali ja 2,6 miljonit eurot riskireservi, et viia reservid seadusega nõutavale tasemele.

Seoses ravimilao üleminekuga Terviseametilt Tervisekassale kajastati jaotamata tulemis vaktsiinide ja haiglaravimite varud summas 27,9 miljonit eurot.

Tervisekassa aruandeperioodi lõpetasime positiivse tulemiga 159,9 miljonit eurot, mis on 98,4 miljonit eurot suurem kui eelarvesse planeeritud 61,5 miljonit eurot. Sellest 85 miljonit eurot tuleb suuremast tulude laekumisest ning samal ajal on Tervisekassa majandanud eelarve kohaselt ehk me oleme vähem kulutanud 14 miljonit eurot (1% aruandeaasta kogu eelarvest).

31.12.2022 seisuga oli jaotamata tulem kokku 442,5 miljonit eurot.

Tervisekassa juhatus teeb nõukogule ettepaneku kanda eelmiste perioodide jaotamata tulemist 15,9 miljonit eurot reservkapitali ja 5,9 miljonit eurot riskireservi, et viia reservid seadusega 2023. aasta nõutavale tasemele, mille tulemusena jääb jaotamata tulemiks 420,7 miljonit eurot.

Raamatupidamise aastaruanne

Bilanss

Aktiva			
Tuhandetes eurodes	31.12.2022	31.12.2021	Lisa
Käibevara			
Raha	508 328	355 913	2
Nõuded ja ettemaksed	181 773	181 359	3, 14
Varud	37 720	6 942	4
Käibevara kokku	727 821	544 214	
Põhivara			
Materiaalne põhivara	119	19	5
Põhivara kokku	119	19	
Aktiva kokku	727 940	544 233	

Passiva			
Tuhandetes eurodes	31.12.2022	31.12.2021	Lisa
Kohustised			
Võlad ja ettemaksed	148 216	152 345	7, 14
Lühiajalised kohustised kokku	148 216	152 345	
Kohustised kokku	148 216	152 345	
Netovara			
Reservid	137 208	127 380	8
Eelmiste perioodide tulem	282 630	128 580	
Aruandeaasta tulem	159 886	135 928	
Netovara kokku	579 724	391 888	
Passiva kokku	727 940	544 233	

Tulemiaruanne

Tuhandetes eurodes	2022	2021	Lisa
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa, tegevustoetus ja sissenõuded teistelt isikutelt	1 998 118	1 832 673	9, 14
Ravikindlustuse kulud	-1 874 944	-1 781 388	11
Sihtfinantseerimise tulud	44 637	67 081	15
Sihtfinantseerimise kulud	-284	0	15
Brutotulem	167 527	118 366	
Üldhalduskulud	-15 289	-12 914	6, 12
Muud tegevustulud	7 113	31 441	10
Muud tegevuskulud	-980	-965	13
Tegevustulem	158 371	135 928	
Intressi- ja finantstulud	1 515	0	2
Aruandeaasta tulem	159 886	135 928	

Rahavood

Tuhandetes eurodes	2022	2021	Lisa
Rahavood põhitegevusest			
Laekunud sotsiaalmaks	1 623 472	1 481 304	9
Laekunud tegevustoetus	408 003	439 197	9
Tasutud arved ja töövõimetushüvitised	-1 898 181	-1 777 544	
Töötajatele makstud tasud	-5 412	-5 039	12
Tasutud maksud tööjõukuludelt	-3 831	-3 587	12
Muud laekunud tulud	28 364	19 333	10
Rahavood põhitegevusest kokku	152 415	153 664	
Raha ja pangakontode netomuutus	152 415	153 664	
Pangakontod ja raha ekvivalendid perioodi algul	355 913	202 249	2
Raha muutus	152 415	153 664	
Pangakontod ja raha ekvivalendid perioodi lõpul	508 328	355 913	2

Netovara muutuste aruanne

Tuhandetes eurodes	2022	2021	Lisa
Reservid			
Reservid aasta alguses	127 380	117 831	
Eraldamine reservidesse	9 828	9 549	
Reservid aasta lõpus	137 208	127 380	8
Eelmiste perioodide tulem			
Aasta alguses	264 508	138 129	
Eraldamine reservidesse	-9 828	-9 549	
Üleantud ravimid ja vaktsiini	27 950	0	
Aruandeaasta tulem	159 886	135 928	
Aasta lõpus	442 516	264 508	
Netovara aasta alguses	391 888	255 960	
Netovara aasta lõpus	579 724	391 888	

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1. Aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted

Tervisekassa 2022. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud lähtudes Eesti Finantsaruandluse Standardist. Eesti Finantsaruandluse Standard on rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tuginev raamatupidamistava, mille põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seadusega ning mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna juhendid. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud ka Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendist.

Majandusaasta algas 1. jaanuaril 2022 ja lõppes 31. detsembril 2022. Raamatupidamise aastaaruande arvnäitajad on esitatud tuhandetes eurodes.

Aruandeskeemid

Tulemiaruanadena kasutatakse raamatupidamise seadusega kehtestatud kasumiaruande skeemi 2, mille kirjete struktuuri on muudetud lähtudes Tervisekassa tegevuse eripärast.

Finantsvarad ja -kohustised

Finantsvaraks loetakse raha, nõudeid ostjate vastu ja muid lühi- ja pikaajalisi nõudeid. Finantskohustisteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühi- ja pikaajalisi võlakohustisi.

Finantsvara ja -kohustised võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustise eest makstava või saadava tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või -kohustisega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantskohustised kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses.

Finantsvara eemaldatakse bilansist siis, kui Tervisekassa kaotab õiguse antud finantsvarast tulenevatele rahavoogudele või annab kolmandale osapoolale üle finantsvarast tulenevad rahavood ning enamiku antud finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustis eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Raha

Tervisekassa vahendeid hoitakse arvelduskontodel, mis kuuluvad Rahandusministeeriumi riigikassa kontsernikonto koosseisu. Vastavalt Tervisekassa ja Eesti Vabariigi vahel sõlmitud hoiulepingule on kontsernikontol olevale rahale Tervisekassa piiranguteta ligipääs nädalase etteteatamisega. Eesti Vabariigil on õigus määrata hoiusummale kasutuslimiit, kuid 31.12.2022 seisuga seda ei ole tehtud.

Rahavoogude aruanne on koostatud otsemeetodil.

Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamine

Välisvaluutas fikseeritud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval kehtinud Euroopa Kesk-panga valuutakursid. Välisvaluutas fikseeritud monetaarsed finantsvarad ja -kohustised on aruandekuupäeva seisuga ümber hinnatud eurodesse aruandekuupäeval kehtinud Euroopa Keskpannga valuutakursside alusel. Välisvaluuta tehingutest saadud kasumid ja kahjumid on tulemiaruanandes kajastatud perioodi tulu ja kuluna.

Nõuete arvestus

Nõuded ostjate vastu sisaldavad nõudeid müüdud kaupade ja osutatud teenuste eest ning sissenõudeid ravikindlustushüvitiste osas, mille laekumise tähtaeg on järgneval majandusaastal. Nõudeid, mille laekumise tähtaeg on pikem kui üks aasta, kajastatakse pikaajalise nõudena.

Nõuded müüdud kaupade ja osutatud teenuste eest sisaldab Sotsiaalministeeriumile esitatud nõudeid raviarvete töötlemise teenuse eest ning Eestis ravi saanud teistest ELi liikmesriikidest pärit patsientide tervishoiuteenuste eest esitatavaid nõudeid isiku kindlustajariigi pädevale asutusele. Samuti ravimi hinnakokkulepetest tulenevaid nõudeid ravimimüüjatele.

Nõuete laekumise tõenäosust hinnatakse vähemalt üks kord aastas aruandekuupäeva seisuga. Nõudeid hinnatakse individuaalselt ja kajastatakse bilansis konservatiivsuse printsiibi alusel lähtuvalt tõenäoliselt laekuvatest summadest. Nõuded, mille laekumine on ebatõenäoline, kantakse aruandeperioodi kuludesse. Eelnevalt kuludesse kantud nõuded, mis on laekunud aruandeperioodil, on kajastatud ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu vähendusena.

Nõuded, mille sissenõudmiseks ei ole võimalik või majanduslikult kasulik meetmeid rakendada, hinnatakse lootusetuks ning kantakse bilansist välja.

Varude arvestus

Varudena käsitletakse tervishoiuteenuste osutajatele ühtselt soetatud retseptiblankette ja ravimeid. Varud hinnatakse bilansis lähtuvalt sellest, mis on madalam, kas nende soetusmaksumus või netorealiseerimismaksumus. Varud võetakse arvele soetamismaksumuses ostuarve alusel ja kantakse kuludesse vastavalt tervishoiuteenuste osutajatele tehtud väljastustele individuaalmaksumuse meetodil.

Materiaalne põhivara

Materiaalseks põhivaraks loetakse üle üheaastase kasutuseaga varasid, mille soetusmaksumus ületab 5000 eurot. Lühema kasuliku tööeaga ja madalama soetusmaksumusega varad kantakse kuludesse vara soetamisel.

Materiaalne põhivara võetakse arvele soetusmaksumuses ja amortiseeritakse lineaarsel meetodil lähtudes kasulikust tööeast. Maa ja kunstiväärtuste maksumuselt amortisatsiooni ei arvestata.

Kasutatavad amortisatsiooniperioodid (aastates) on järgmised:

- hooned ja ehitised 10–20
- inventar 2–4

Pärast soetamist materiaalsele varale tehtavad kulutused kantakse üldjuhul perioodi kuludesse. Täiendavad kulutused lisatakse materiaalse põhivara maksumusele, kui on tõenäoline, et need kulutused võimaldavad varal tulevikus tekitada esialgselt hinnatust suuremat majanduslikku kasu ning neid kulusid on võimalik usaldusväärselt hinnata ja varaga seostada.

Sihtfinantseerimine

Sihtfinantseerimisena kajastatakse sihtotstarbeliselt, kindlaksmääratud tingimustel antud ja saadud toetusi, mille korral sihtfinantseeringu andja kontrollib toetuse sihipärast kasutamist. Sihtfinantseerimist ei kajastata tulu ja kuluna enne, kui sihtfinantseerimisega seotud tingimused on täidetud. Tegevustoetustena käsitletakse antud ja saadud toetusi, mis antakse saajale lähtudes tema põhikirjalistest ülesannetest ja arengudokumentides määratud eesmärkidest.

Tulude ja kulude arvestus

Tulud ja kulud on kirjendatud tekkepõhise arvestusprintsipi alusel. Intressitulu kajastatakse tekkepõhiselt.

Tervisekassa olulisemateks tululiikideks on sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa, tegevustoetus ja sissenõuded teistelt isikutelt. Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa laekub Maksu- ja Tolliametist igapäevaste ülekannetena. Kord kuus edastab Maksu- ja Tolliamet Tervisekassale maksusaldode edasiandmise teatise, mille alusel kajastatakse raamatupidamises tulu. Tegevustoetus on eraldi riigieelarvest, mida arvestatakse mittetöötavate vanaduspensionäride vanaduspensionitelt. Sissenõuded teistelt isikutelt kajastatakse nõude esitamisel juriidilistele isikutele seaduse või lepingu alusel Tervisekassale tekitatud varalise kahju hüvitamiseks. Füüsilistele isikutele esitatud nõuded võetakse üles nõude laekumisel.

Kasutus- ja kapitalirendi arvestus

Kapitalirendiks loetakse rendisuhet, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Ülejäänud rendilepinguid käsitletakse kasutusrendina. Tervisekassa käsitleb rendilepinguid kasutusrendina ja finantskulud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarse kuluna.

Seotud osapooled

Seotud osapooltena käsitletakse Tervisekassa juhatuse ja nõukogu liikmeid, nende lähedasi pereliikmeid ja eelnevatega seotud ettevõtteid. Isik on ettevõttega seotud kui:

- on aruandva ettevõtte või selle emaettevõtte juhtkonna liige (st isik, kellel on volitused ettevõtte tegevuse kavandamiseks, juhtimiseks ja kontrollimiseks otseselt või kaudselt, ning kes kannab selle eest vastutust); või
- omab valitsevat või olulist mõju aruandva ettevõtte üle (nt läbi aktsiaosaluse).

Vt lisa 14.

Eraldised ja tingimuslikud kohustised

Tervisekassa moodustab eraldisi nende kohustiste osas, mille realiseerumise aeg või summa pole kindlad. Eraldise suuruse ja realiseerumisaaja määramisel tuginetakse juhtkonna või vastava ala ekspertide hinnangule.

Eraldis kajastatakse juhul, kui Tervisekassal on enne aruandekuupäeva tekkinud juriidiline või tegevusest tingitud kohustus, eraldise realiseerumise tõenäosus ressursside väljamineku näol on üle 50% ning eraldise suurus on usaldusväärselt määratav.

Reservid

Tervisekassa reservid koosnevad reservkapitalist ja riskireservist. Reservide moodustamist ja kasutuselevõttu reguleerib Tervisekassa seadus. Vt ka lisa 8.

Aruandekuupäeva järgsed sündmused

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised vara ja kohustiste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmselgelt aruande kuupäeva, 31. detsembri 2022 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega.

Sündmused pärast aruandekuupäeva, mida ei ole vara ja kohustiste hindamisel arvesse võetud, kuid mis oluliselt mõjutavad järgmise majandusaasta tulemust, on avalikustatud aastaaruande lisades.

Lisa 2. Raha

Tuhandetes eurodes	31.12.2022	31.12.2021
Raha pangakontodel	508 328	355 913

Rahandusministeerium arvestab Tervisekassale riigi kontsernikonto koosseisu kuuluvatel arvelduskontodel hoitava raha jäägilt intressi, mille suurus on võrdne riigi kassareservi tulususega. Rahajäägi intressimäärad jäid 2022. aastal aasta baasil vahemikku 0,51%-1,45% ja intressitulu 2022. aastal oli 1 515 tuhat eurot (2021. aastal ei olnud).

Lisa 3. Nõuded ja ettemaksed

Tuhandetes eurodes	31.12.2022	31.12.2021
Sotsiaalmaksunõue	162 922	152 848
Nõuded ostjate vastu	15 187	23 623
Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded	-67	-90
Ettemakstud tulevaste perioodide kulud	3 197	4 936
Intressinõuded	486	0
Nõuded kindlustusvõtjatele lepingu alusel	48	42
Kokku	181 773	181 359

Sotsiaalmaksunõue on lühiajaline nõue Maksu- ja Tolliametile arvestatud sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa eest. Tasumata nõudeid seotud osapooltelt 31.12.2022 seisuga oli 1 tuhat eurot, vt lisa 14.

Ettemakstud tulevaste perioodide kulude all kajastub muuhulgas Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele kantud toetuse jääk summas 2 215 tuhat eurot.

Lisa 4. Varud

Tuhandetes eurodes	31.12.2022	31.12.2021
Ravimid	37 715	6 939
Retseptiblanketid	5	3
Kokku	37 720	6 942

2022. aastal muutus tervishoiuteenuste korraldamise seadus, mis andis riiklikult hangitavate ravimite laopidamise ja logistikateenuse korraldamise Terviseametilt Tervisekassale. Sellest tulenevalt andis Terviseamet Tervisekassale üle vaktsiinid summas 27 531 tuhat eurot.

Lisa 5. Materiaalne põhivara

Tuhandetes eurodes	Maa	Ehitised	Muu inventar	Materiaalne põhivara kokku
Soetusmaksumus				
31.12.2021	1	451	1 528	1 980
Soetatud	0	0	119	119
Maha kantud	0	0	158	158
31.12.2022	1	451	1 489	1 941
Akumuleeritud kulum				
31.12.2021	0	451	1 510	1 961
Arvestatud kulum	0	0	19	19
Maha kantud	0	0	158	158
31.12.2022	0	451	1 371	1 822
Jääkväärtus				
31.12.2021	1	0	18	19
31.12.2022	1	0	118	119

Lisa 6. Rent

Kasutusrent

Aruandekohuslane kui rentnik.

2022. aasta tulemiaruanandes on kajastatud kasutusrendi makseid kogusummas 625 tuhat eurot ruumide rendilepingute alusel (2021. aastal 590 tuhat eurot, sh 2 tuhat eurot transpordivahendite rendi eest ja 588 tuhat eurot ruumide rendilepingute alusel).

Rendimaksetega kaasnevaid tingimuslikke kohustusi ei ole. Ruumide rendilepingute lõpetamise etteteatamistähtaeg pärast kokkulepitud üüriperioodi on 6-12 kuud. Kasutusrendi kulud on kajastatud lisas 12.

Lisa 7. Võlad ja ettemaksed

Tuhandetes eurodes	31.12.2022	31.12.2021
Võlad tarnijatele	126 802	126 658
Raviasutustele teenuste eest tasumata arved	90 479	85 833
Apteekidele soodustingimustel väljastatud ravimite eest tasumata arved	14 377	12 539
Teistele tarnijatele ravikindlustuse hüvitiste eest tasumata arved	21 544	27 885
Muud tarnijatele tasumata arved	402	401
Maksuvõlad	4 436	4 691
Üksikisiku tulumaks	3 604	4 145
Sotsiaalmaks	706	508
Töötuskindlustusmaks	23	18
Kohustusliku pensionikindlustusemaks	9	7

Tuhandetes eurodes	31.12.2022	31.12.2021
Erisoodustuse tulumaks	10	7
Käibemaks	84	6
Muud võlad	16 978	20 996
Võlad töövõtjatele	1 506	1 009
Muud võlad	392	358
Saadud ettemaksed	15 080	19 629
Kokku	148 216	152 345

Võlad tarnijatele sisaldab tehinguid seotud osapooltega summas 24 092 tuhat eurot (31.12.2021 seisuga 1 101 tuhat eurot), vt lisa 14.

Üksikisiku tulumaksu võlg sisaldab Tervisekassa poolt kindlustatutele arvestatud töövõimetushüvitistelt kinnipeetud üksikisiku tulumaksu summas 3 491 tuhat eurot (31.12.2021 seisuga 4 050 tuhat eurot). Sotsiaalmaksu võlg sisaldab töötajatele välja maksmata tasudelt arvestatud sotsiaalmaksu summas 496 tuhat eurot (31.12.2021 seisuga 333 tuhat eurot).

Maksuhalduril on õigus kontrollida Tervisekassa maksuarvestust kuni 5 aasta jooksul maksudeklaratsiooni esitamise tähtajast ning vigade tuvastamisel määrata täiendav maksusumma, intressid ning trahv. 2021. ja 2022. aastal ei viidud läbi kontrolli maksuhalduri poolt. Tervisekassa juhtkonna hinnangul ei esine asjaolusid, mille tulemusena võiks maksuhaldur määrata Tervisekassale olulise täiendava maksusumma.

Lisa 8. Reservid

Tuhandetes eurodes	Reservkapital	Riskireserv	Kokku
Saldo perioodi alguses 01.01.2022	93 172	34 208	127 380
Reservi moodustamine 2022	7 213	2 615	9 828
Seaduse alusel nõutav reservi suurus ning reservi suurus 31.12.2022 seisuga	100 385	36 823	137 208

Tervisekassa seaduse kohaselt on reservkapitali suuruseks 5,4 protsenti eelarve mahust. Reservkapitali kantakse igal aastal vähemalt 1/50 Tervisekassa eelarve kogumahust kuni seaduses sätestatud reservkapitali suuruse saavutamiseni.

Riskireservi suurus on 2 protsenti Tervisekassa tervishoiukulude eelarve mahust.

Reservkapitali taastamine toimub 2022. osas Tervisekassa jaotamata tulemi arvelt. Otsus selle kohta tehakse koos aastaruande kinnitamisega 2023. aprillis. 2022. aastal ei olnud Tervisekassal kasutada riigi poolt eraldatud lisaraha reservkapitali taastamiseks, 2021. aastal seoses Covid kriisiga need vahendid riigieelarvest eraldati.

Lisa 9. Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa ja sissenõuded teistelt isikutelt

Tuhandetes eurodes	2022	2021
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa	1 633 546	1 490 379
Tegevustoetus	363 291	340 634
Sissenõuded teistelt isikutelt	1 281	1 660
Kokku	1 998 118	1 832 673

Tegevustoetuse all kajastatakse Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 51 lõike 3 alusel riigieelarve eraldi mitte-töötavate pensionäride pensioni summa alusel 2022. aastal summas 220 460 tuhat eurot (2021. aastal 190 884 tuhat eurot) ja 142 700 tuhat eurot toetus tervishoiukulude katteks (2021.aastal 143 400 tuhat eurot).

Sissenõuded teistelt isikutelt sisaldab nõudeid seotud osapooltelt summas 39 tuhat eurot (2021. aastal 2 tuhat eurot), vt lisa 14.

Lisa 10. Muud tegevustulud

Tuhandetes eurodes	2022	2021
Reservkapitali taastamiseks	0	26 500
Euroopa Liidu kodanikele osutatud teenused	4 983	3 249
Vabatahtlikud kindlustuslepingud	1 478	1 221
Riikidevahelised kindlustuslepingud	338	411
Muud	314	60
Kokku muud tegevustulud	7 113	31 441

COVID-19 põhjustava viiruse levikust tulenevate teenuste eest Tervisekassa kaudu tasutud summade katteks kanti Tervisekassale lähtuvalt 2021. aasta lisaeelarve seadusest toetus reservkapitali taastamiseks. Reservkapitali taastati summas 10 395, ülejäänust kaeti COVID-19 kulusid.

Lisa 11. Ravikindlustuse kulud

Tuhandetes eurodes	2022	2021
Tervishoiuteenuste hüvitised	1 420 685	1 322 685
Eriarstiabi	972 952	903 051
Perearstiabi	207 184	189 805
Hambaravi	72 122	61 978
Kiirabi	70 753	67 097
Õendusabi	65 653	52 246
Haiguste ennetus	19 264	16 488
Isikukaitsevahendid	810	22 757
Ravikindlustamata isikute vältimatu ravi	11 947	9 263
Ajutise töövõimetuse hüvitiste kulud	207 131	222 933
Kulud ravimihüvitistele	186 028	183 043
Muud ravikindlustushüvitiste kulud	49 857	42 491
Meditiiniseadmehüvitis	15 872	12 728
Välislepingutest tulenevad tervishoiuteenuste hüvitised	9 543	10 573
Mittesugused ravikindlustuse kulud	24 442	19 190
Muud rahalised hüvitised	8 824	7 994
Tervise edendamise kulud	2 419	2 242
Ravikindlustuse kulud kokku	1 874 944	1 781 388

COVID-19 kulud on kajastatud vastavate tervishoiukulude sees summas 40 651 tuhat eurot.

Ravikindlustuse kuludes on kajastatud tehinguid seotud osapooltega summas 321 951 tuhat eurot (2021. aastal 17 511 tuhat eurot), vt lisa 14.

Lisa 12. Üldhalduskulud

Tuhandetes eurodes	2022	2021
Personali- ja juhtimiskulud	9 563	8 381
Töötasu	7 052	6 183
sh juhatuse liikmete tasu	494	446
Sotsiaalmaks	2 456	2 150
Töötuskindlustus	55	48
Infotehnoloogia kulud	2 997	2 249
Majandamiskulud	2 405	2 030
sh kasutusrendi maksed*	625	590
Arenduskulud	324	254
Kokku üldhalduskulud	15 289	12 914

* vt lisa 6

Tervisekassa töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale aruandekuupäeva seisuga	2022	2021
Juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmed	4	4
Töölepingu alusel töötavad isikud	183	180
Kokku	187	184

Majanduskulude hulgas tehinguid seotud osapooltega kajastatud ei ole, vt lisa 14.

Juhatus liikmete ametilepingute tähtajalisel lõppemisel makstakse neile hüvitust kolme kuu ametitasu ulatuses. Nõukogu liikmetele on 2022. aastal arvestatud tasu 203 eurot (2021. aastal 207 eurot).

Lisa 13. Muud tegevuskulud

Tuhandetes eurodes	2022	2021
Käibemaksukulu tegevuskuludelt	896	858
Kuludesse kantud nõuded	59	68
Muud	25	39
Kokku muud tegevuskulud	980	965

Lisa 14. Tehingud seotud osapooltega

Tervisekassa seotud osapoolteks on jooksva aruandeaasta jooksul ametis olnud nõukogu liige, juhatuse liige, nõukogu ja juhatuse liikme lähedased pereliikmed ning juriidilised isikud, kelle üle eelpool loetletud füüsilised isikud omavad olulist kontrolli või mõjuvõimu (näiteks on selle juriidilise isiku nõukogu või juhatuse liikmed või omavad vähemalt 10% selle juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist).

Tervishoiuteenuseid ostetakse seotud osapooltelt sarnaselt teistele tervishoiuteenuse osutajatele kehtestatud tingimustele.

Tehingud seotud osapooltega

Tuhandetes eurodes	2022	2021	Lisa
Teenuste ost	321 951	17 511	11, 12
Esitatud nõuded	39	2	9
Kohustis 31.12	24 092	1 101	7
Nõue 31.12	1	0	3

2022. aastal ega ka 2021. aastal seotud osapoolte nõuetele allahindlusi ei tehtud. Teenuste ostuna on peamiselt kajastatud tervishoiuteenuste osutajatelt ostetud raviteenuseid, kus Tervisekassaga seotud isik on juhtorgani liige.

Juhatuse liikmetele arvestatud tasud on toodud lisa 12.

Lisa 15. Sihtfinantseerimine

Sihtfinantseerimise tulud:

Tuhandetes eurodes	2022	2021
COVID-19 lisaraha riigieelarvest	42 729	67 072
Terviseportaal	305	0
Muud	1 603	3 402
Kokku	44 637	67 081

COVID-19 kulude katmiseks eraldati riigieelarvest 42 729 tuhat eurot sh kättesaadavuse parandamiseks, COVID-19 ravimitele, COVID-19 vaksineerimisele ning töövõimetushüvitise täiendava kolme päeva kulude kompenseerimiseks. Terviseportaal on digilugu.ee edasiarendus, kus olemasolevad Patsiendiportaali teenused on viidud üle uuele platvormile. Arenduses lähtutakse kasutajate vajadusest, tagatakse võimalikult lihtne navigatsioon ning kõigile kasutajatele arusaadavad selgitused teenuste juures.

Sihtfinantseerimise kulud:

Tuhandetes eurodes	2022	2021
Terviseportaal	284	0
Kokku	284	0

Lisa 16. Bilansipäevajärgsed sündmused

Aasta 2022 algas jätkuvalt kõrge koroona haiguskoormusega ning tervisevaldkonna jaoks oli endiselt väga keeruline aeg. Samas saime vaksineerimise abil aasta teises pooles viiruspuhangu taanduma sundida kuid ka 2023. aastal on koroonaviirus jätkuva jälgimise all.

Oleme arvestanud, et haiguspäevade hüvitamise süsteem jätkub 2023. aasta 30. juunini (vastavalt Riigikogus 2022. aasta novembris vastu võetud seadusemuudatusele) ning jätkata tuleb vaksineerimisega. Lisakulu prognoos tugineb 2022. aasta kogemusele. 2023. aasta eelarve koostamisel oleme lähtunud ka sellest, et olenemata COVID-19 edasisest mõjust tervishoiusüsteemile, oleks samal ajal tagatud plaanilise ravi rahastamine ja tervishoiuteenuste kättesaadavus.

Terviseamet andis 2023. jaanuaris Tervisekassale täiendavalt üle COVID-19 vaktsiinide laojäägi maksumuses 4 406 tuhat eurot. Kui algselt pidid need vaktsiinid minema realiseerimistähtaja lõppemise tõttu hävitamisele, siis tootja poolt pikendatud realiseerimistähtaja alusel on need vaktsiinid kõlbulikud kuni 2023. aprilli lõpuni. 2023. aasta algusest on COVID-19 vaktsiinide hankimise ja laotegevuse vastutus Tervisekassal, seetõttu andis Terviseamet ka need vaktsiinid Tervisekassale üle.

2023. aasta märtsis jõuab realiseerimistähtaeg kätte kahel partiil COVID-19 vaktsiinidest. Kui vaktsiinide tootjad realiseerimise tähtaegu ei pikenda, siis kavatseb Tervisekassa antud vaktsiinid maha kanda ning hävitada. Antud partiide laojäägi maksumus on 785 tuhat eurot.

Märtsis annetati Sotsiaalministeeriumi initsiatiivil läbi COVAX süsteemi 118 tuhat doosi Comirnaty vaktsiini Brasiiliasse. Antud vaktsiinid asusid Saksamaa vahelaos ning Eestisse ei jõudnud.

Eesti Haigekassast on saanud Tervisekassa. 2023. aasta märtsis kiitis Riigikogu heaks Eesti Haigekassa seaduse muudatuse, millega saab 2023. aasta 1. aprillist Eesti Haigekassa uueks nimeks Tervisekassa. Nimevahetus on olnud põhimõtteline ja vajalik muudatus, mis on seotud eesmärgiga rõhutada meie tegevuse lõpptulemust – tervise hoidmist ja taastamist. Tervisekassa ei ole passiivne raviarvete maksja, vaid me tegeleme üha rohkem haiguste ennetuse ja terviseendusega, et parandada tervisetulemit.

Majandusaasta aruande allkirjad

Tervisekassa juhatus on koostanud 2022. aasta majandusaasta aruande.

Majandusaasta aruanne koosneb tegevusaruandest ja raamatupidamise aastaaruandest, millele on lisatud sõltumatu vandeaudiitori aruanne.

Juhatus

03. aprill 2023

Rain Laane

juhatuse esimees

Pille Banhard

juhatuse liige

Maivi Parv

juhatuse liige

Karl-Henrik Peterson

juhatuse liige

KPMG Baltics OÜ
Narva mnt 5
Tallinn 10117
Estonia

Telephone +372 6 268 700
Fax +372 6 268 777
Internet www.kpmg.ee

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Tervisekassa nõukogule

Arvamus

Oleme auditeerinud Tervisekassa raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2022, tulemiaruanne, rahavoogusid ja netovara muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud aasta kohta ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas märkimisväärsete arvestuspõhimõtete kokkuvõtet.

Meie arvates kajastab eespool mainitud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistest osades õiglaselt ettevõtte finantsseisundit seisuga 31. detsember 2022 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga”. Me oleme ettevõttest sõltumatud kooskõlas kutseliste arvestuseksperide eetikakoodeksiga (Eesti) (sh sõltumatuse standardid), ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt nendele nõuetele. Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusele.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon sisaldab Tervisekassa juhatuse pöördumist, tegevusaruannet, eelarve täitmise aruannet, kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie asjaomast vandeauditori aruannet.

Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon lahknep oluliselt raamatupidamise aastaaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma. Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga ja sellise sisekontrolli eest, nagu juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama ettevõtte suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatseb kas ettevõtte likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad ettevõtte raamatupidamise aruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditori aruanne, mis sisaldab meie arvamus. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvaheliste auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- teeme kindlaks ja hindame raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduurid vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, vääresitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;
- omandame arusaamise auditi puhul asjassepuutuvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamuse avaldamiseks ettevõtte sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;
- teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust ettevõtte suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeaudiitori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad vandeaudiitori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada ettevõtte suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis;

Me vahetame nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, infot muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning märkimisväärsete auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas mistahes sisekontrolli märkimisväärsete puuduste kohta, mille oleme tuvastanud auditi käigus.

KPMG Baltics OÜ

Audiitorettevõtja tegevusluba nr 17

/digitaalselt allkirjastatud/

Andris Jegers

Vandeaudiitori number 171

Tallinn, 3. aprill 2023